

Založil Doc.Dr. Jozef Mravík, CSc. v roku 2001

OBSAH

KORENE A TRADÍCIE

Š. Paulov: Dvadsaťpäť rokov: Spomienky a pripomienky	5
V. Hornáček: Naším pokračovateľom	12
S. Bajanič: K slovensko-slovanským stopám v I. svetovej vojne	19

PRIESTOR SLOVA

J. Mravík: Spoločne, ale zodpovedný každý sám za seba	23
J. Janták: Ako bájny Fénix	26
E. Dürrerová: Jubileum Združenia slovanskej vzájomnosti	28
D. Bollová: Medzinárodná slovanská rada - aktuálne	31
J. Handžárik: Fašizmus ako loptička na hranie?	33
Nezabúdame na M. Drasticha	38

KULTÚRA V TOKU ČASU

M. Puchovský: Slovanská mytológia	39
I. Trančík: Etická občianska spoločnosť – posolstvo T. Ševčenka a Ivana Bunina, o. z.	45
B. Eifman: Bratia a hriech	49
Slovanské združenie v Bulharsku- Slovanský kalendár	50
L. Mayerová: 25 slovenských rokov	53
P. Juza: Geopolitika Ruska	54

ZAVIJALO NÁS

V. Mohorita: Bude mať Slovensko nového suseda?	65
E. Chmelár: Možnosti spolupráce slovanských národov	66
Špecifické multietnické bľabotanie	70
R. Strážan: Warren Buffet	74

JUBILEÁ

Michal Eliáš: Jubileá v 2. štvrtroku 2018	77
---	----

SLOVANSKÁ VZÁJOMNOSŤ, ročník XVIII., číslo 1.

Vychádza štyri razy do roka

Vydáva Rada Združenia slovenskej vzájomnosti.

Výtvarný návrh obálky: Ladon©

Predseda redakčnej rady: Ing. Edita Dürrerová ,

šéfredaktor: Július Handžárik

Adresa redakcie: Dobšinského 16, 811 05 Bratislava, tel.č. 02/52491861

e-mail: ozzsv.sk@gmail.com, zsv@mail.t-com.sk, www.ozzsv.sk

ISSN 1335-9010, evidenčné číslo: MK SR EV1234/08. Vyšlo v marci 2018.

KORENE A TRADÍCIE

Dvadsaťpäť rokov: Spomienky a pripomienky **Štefan Paulov**

Pripomenuli sme si 25 rokov od prijatia deklarácie o zvrchovanosti Slovenska a prijatia Ústavy SR ako významných krokov k vzniku druhej slovenskej štátnosti. V tomto roku však (2017) uplynie aj 25 rokov od prijatia Ústavného zákona o zániku Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky Federálnym zhromaždením ČSFR dňa 25.11.1992 o 13.21 hodine. Prijatie tohto zákona otvorilo priamu cestu k vzniku druhej Slovenskej republiky. Išlo zrejme, paradoxne, o najdôležitejší zákon, aký pražský parlament prijal počas zhruba 70 rokov existencie česko-slovenskej štátnosti. Bol som priamym účastníkom tohto dejinného aktu ako poslanec snemovne národov Federálneho zhromaždenia ČSFR zvolený za Slovenskú národnú stranu. To, že poslanci Federálneho zhromaždenia prijali takýto výnimočný zákon, s ktorým možno ťažko hľadať paralelu v histórii európskeho parlamentarizmu, je dôkazom vysokej politickej, kultúrnej a intelektuálnej úrovne a kvality vtedajších federálnych poslancov. Prijatie tohto zákona bolo logickým vyústením procesu zániku ČSFR a otvorenia cesty k vzniku dvoch nástupníckych štátov: Slovenskej republiky a Českej republiky.

Zánik ČSFR sa ukázal ako nevyhnutný. Bol dôsledkom politického vývoja po novembri 1989 z vnútropolitického aj medzinárodného hľadiska. Medzinárodnopolitický dôvod: Vývoj v Európe po páde železnej opony jednoznačne naznačil, že viacnárrodné štáty nie sú v európskom priestore životaschopné. Rozpadla sa Juhoslávia, rozpadol sa ZSSR, rozpad ČSFR bol integrálnou súčasťou týchto národnoemancipačných procesov. Za takýto možno pokladať aj zjednotenie Nemecka, keď jeden národ, umelo rozdelený do dvoch štátov, sa znovu zjednotil – aj to bolo víťazstvo národného princípu. V Európe je ešte viacnárrodné

Belgicko, ktoré predstavuje špecifický prípad. Už by bolo dávno zrejme zaniklo, keby nebolo sídlom EÚ a NATO. Viacnárrodné Španielsko a Veľká Británia stále balansujú na hrane rozpadu. Preto zánik ČSFR so vznikom dvoch nástupníckych štátov bez vojenského konfliktu, bez pohraničných sporov s presne definovanými hranicami reprezentoval stabilizačný prvok pre politický vývoj v strednej Európe. Vtedy sme si to takto neuvedomovali, ale dnes si to dovoľím tvrdiť pri spätnom hodnotení histórie posledných 25 rokov.

Vnútropolitické hľadisko. História ukázala, že ČSR, potom ČSSR, neskôr ČSFR bol projekt iba do dobrého počasia. Len čo sa zjavila politická kríza, česko-slovenská štátnosť sa otriasala v základoch a zanikla. Roky 1938-1939, 1968, 1989. Tri vážne krízy, dva štátne kolapsy, pritom kríza v roku 1968 zásadne zmenila štát. Vytvorila federáciu s národnými republikami. Zánik ČSSR sa pomaly, spontánne, ale nezvratne začal bezprostredne od novembrových dní v roku 1989, hoci si to priami aktéri vtedy neuvedomovali, nedovideli do takej politickej hĺbky. V Prahe po 17.11.1989 vzniklo Občianske fórum ako novoformujúca sa politická platforma, ktorá neprejavila nijaký špecifický záujem o Slovensko. Po pár dňoch na Slovensku vznikla VPN, ako analógia OF, ale slovenská. Tým sa odštartoval politický vývoj, keď začali vznikať slovenské politické strany na Slovensku a české v Česku, ale nijaké celoštátne. Dokonca aj strany budované na princípe istého nadnárodného univerzalizmu – napríklad kresťanské či strana zelených – vznikli separátne v Čechách a na Slovensku. Po zániku KSČ neexistovala ani jedna politická strana s celoštátnym pôsobením. Niekoľko pokusov o vytvorenie „federálnej“ strany sa skončilo beznádejným neúspechom. Takto vznikli dva od seba nezávislé politické systémy, slovenský a český, bez vzájomného prieniku s malým priestorom na kreatívnu spoluprácu. V demokracii nemôže existovať funkčný štát bez politických strán s celoštátnou pôsobnosťou, pretože práve tie zabezpečujú politickú integritu štátu. Tak vytvorili podmienky pre rozpad štátu aj politické strany a politici, ktorí si to neželali a nemali to v politickom programe.

Referendová lož. Propagandistické kliše, že štát rozbili dvaja samolúbi politici, Mečiar s Klausom, je kaviarská lož. Funkčný štát nezanikne z kratochvíle dvoch ľudí. Oblúbenou floskulou „kaviarne“ je floskula „spoločný štát“. Nebol to spoločný štát. Bol to český štát. Keby bol skutočne spoločným, tak by nezanikol. Prečo nikto o Rakúsku-Uhorsku, ZSSR alebo Juhoslávii nehovorí ako o

„spoločnom štáte?“ Zmienim sa ešte o niečom, čo nazývam referendová lož. Dodnes celá bratislavská kaviareň (vrátane moderátorov verejnoprávnej dvojbodkovej televízie), keď hovorí o vzniku SR, usilovne dodá, že to bolo bez referenda a že sa nikto nespýtal na skutočnú vôľu občanov. Vo FZ vo voľbách v roku 1992 bola profederálnych poslancov väčšina, otázka štátoprávneho usporiadania a referenda sa ľahko dostala do rokovacieho programu. Rozpravu o vypísaní referenda o štátoprávnom usporiadaní ČSFR inicioval Miloš Zeman, súčasný český prezident. Trvala dlhé hodiny. Skončila sa absolútnym fiaskom, keď asi po siedmich úmerných hodinách rozpravy nevznikol ani náznak textu referendovej otázky, hoci ich bolo niekoľko desiatok – všetky boli jedna po druhej zmietnuté zo stola. Dokonca padol návrh, aby boli rôzne otázky v každej republike, nech Slováci majú svoju a Česi svoju otázku pri zachovaní zmyslu otázky; ani to neprešlo. Podľa mňa to bol jeden z kľúčových psychologických momentov. Poslancov šokovalo, že formulácia referendovej otázky sa stala neprekonateľným problémom. Vtedy si väčšina profederálnych českých poslancov uvedomila, že štát sa nedá udržať ani použitím referendovej barličky. Otvorila sa tak cesta k tvorbe zákona o zániku ČSFR. Počas prerokovania ústavného zákona o zániku ČSFR vyšla ešte ČSSD s iniciatívou na tzv. ratifikačné referendum. Čiže schválený ústavný zákon by získal platnosť až po schválení kompletneho textu zákona v referende. Tento návrh odmietli ústavní právnici, keďže do existujúceho právneho systému vnášal prvok neistoty. Platnosť prijatého ústavného zákona by bola podmienená inou právnou normou. Žiada sa zdôrazniť, že referendum nie je štandardný spôsob na založenie štátu. Pýtam sa, koľko zo 193 štátov OSN vzniklo na základe referenda? Tri či štyri? Ani Masaryk nezakladal ČSR referendom o vystúpení z Rakúsko-Uhorska! Prečo potom Slovákom stále niekto vyčíta absenciu referenda a tým spochybňuje založenie štátu? Referendum nie je právny akt akceptovaný medzinárodným právom. Veď sa len pozrime, koľko účelových postojov, pozitívnych aj negatívnych, sa spája s referendumami v Španielsku, Veľkej Británii či na Kryme. USA napríklad referendum vôbec nemajú vo svojom právnom systéme. Zánik ČSFR s definíciou dvoch nástupníckych štátov sa uskutočnil na parlamentnej pôde – Federálnym zhromaždením, inštitúciou plne akceptovanou vnútroštátne aj medzinárodne. Preto nikdy nedošlo k spochybneniu nástupníckych štátov na európskej či svetovej politickej scéne. Zánik ČSFR prebehol právne a politicky čisto, elegantne a s noblesou. Pokladám

to za historicky najväčší slovenský politický úspech na pražskej pôde, vôbec to nebolo také jednoduché a samozrejme, ako sa to dnes môže zdať. Presvedčili sme českých politikov, že zánik ČSFR je aj v ich záujme. Referendová ekvilibristika v „slovenských médiách“ je hra s falošnými kartami a s nečestným zámerom. Na 25.11.1992 zvolali vtedy v Prahe demonštráciu za zachovanie federácie. Medzi poslancami FZ sme vedeli, kto bude ako hlasovať. Zástancovia federácie, najmä českí, chodili medzi nami a rozprávali, že na Václavskom námestí bude stotisícová demonštrácia a tých, ktorí budú hlasovať za, dav zlynčuje. Nebola to pre nás ľahká situácia. Keď sme po hlasovaní vyšli von, na Václavskom námestí bol pokoj, nijaký mnohotisícový dav, zopár desiatok ľudí s transparentmi. Pražská verejnosť už o federáciu nestála.

Prečo som hlasoval za prijatie tohto zákona? Vnímam som to ako povinnosť voči slovenským dejinám a histórii. Cítil som to ako zodpovednosť za generácie, ktoré tu boli pred nami a podobnú príležitosť nemali. Cítil som to ako zodpovednosť voči generácii našich detí a následných generácií. Cítil som to ako zodpovednosť pred svojimi vrstovníkmi pred sebou samým. Chápal som to ako neopakovateľný historický okamih, keď som nemal právo zlyhať.

Ako hlasovali slovenskí poslanci Federálneho zhromaždenia? ZA:

HZSD: P. Bulík, A. Daniel, I. Daniš, R. Filkus, A. Gajdošová, R. Garaj, R. Hofbauer, K. Karaba, M. Kontra, J. Koša, M. Kováč, I. Mathé, K. Melocík, E. Mitrová, J. Moravčík, P. Porubský, M. Rehák, P. Ryška, D. Slobodník, J. Šimko, V. Šucha, I. Urban, J. Veverka, P. Baco, E. Belušová, I. Belohorská, T. Bindas, J. Cuper, M. Čič, J. Danko, Ľ. Dolgoš, I. Hamarčák, J. Hlavatá, V. Homola, P. Chalupek, Ľ. Javorský, M. Kováč ml., R. Kováč, A. Kráľ, M. Kučera, P. Mattoš, P. Mercell, J. Minka, I. Mjartan, R. Nemeč, J. Obšitníková, J. Pauko, M. Rajčan, J. Smilka, J. Šmolec, A. Straka, O. Šablicová, E. Šimko, J. Vrábel, Ľ. Zámeška, R. Zelenay.

SNS: H. Mihálik, M. Michalec, V. Moric, P. Socha, J. Šed'ovič, P. Švec, I. Gondáš, K. Haťapka, P. Hrivík, P. Krivda, M. Mihálik, Š. Paulov, O. Pavúková, J. Repaský, E. Spišák.

SDSS: Ľ. Bystrický, P. Delinga, J. Klein.

SDE: R. Tvarožka, Š. Nižňanský.

PROTI:

KDH: I. Čarnogurský, J. Klokner, P. Kubičár, G. Pradová, A. Rajnič, A. Rakús, I. Šimko.

SDE: J. Zán, M. Kováč, J. Olej, V. Pavlechová.

ZDRŽALI SA:

SDE: V. Buzalka, D. Cinkota, S. Grohman, J. Stank, M. Šidík, P. Bohunický, M. Borguľa, Ľ. Gajdošíková, J. Kováčik, I. Lenský, J. Murgaš, L. Orosz, P. Popesko, M. Štefanovič.

KDH: A. Anderko, J. Bobovnický, J. Mikloško, M. Gaľa, J. Petrík.

MKDH-Spolužitie: F. Andrassy, I. Bartakovics, S. Gawlik, P. Pázmány, I. Bajnok, P. Bábi, Z. Boros, K. Sarkozy.

SDSS: P. Beniač.

NEHLASOVALI:

SDE: M. Adamčíková, M. Benčík, J. Klvač.

KDH: Š. Bošňák, J. Hajdák.

MKDH-Spolužitie: I. Batta.

NEPRÍTOMNÍ:

HZDS: I. Kniebügl; **SDSS:** V. Moravčík; **MKDH-Egyutellés:** M. Mihályi, M. Duray, J. Hornyák.

Z tohto na prvý pohľad nudného zoznamu je možno vyčítať zopár pozoruhodností: Ani jeden poslanec KDH nepodporil zákon o zániku federácie. Bol som svedkom stretnutia, keď ich vtedajší predseda FZ Michal Kováč pomaly na kolenách prosil, aby sa pripojili aspoň jedným symbolickým hlasom. KDH na čele s Ivanom Šimkom to nekompromisne odmietalo. Po vzniku sa však do funkcií hrnuli. Sám I. Šimko bol trikrát ministrom vo vláдах SR. Je pozoruhodné, že ani jeden poslanec maďarských menšinových strán nehlasoval proti. Buď sa zdržali, alebo boli neprítomní. V skutočnosti pokladali vznik SR za priaznivý moment pre nich. Pracovali totiž s tézou: Čím ďalej od Prahy, tým bližšie k Budapešti. Osobne som počul M. Duraya vysloviť túto vetu. Predpokladali vnútornú aj medzinárodnopolitickú slabosť SR a tým väčšie možnosti na dosiahnutie svojich etnických cieľov. Nechcem tu hodnotiť, či sa im to podarilo, alebo nie. Dovolím si len poznamenať, že vo federálnej vláde by asi nikdy neboli, česká skúsenosť so sudetskými Nemcami by to asi nedovolila, kým v SR sú štandardnou súčasťou koalíčných vlád.

Pri porovnaní s nasledujúcim slovenským vývojom je pozoruhodné, že vo Federálnom zhromaždení ČSFR sa nikdy neobjavil pokus o finančné lebo ekonomické korumpovanie poslancov, čo v slovenskom parlamente fungovalo a možno funguje

aj dodnes. Mne z toho vyplýva, že zachovať federáciu už nemali záujem ani najvyššie finančné a politické kruhy doma ani v zahraničí.

Dovoliť si zverejniť ešte jeden dosiaľ nepublikovaný fakt o našich plánoch nominovať Alexandra Dubčeka, vtedajšieho predsedu FZ, na funkciu prezidenta SR. Poslanecký klub SNS s ním veľmi dobre vychádzal, určite patrí do malého počtu ľudí, ktorí s ním chodili na pivo. Na tých neoficiálnych stretnutiach sme otvorili diskusiu na tému, že po vzniku SR by mal stať prezidentom SR. Súhlasil s tým, ani sme ho nemuseli nejako zvlášť prehovárať. Je možné, že s touto myšlienkou prišiel aj niekto iný. Časť českých poslancov bola z toho očividne nervózna a s veľkou nevôľou prijímali predstavu, že slovenský prezident by mohol byť niekto, kto bol schopný prípadne aj zatieniť ich Vaška, pretože nikto nepochyboval o tom, že prezidentom budúcej ČR bude Václav Havel. Preto tragickú stratu Alexandra Dubčeka pokladám za najväčšiu stratu slovenskej politiky po roku 1989.

Po skončení nášho poslaneckého mandátu sme sa vrátili s pocitom spokojnosti a hrdosti, že sme splnili úlohu, pre ktorú sme do parlamentu išli. Po návrate domov sme sa dostali do bubliny mediálneho ticha a politického nezáujmu. Zostali sme tak morálne, ľudsky aj politicky čisti a nezdiskreditovaní. Pre bulvár dodnes nie sme zaujímaví, pretože nás niet čím škandalizovať.

Roky po ...

Po spomienkovej časti si dovoľím okomentovať a aj skritizovať niektoré prvky následne politického vývoja.

Nerozumiem tomu, že prídavné meno slovenský je v SR akoby zakázané. Aj za totality sme mali Slovenský rozhlas, Slovenskú televíziu, Slovenskú národnú radu, dnes v SR nie. Nechceme, alebo nesmieme? Prečo? Nesmieme mať slovenské železnice, slovenskú armádu, naši športovci nie sú slovenskí reprezentanti, ale reprezentanti Slovenska, nič nie je slovenské. Niekedy to vyznieva až smiešne. Televízny komentátor rozprával o gréckom dlhu, keď prišla reč na Slovensko, nepovedal slovenský dlh, ale „dlh Slovenska“. Aj oficiálny názov Slovenská republika zafinovaný v našej ústave, sa v médiách používa len minimálne, všetci radšej hovoria o „tejto krajine“ alebo o Slovensku, čo je skôr pojem geografický ako politický. Prečo? Po vzniku SR sa Slováci z nej vytratilí?

Pán Danko, iniciujte zmenu kostrbatého názvu NR SR s návratom k historickému názvu Slovenská národná rada a smiešne RTVS na Slovenský rozhlas a Slovenská televízia ako prvý krok k náprave

tohto absurdného stavu! Sú na to všetky dôvody: historické, politické aj gramatické.

Dodnes vyvoláva mnoho vášni proces ponovembrovej privatizácie. Obviňuje sa Mečiar, Klaus, Dzurinda, Mikloš... Pravda je úplne iná, len sa ju nikto z politikov neodváža nahlas povedať alebo tomu nerozumejú. Z globálneho hľadiska na konci deväťdesiatych rokov bol socialistický blok porazený v studenej vojne. Boli sme súčasťou tohto porazeného mocensko-ideologického bloku, len my sme si namýšľali, že naša „nežná“ bola naše víťazstvo a že studená vojna sa skončila víťazstvom všetkých. Po skutočných vojnách si víťaz vždy berie korisť, v časoch diplomacie a medzinárodného práva sa to nazýva vojnové reparácie. Z globálneho hľadiska si víťaz studenej vojny zobral naše ekonomiky a financie ako formu vojnových reparácií po svojom víťazstve v studenej vojne. Prebehlo to plošne vo všetkých postsocialistických štátoch, s minimálnymi regionálnymi rozdielmi, hádam s výnimkou Bieloruska. A urobil by to každý politik na Mečiarovom, Dzurindovom či Miklošovom mieste, išlo totiž o globálne riadený proces transformácie majetku v postsocialistických štátoch. Myslím si, že nebolo v ich silách to nejako zásadne ovplyvniť, možno v nepodstatných detailoch. Mimochodom, prerozdeľovanie majetku v ľudských dejinách bolo vždy nespravodlivé k porazeným. Po vojne si víťaz vždy vojensky zabezpečuje získané územie. Takto je potrebné chápať expanziu organizácie NATO do postsocialistických štátov. Práve v tom spočíva esencia procesov, ktoré tu prebehli.

Za dramatické pokladám postavenie slovenčiny ako štátneho jazyka. V digitálnom informačnom priestore Slovenskej republiky ešte vždy na mnohých miestach dominuje český jazyk. Masovo sa predávajú produkty bielej či čiernej techniky s českým softvérom, nájdeme ho v palubných počítačoch áut, DVD nosiče kúpite prakticky len s českým dabingom, rovnako je to s televíznymi stanicami (žiaľ, umožňuje to náš zákon o štátnom jazyku). Pretlak češtiny, ale aj angličtiny je taký obrovský, že nám logicky vyrastajú mladé generácie, ktoré majú so spisovnou slovenčinou problémy. Vinou tejto situácie je slovenčina dnes ohrozená možno väčšmi ako za čias grófa Apponyiho. Odzrkadľuje sa to na mizernej jazykovej úrovni moderátorov, komentátorov, hlásateľov, hovorcov atď. Dokonca už aj herci Slovenského národného divadla v televíznych vystúpeniach majú problémy s bohemizmami! Pokladám preto za nevyhnutné urýchlene novelizovať zákon 280/1995 o štátnom

jazyku. „Požiadavka základnej zrozumiteľnosti“ v § 5, písmeno g, h, je formulácia, ktorá bola poplatná dobe, keď zákon vznikol. Táto formulácia sa ukazuje pre slovenčinu ako zhubná. „Požiadavka základnej zrozumiteľnosti“ je nesystémová a neurópska, právne obsolentná, nie je nijaký racionálny dôvod na jej pretrvávanie v zákone o štátnom jazyku. Jazyková suverenita je predsa súčasťou štátnej suverenity. Rovnako bezzubý je paragraf o pokutách. Ministerstvo kultúry SR by sa nemalo na tento problém pozeráť so založenými rukami.

Z problémov, ktoré som spomenul, sa odvíja časť súčasnej morálnej krízy našej spoločnosti. Napriek všetkým peripetiám, kotrmelcom a zlyhaniu slovenskej politiky po 1. januári 1993 je existencia v našom vlastnom národnom štáte jedinou správnou cestou. Je totiž málo národov, ktoré si získali štátnosť bez jedinej ľudskej obete, bez preliatia jedinej kvapky krvi. V porovnaní s preliatou krvou a hrobmi sú naše pôrodné problémy po vzniku štátu len prchavými banalitami. A majme na pamäti myšlienku Mahatmu Gándhího: **„Aj najhoršia vlastná vláda je lepšia než akákoľvek vláda cudzia.“**

(MUDr. Štefan Paulov je bývalý poslanec FZ ČSFR)

In: LT 39-40 /2017

Naším pokračovateľom!

Jubilejné memorandum združenia slovenskej inteligencie

Hoci som text tohto memoranda – na základe našich zakladajúcich dokumentov a uznesení z našich konferencií – vytvoril v roku 2011 pre jubilejnú 20. plenárnu konferenciu našich združení slovenskej inteligencie Národný štát v procese globalizácie a odovzdal som ho pred vyše tristo účastníkmi ako symbolickú generačnú štafetu predstaviteľom mladej slovenskej generácie, nestratil nič zo svojej aktuálnosti. Naopak – získal! Tento raz však nie mojou ani našou zásluhou. Získal preto, že ešte stále nikto po našej generácii obnoviteľov slovenskej štátnej samostatnosti a zvrchovanosti nedefinoval a verejne nepredstavil svoj generačný program a jeho

priority. Ani svojich predstaviteľov a reprezentantov. Dodnes čakáme, kto sa ujme svojej prirodzenej úlohy a nezastupiteľnej povinnosti voči vlastnému národu. Čakáme trpezlivo a s nádejou. A s nami celý slovenský národ. Pripomíname však, že dejiny nečakajú...

Viliam Hornáček, 24.1.2018

My – ako nezávislé, nadstranícke a nadkonfesijné združenia národne uvedomelej slovenskej inteligencie - sme si v Programovom vyhlásení na jar 1990 určili za hlavný cieľ „... v konečnom dôsledku svojej činnosti pripraviť Slovákov ako zvrchovaný, o svojich veciach a vzťahoch samostatne rozhodujúci národ...“, čo sa 1. januára 1993 stalo skutočnosťou.

Našou hlavnou činnosťou bolo a zostáva „integrvať a aktivizovať tvorivý duchovný potenciál Slovenska a zapájať ho do pozitívne zameraných aktivít, najmä pri presadzovaní prirodzených práv Slovákov ako štátotvorného národa“ a „... spolupracovať s každou demokratickou inštitúciou i jednotlivcami, ktorí podporujú našu národnú identitu doma i vo svete“, čo dokazujú naše národnozdružovacie aktivity.

Zároveň sme prijali zásadu, že SSI KORENE „... nepodporuje neetickú proklamatívnu propagandu“, čo stále dodržiavame a problémy nášho národnoštátneho života riešime výhradne na základe odborných argumentov.

Ešte pred obnovením slovenskej štátnej samostatnosti sme sa – pri vzniku Štátovej konferencie slovenskej inteligencie Slovakia plus v roku 1992 – rozhodli „... prevziať na seba príslušný podiel odbornej a morálnej zodpovednosti, ktorá vyplýva z postavenia inteligencie v demokratickom a právnom štáte, za aký Slovenskú republiku považujeme.“

Predsavzali sme si ... vytvoriť novú tradíciu partnerských vzťahov medzi štátom a inteligenciou, aby sme sa zúčastnili na pozitívnom ovplyvňovaní spoločnosti, ktorej sme prirodzenou a organickou súčasťou a zároveň sme oslovili ... všetkých občanov SR a našich krajanov v zahraničí, aby v tejto exponovanej, neopakovateľnej a rozhodujúcej dobe prispeli všetkými svojimi možnosťami, vedomosťami a schopnosťami k rozvoju našich pozitívnych vkladov do mozaiky demokratického obrazu sveta.

V postavení suveréna – ako „*My, národ slovenský*“ – naša generácia ústavným a legitímnym spôsobom obnovila slovenskú štátnu samostatnosť, čím zavŕšila záverečnú etapu nášho národnoemancipačného zápasu a *zabezpečila tým dosiaľ najpriaznivejšie podmienky pre náš slobodný všestranný rozvoj.*

V súčasnosti prežívame *skúšku našej národnej zrelosti, v ktorej sme povinní preukázať pripravenosť, cieľavedomosť a vytrvalosť a dokázať sebe i svetu, že sme schopní realizovať vlastný projekt národnej nezávislosti.*

Sme presvedčení, že základným východiskom úspešného zvládnutia tejto najzávažnejšej úlohy v našich doterajších dejinách je *usporiadanie si vlastného systému hodnôt, ktorý tvorí podstatu myslenia aj konania každého jednotlivca či spoločnosti... a jeho základnou podmienkou je ...vytvorenie si – konečne už vlastnej – perspektívnej koncepcie nášho národnoštátneho života.*

Náš vývoj chápeme v historických súvislostiach:

Slováci ako pôvodný európsky národ sú starobyľým kultúrnym a historickým spoločenstvom, v súčasnosti však tvoria najmladší politický národ v stredoeurópskom geopolitickom priestore. Sprievodným znakom jeho súčasnej kryštalizácie je aj zápas o charakter nášho štátu – dnes Slovenskej republiky. Do tohto prirodzeného procesu vstupujú nielen vnútorné, ale aj vonkajšie faktory, spomedzi ktorých má najvýraznejší vplyv – *európska integrácia a globalizácia.*

V priebehu dejín skúsenosti potvrdili, že optimálnym prostredím pre každý národ je jeho vlastný samostatný národný štát, ktorý je zároveň nenahraditeľným fyzickým aj duchovným priestorom pre plnohodnotné naplnenie zmyslu života jednotlivca ako občana, ale aj pre splnenie historického poslania národa, ktoré tkvie vo vytvorení vlastnej autentickej kultúry ako svojho osobitého a neopakovateľného prínosu pre civilizačný vývoj ľudstva.

Základnou úlohou národného štátu je - byť skutočným domovom a jedinou vlasťou štátotvorného subjektu, ktorý ho vytvoril a všetkých jeho lojálnych občanov, ktorí spoločne vytvárajú celospoločensky prospešné hodnoty a uplatňujú svoje občianstvo na princípe vyváženosti svojich práv a povinnosti voči spoločenstvu a štátu.

Aby štát mohol plniť svoju úlohu a povinnosti voči občanom, nevyhnutne musí mať *pôvodnú neobmedzenú suverenitu* v

zvrchovanom rozhodovaní o životných otázkach vlastnej spoločnosti aj v medzinárodných vzťahoch.

Na túto náročnú úlohu musí byť pripravená celá spoločnosť svojou dostatočnou *vnútornou integrovanosťou na základe jednotiacej štátnej idey spoločného prospechu* a nie egoistických parciálnych záujmov jednotlivcov či skupín. Na zvládnutie tejto úlohy – *zladit' protichodné záujmy a usporiadať vnútorné pomery v štáte na prospech celku* – je potrebný jednak občiansky tlak „zdola“ a jednak zákonodarná iniciatíva politických predstaviteľov „zhora“ ako *celospoločenská objednávka, čiže národnoštátny záujem*. Ideálna je súhra občianskej aj politickej vôle meniť stav k lepšiemu.

Zároveň však treba zabezpečiť našu – čo najvyššiu možnú - nezávislosť od cudzích záujmov, najmä prostredníctvom sebestačnosti či aspoň bezpečnosti v základných životných potrebách.

Túto rozsiahlu rekonštrukciu našej spoločnosti a nasmerovanie jej vývoja k vyššej kvalite je možné dosiahnuť iba pozitívnou motiváciou a aktivizáciou celého jej tvorivého potenciálu.

Slovenskému národu a slovenskej spoločnosti navrhujeme:

Osvojiť si ideové heslo našich združení – *MÚDROSŤ, SVORNOSŤ, VYTRVALOSŤ* a našu pracovnú metódu – *NÁROČNOSŤ, KRITICKOSŤ, TRVORIVOSŤ*, ktoré sa pri práci *na čele zápasov v službe národu a vlasti* osvedčili a pomohli nám naplniť nielen vlastný program, ale uskutočniť aj mnohé túžby, sny a plány predošlých generácií slovenského národa.

Zvýšiť náročnosť voči sebe ako podmienku rastu k vyššej kvalite nášho života.

Hospodárne využívať všetky naše domáce – najmä obnoviteľné – prírodné zdroje. Hlavne naše zásoby nerudných surovín ako mastenec, magnezit či geotermálny potenciál územia SR, ale predovšetkým naše „tekuté zlato“ vodu, čo nám umožňuje perspektívu stať sa „vodným Kuvajtom Európy“.

Dôsledne využívať najmä náš *domáci tvorivý intelektuálny potenciál* a – ako hlavného tvorca hodnôt – motivovať a stimulovať ho rozvojovými programami. Zároveň ho stabilizovať v našom štáte – napríklad aj darovaním štátnej pôdy a výhodnými pôžičkami tým mladým rodinám, ktoré svojim vzdelaním a morálnymi vlastnosťami majú predpoklad byť zdravým a perspektívnym základom našej spoločnosti. Pritom sa zamerať nielen na množstvo, ale predovšetkým na kvalitu našej populácie s cieľom dosiahnuť čo

najvyššiu vzdelanostnú a civilizačnú úroveň schopnú úspešne konkurovať vyspelým štátom.

Zamerať sa na vrcholné technológie s minimálnou náročnosťou na materiálové aj energetické vstupy a s vysokou pridanou hodnotou intelektuálnych inovačných vkladov.

Vytvoriť v každej regionálnej metropole *národné centrá tvorivosti* ako motivačné a inovačné strediská umožňujúce uplatniť tvorivý potenciál nadaných a ambiciózných jednotlivcov s cieľom dosiahnuť *intelektuálnu bezpečnosť nášho štátu* ako stav, keď sme schopní riešiť všetky úlohy a problémy našej spoločnosti vlastným intelektuálnym potenciálom

Obnoviť činnosť „*Ústavu pre strategický rozvoj SR*“, ktorý bude partnerom univerzítam, SAV, výborom NR SR, vláde SR a ďalším inštitúciám a orgánom nášho štátu ,ale prostredníctvom odborných konferencií aj tvorivým pracovným fórom združení inteligencie.

Zaviesť ako záväzný právny akt *prisahu štátneho zamestnanca* a presne stanoviť jeho povinnosti v *štatúte zamestnanca štátu*, čo sa týka všetkých – prezidentom, poslancami a členmi vlády začínajúc a radovým štátnym úradníkom končiac. V tomto zmysle kľúčovej dôležitosti treba vrátiť štátnej službe – napríklad aj poslaniu učiteľa – jej pôvodný spoločenský význam, prislúchajúcu úctu a autoritu, ale aj náležité finančné ocenenie, aby mohol zamestnanec štátu nielen pomáhať, ale ho aj reprezentovať.

Dosiahnuť čo najvyššiu mieru nezávislosti od iných a to sebestačnosťou v základných potrebách našej spoločnosti a zamerať sa najmä na obnoviteľné zdroje.

Starostlivosť o zdravie ,výživu, výchovu a bezpečnosť zverovať výhradne iba občanom nášho štátu s čo najvyššou úrovňou profesionality a s morálnymi vlastnosťami zaručujúcimi normálny, zdravý a perspektívny rozvoj nášho národa.

Predstavitel'ov nášho štátu žiadame:

Aby si – ako skutoční reprezentanti! – čo najzodpovednejšie plnili svoje povinnosti voči nášmu národu a štátu.

Aby konali výhradne v zmysle pravdivého odkazu slovenských dejín a vzoru ich veľkých osobností.

Aby rešpektovali odborné argumenty a oprávnené požiadavky občanov nášho štátu.

Aby bezvýhradne dodržiavali ústavnosť a zabezpečovali spravodlivosť.

Aby všetkými silami a prostriedkami upevňovali našu národnú identitu a štátnu suverenitu.

Aby chránili naše národné dedičstvo a podporovali rozvoj tvorivosti.
Aby účinne pomáhali našim krajanom a ich spolkom v zahraničí.
Aby budovali Bratislavu nielen ako proklamovanú, ale skutočnú slovenskú metropolu.
Aby zabezpečili vyvážený rozvoj regiónov s dôrazom na prihraničné územia SR.

Aby vytvárali podmienky pre všestranný a harmonický rozvoj slovenského – dnes už znova politického – národa, najmä jeho mladej generácie ako základu našej budúcnosti.

Už na začiatku našej činnosti pri uskutočňovaní celospoločenských zmien – takzvanej transformácie, čiže premene slovenskej spoločnosti na slobodný, rovnoprávny subjekt zvrchovane rozhodujúci o svojich záujmoch – sme si uvedomovali, že to bude viacgeneračný proces v ktorom sa musíme osvedčiť ako cieľavedomí, zodpovední a vytrvalí občania.

V prvej etape je nevyhnutné, čo najdôslednejšie odstrániť negatívne stereotypy nášho správania sa ako nežiaduce dedičstvo minulosti. Predovšetkým musíme zmeniť naše ľahostajné a nezodpovedné postoje k vlastným hodnotám – k našim dejinám, kultúre a jazyku, ale hlavne k nášmu štátu. Tu musíme začať každý od seba.

V nasledujúcich etapách je však nevyhnutné, aby náš štát prevzal iniciatívu a zapojil celú slovenskú spoločnosť prostredníctvom celonárodných programov. Potrebný je napríklad „*Národný program pozitívnej motivácie slovenskej spoločnosti – motivácia, aktivizácia, inovácia*“ a tiež národný program „*K prameňom našej podstaty*“ či program „*Návrat k vlastným koreňom*“, ktorých zmyslom je obnovenie pôvodnej úcty k nami vytvoreným hodnotám ako našim autentickým civilizačným prínosom pre ľudstvo a základu nášho opodstatneného sebavedomia ako nevyhnutnej podmienky našej úspešnosti pri dosahovaní vytýčených cieľov.

Našich pokračovateľov vyzývame:

Aby za každých okolností zachovali národnú identitu Slovákov, ako po stáročia vytváraný svojráz a základný znak našej osobitosti a opodstatnenosti nazývať sa národom a rozvíjali jej kladné vlastnosti.

Aby si vytvorili vlastný hodnotový systém, prirodzene vychádzajúci z našej národnej mentality a nami overených skúseností a formovali slovenskú spoločnosť s dôrazom na tie hodnoty, vďaka ktorým sme prežili a stali sa kultúrnym národom.

Aby si ctili národnú pamäť a národný charakter, ako určujúce a nenahraditeľné hodnoty nášho národného dedičstva tvoriace našu národnú podstatu.

Aby sa predovšetkým - a v časoch kríz a konfrontácií výhradne! – s plnou dôverou spoliehali iba na seba, naše vlastné zdroje, sily a schopnosti.

Aby so zodpovednosťou výhradných vlastníkov a dobrých hospodárov rozumne a s dlhodobou perspektívou využívali materiálny aj duchovný potenciál slovenskej spoločnosti ako základ našej nezávislosti a budúcnosti.

Aby odmietli falošné mýty a cudzie idoly a vychovávali nasledujúce generácie v zmysle pravdivého odkazu slovenských dejín a podľa vzoru ich veľkých osobností.

Aby svorne spolupracovali medzi sebou a zároveň s každým, kto rešpektuje a podporuje našu identitu, svojbytnosť a zvrchovanosť a považuje nás za rovnocenných partnerov.

Aby po každej stránke upevňovali náš vlastný štát ako nevyhnutnú podmienku našej národnej slobody a optimálne, ničím nenahraditeľné prostredie pre náš rast, všestranný rozvoj a plnohodnotné napĺňanie zmyslu nášho osobného aj národného života.

Aby už nepripustili našu odkázanosť na cudzie ideológie a koncepcie, ale *vytvorili si vlastnú perspektívu koncepcie národnoštátneho života, založenú na poučení sa z našich historických skúseností, vychádzajúc z poznania a zároveň sebauvedomenia, že sme národom tvorcov a nie ničiteľov a nami vytvorené hodnoty od počiatku našich dejín civilizujú ľudstvo a svet.*

Aby budovali svoje sebavedomie na oprávnenej hrdosti na naše historické a kultúrne dedičstvo dokazujúce, že patríme k tým výnimočným národom, ktoré od svojho vzniku žili a tvorili na svojom autochtónnom území predovšetkým z vlastných zdrojov, svojho hmotného aj duchovného bohatstva a neparazitovali na cudzej práci ani nežiadali cudziu zem, pričom vytvorili vlastnú autentickú, neopakovateľnú a obdivuhodnú kultúru ako náš prínos pre ľudstvo a svet.

Poučení vlastnou skúsenosťou si uvedomujeme, že viac – oveľa viac! – ako aj tie najmúdrejšie rady a najlepšie mienené odporúčania, je vlastný osobný príklad a účinná, vzájomná pomoc pri spoločnom riešení problémov, ktoré sú prirodzenými sprievodnými znakmi každého rastu k vyššej kvalite. Preto – ako generácia programových pokračovateľov v snahách slovenskej národne uvedomelej

inteligencie – *bernoľákovcov, štúrovcov, memorandistov, matičiarov* ... a ďalších generácií a zároveň ako generácia obnoviteľov slovenskej štátnosti samostatnosti a suverenity – ponúkame všetky svoje sily, schopnosti a skúsenosti všetkým, ktorí sa rozhodli pokračovať v úsilí slovenského národa žiť slobodný, plnohodnotný, ľudsky dôstojný a úspešný život a naplniť jeho zmysel vo svojej slobodnej vlasti, dnes v našom vlastnom samostatnom štáte – Slovenskej republike.

Uvedomujeme si tiež, že najsilnejšou a najúčinnjšou jednotiacou ideou každého spoločenstva je – *idea spoločného prospechu*. Preto aj našim spoločným cieľom a úlohou všetkých nasledujúcich generácií je *vytvoriť zo slovenskej spoločnosti a jej štátu vnútorne pevne integrovaný organizmus, schopný za každých okolností účinne presadzovať svoje národnoštátne záujmy na prospech svojich občanov*.

Uskutočňovanie tohto programu nášho dozrievania na vyspelý politický národ odporúčame našim nasledovníkom a pokračovateľom ako odkaz našej generačnej skúsenosti a zároveň ako výzvu na vzájomnú partnerskú generačnú spoluprácu.

9.12.2011

Viliam Hornáček
predseda

K slovensko-slovanským stopám v I. svetovej vojne **Stanislav Bajaník**

Svet si pripomína 100 rokov od ukončenia I. svetovej vojny /1914-1918/. My si musíme pripomenúť náš podiel na oslobodzovacích aktivitách slovenského národa spod feudálneho jarma Uhorska a nie je ich na svoju dobu nepatrne. Veda, výskum, dokumentácia už presvedčivo dokázala, že viac rokov opomínaný slovenský, resp. slovansko-slovenský podiel na neľútostných bojoch v I. svetovej vojny patrí k integrálnej súčasťi nielen našich, ale i európskych a svetových dejín. Ten posledný epiteton konstans je o to závažnejší, že Slováci a Slovania zdieľali svoje bojové, utrpiteľské a stratové zastúpenie od východu až po západ našej planéty, nielen po boku spojencov, ale i protibojovníkov, zahnaní mocnosťami do ničivých a decimujúcich životných osudov, z ktorých

sa svet, najmä Európa, dlhodobo spamätávali. Ba v istom zmysle sa zdá, že sa nespamätali doposiaľ, keďže slovansko-slovenský zápas o svoje vybojované miesto v Európe a vo svete vytrvalo pokračuje... Aj preto treba vziať na vedomie, že jubileum má len vtedy nejaký význam, ak ho vieme premietnuť do našej prítomnosti, resp. našej budúcnosti. Teda niekoľko viet k nie najznámejším informáciám:

Petrohradskí autonomisti

V Rusku sa Slováci neobjavili prvý raz len v légiách. Najstaršie jedinečné remeslo našich starých či prastarých rodičov – drotárstvo, olejkárstvo tu zanecháva stopy od 17.-18. storočia.

S tzv. drotárskym plukom sa v Rusku stretol i M. R. Štefánik a nielen on. Dlhoročne utajovaný fakt slovenských a českých zásluh hneď v prvom mesiaci I. svetovej vojny sa zrodil v Petrohrade na prelome rokov 1914-1915, po divadelnej hre Bača, v rámci Českej dobrovoľníckej družiny a Revolučného výboru Slovákov (Petrohradská dohoda, potom Moskovská dohoda), keď legionár a rovniarsky drotár M. Džavík presadil spoločnú dohodu o autonomistickom postavení Slovenska v rámci budúceho Česko-Slovenska. Tak, popri slovenskej a americkej iniciatíve v r. 1914, to patrí k prvým prejavom projektu slovenského osamostatnenia sa v 20. storočí. Z historického hľadiska možno pokladať tento akt za dedičstvo I.slov. Memoranda v Turčianskom sv. Martine v júni 1861, keď sa oficiálne žiadalo „Slovenské Okolie“ ... Autonomistické a štátotvorné slovenské boje sú známe až z I. pol. 20.storočia a ako je vidno, mohli sa oprieť aj o svojich predchodcov. To bolo známe i M.R. Štefánikovi i T.G. Masarykovi a ruskému slovensko-českému odboju v I. svet.vojne. Bol to aj predchodca Clevelandskej /1915/ a Pittsburskej /1918/ dohody, nehovoriac o Kyjevskom zápise /1916/ a známom Petrohradskom, Moskovskom „zápise“. Vývoj slovenskej štátnosti ďalej je všeobecne známy.

K Európe

Je známe, že taliansky, srbský, rumunský, francúzsky front zaznamenal veľkú prítomnosť Slovanov, okrem nich aj Slovákov býv. Rakúsko-uhorskej ríše. Slováci, Srbi, dolnozemplí Slováci nielenže bojovali bok po boku za slobodu svojich rodných krajín, ale aj úzko spolupracovali v légiách organizovaných o.i. M.R. Štefánikom. Vplýval takmer na celú bojovú Európu, Rusko, Ukrajinu i zámorie a „osud“ mu nedovolil vstúpiť do dejín svojimi spomienkami, zážitkami i úspechmi, stratami z autentického podania, čo je pre náš národ i Slovanov značná škoda. Roztrúsené cintoríny,

pomníky padlých v I. sv. vojne zaznamenávajú všetky dnešné slovanské národy napriek pokračujúcej dejinnej následnosti ich ďalšieho vývoja. V strednej Európe sa okrem spomenutých frontov vari najviac skloňujú neúprosne boje najmä na srbskom a talianskom fronte – Piavsku /sev. Taliansko, Dolomity/. V prípade našej úcty sa v minulosti pamätalo prevažne na M.R. Štefánika /socha v Medoun, Pullhar Francúzsko/. Jubileum 90. výročia konca I. svetovej vojny /2008/ prinieslo konečne aj pamätnú tabuľu Slovákom na Piave na Radnici Ponte di Piave, neďaleko San Dona di Piave, kde pozdĺž tejto riečky „našli“ smrť naši legionári, Srbi, Česi, Chorváti, Slovinci a i. takmer v desiatich oblastiach /1918/. Bol to dar Matice slovenskej – Krajanského múzea z dielne kamenára J. Bartoša, J. Pucovského z Báčskeho Petrovca – Vojvodiny. Pamätná tabuľa na padlých Slovákov tu zdobí radnicu od r. 2008.

Takmer 80 kilometrov severne od piavska sa podarilo opäť Matici slovenskej osadiť druhú pamätnú tabuľu v dedinke Follina v roku 2010, taktiež z dielne vojvodinských Slovákov, keďže štátne orgány SR na ponuku MS nereagovali!/. Necelých desať km od Follina pod Alpami bola v r. 2017 odhalená tretia pamätná tabuľa – na Monte del Grappa padlým Slovákom na Piave vďaka Veľvyslanectvu SR v Ríme a MZVaEZ SR, kde už bolo zastúpené aj Združenie slovenskej vzájomnosti vyslaním S. Bajanika, V. Tapalagovej a zanechali tam slovensko-slovanské stopy vďaka našej predsedníčke E. Dürrerovej. Pri Monte del Grappa sa nachádzajú veľkolepé pamätné cintoríny, kde je pochovaných viac príslušníkov aj slovanských národov.

Ostatné roky zaznamenali ďalšie slovensko-slovanské pamätné stopy v podobe pamätnej tabule M.R. Štefánikovi a jeho spolubojovníkom na parlamente v Bukurešti a v centre Ríma (veľvyslanectvá SR)

K Amerike

Nijaká slovenská zahraničná enkláva neuskutočnila taký podiel na pomoci oslobodenia Slovákov a Čechov a nepriamo aj ďalších Slovanov, ako americkí Slováci, Česi a Rusíni. Bolo by dúchaním do známych skutočností zmieňovať sa o tom, treba však pripomenúť, že išlo o slovensko-slovanské ekumenické zjednocovanie sa v prospech slovensko-slovanskej slobody po I.svet. vojne, najmä pomoc duchovných viacerých kresťanských denominácií, vedomých si strát a utrpenia Slovákov, Čechov, Slovanov na frontoch v Európe. Podobne ako v Rusku, aj tu už v r. 1914 (Memorandum Slovenskej

ligy v Amerike) sa vyvíjali strategicko-politické iniciatívy americkej i svetovej diplomacie Slovákov – a nielen ich – v prospech rodákov, čo eklatantne vyústilo do známych dohôd „Strategicko–taktického projektu“ prezidenta W. Wilsona ... Nie je nepodstatné poďakovať sa aj našej generácii za americké zbierky dobrovoľníkov, diplomatické úsilie a ich vďaku svojim rodičom. V Kanade začiatkom 20.storočia si Slováci založili osadu Bradlo z vďačnosti M.R. Štefánikovi a jeho druhom, Cleveland vlastní – podľa našich hodnotení - najcennejší pomník M.R. Štefánika v zámorí ...

Z piesne slovenských bojovníkov

Ešte dnes nájdeme v domácnostiach na Slovensku i v slovenskom zahraničí obrazy na pamiatku na I. svetovej vojny s vyobrazením rakúskeho cisára a z niektorých výtvarných podôb Panny Márie (Sedembolestná ... Matka ustavičnej pomoci), a pohľadnicu vojaka, ktorý mal to šťastie, že sa po r. 1918 vrátil domov. Mnohí zahynuli cestou domov z európskych bojísk. Na Ukrajine, v Poľsku, Chorvátsku, Srbsku, Rumunsku je týchto pamätných obrazov v slovenských domácnostiach celá škála. Keďže cenzúra kontrolovala listy a pohľadnice, Rakúsko-uhorská vojenská poľná pošta dala každému vojakovi k dispozícii povinný korešpondenčný lístok v nemeckej, maďarskej, českej, srbskej, rumunskej verzii: „Som zdravý a darí sa mi dobre ...“ (hic!) V. Apfel v diele Čas bez rozlúčky (MS 2005), o.i. v autentických spomienkach slovenských vojakov zaznamenal clivú túžobnú pieseň Slovákov z bojov z Piavy: Nebojte sa chlapi cisárskeho hladu/, však dole pri Prešporke žitká zelenajú./ Pri Prešporke žitká/, pri Dunaji oves, nebojte sa chlapi,/ budeme mať čo jesť.“ ...

Na margo

Načo je nám teda jubileum? ... Aj na to, že, žiaľ vojnové ohne neuhaslí. Ba ani proti Slovákom a Slovanom ... Je ešte pre zodpovedných história magistra vitae? ... Nech si každý z nás odpovie sám ... Združenie slovanskej vzájomnosti teda ani po 25 rokoch svojej existencie i obnovenej slovenskej štátnosti na tieto poučenia z histórie nezabúda. Verme, že nielen ono.

PRIESTOR SLOVA

Spoločne, ale zodpovedný každý sám za seba Jozef Mravík

Poučený kultúrny historik, literárny vedec či kultúrny politik alebo jednoducho človek, hľadajúci korene svojej národnej kultúry a porovnávajúci ich s kultúrnymi tradíciami iných národov nemôže nezistiť, že zdroje, z ktorých sa napájala a rástla tá či oná kultúra sú často spoločné, inokedy rozdielne, ale vždy navzájom podnetné a plodné. Hádám niet sporu o tom, že ľudstvo je o to bohatšie, čím viac duchovných špecifik modeluje jeho antropoliticko-kultúrnu jednotu. Zánik niektorej z nich znamená zanikanie duchovných a tvorivých potencií celého ľudstva. Preto je v záujme každého a všetkého, aby sa rozvíjali duchovné a kultúrne špecifiká každej etnickej skupiny, každej národnej entity, každej kultúrno-historickej osobnosti.

„Ak pripustíme, že Slovan a Slovanstvo (takisto ako napr. Germán a Germánstvo alebo Román a Románstvo) majú isté neopakovateľné kultúrno-historické vlastnosti a hodnoty, bez ktorých by neboli identickými a bez ktorých by aj ľudstvo nebolo úplné, treba im venovať pozornosť primeranú ich významu. Žiada si to aj zákon dialektiky. Pred tvárou technologickej a ekonomickej unifikácie, ktorá sa ako lavína rutí na svet z USA a Japonska, musí vzniknúť silná vlna diferenciacie, ktorá bude podporovať jednotu mnohorakosti. Je známe, že európska civilizácia patrí k najbohatším, pretože je výsledkom množstva nezávislých a samostatných kultúr. Platí to aj pre kultúru slovanských národov: je diferencujúcim prvkom všeľudskej kultúry, ale aby mohla byť energeticky aktívna, sama musí podporovať autodiferenciáciu v podobe silných samostatných slovanských kultúr“... (A. Červeňák)

Pozornému vnímateľovi súčasného sveta nemôže popri iných protirečeniach aktuálneho vývinu uniknúť ani evidentný protiklad medzi integračnými tendenciami Európy a nástojčivými atomizačnými úsiliami sústredenými na rozloženie a izoláciu

etnických komponentov slovanského spoločenstva. V čom spočívajú príčiny tejto zdanlivej či skutočnej dejinnej schizofrénie?

Napríklad potenciálne nebezpečenstvo dnes hrozí slovanským štátom z budovania tzv. euroregiónov, v ktorých Berlín vidí cestu ako rozšíriť svoj politický a hospodársky vplyv ďaleko za svoje hranice. Využíva k tomu tzv. európsky ústav s názvom: Pracovné združenie prihraničných regiónov, ktorý je európsky iba podľa názvu. Tak to vidí aj francúzsky historik a politológ, prof. Pierre Hillard (v knihe Menšiny a regionalizmy vo federálnej Európe regiónov). Francúzsky profesor obracia pozornosť k vyhláseniu Gerharda Schrödera v Spiegli 20.4.2001 na tému Federalizácia európskych inštitúcií, v ktorom nemecký politik navrhuje aplikáciu nemeckého politického systému na všetky štáty Európskej únie. Schröder, podľa Hillarda, nastolil základný „problém“ existencie štátnych hraníc, ktoré majú podľa nemeckých záujmov euroregióny zmeniť na hranice administratívne tak ich v skutočnosti vymazať – so všetkými dôsledkami, ktoré z toho vyplývajú. Je to nemecký variant nazývaný germánskou historiografiou Drang nach Osten.

„Naše čoraz zraniteľnejšie vonkajšie i vnútorné prostredie a jeho krehké prirodzené pôvaby sú vystavené technologicky sofistikovanému tlaku hrubých materiálnych síl, bezohľadnému ekonomickému egoizmu malopočetných, ale mimoriadne vplyvných kapitálových skupín, ich rafinovaným obchodným a psychologickým trikom, ktorých ambíciou je exploatacia zvyšných prírodných a ľudských zdrojov.

Pred slovanskými štátmi vyvstáva otázka či budú iba objektom lebo subjektom globálnych tendencií a aktuálnych geostrategických úsilií. Stačí pohľad na mapu, aby sme videli aký potenciál sa skrýva v komunite našich národov, spojených historickými tradíciami, sociálnymi skúsenosťami, kultúrnou príbuznosťou, jazykovou blízkosťou a podobnosťou mentalít. Špecifická kultúrna identita slovanských národov je podmienená aj ich geografickou polohou. Sme na rozhraní racionalizmu a ďalekovýchodného mysticismu, čo vytvára optimálne predpoklady pre emocionálnu vnímavosť a teda aj sociálnu citlivosť a intuitívne prekonávanie hraníc poznaného“.

(P.Janík)

Pri úvahách o národnej a kultúrnej identite a národnom povedomí sa priveľmi často zdôrazňuje diverzifikácia európskych národov, ich vzájomné rozdiely, ktoré skutočne vytvárajú predpoklady pre rozmanitý prístup k spoločným problémom. Táto rozličnosť bola a je základom originality pri riešení otázok a problémov, s ktorými si

mimoeurópske kultúry nevedeli rady a ktoré zabezpečovali Európe jej miesto na hrote vedecko-výskumného pokroku a umeleckej tvorby. Aby táto rozmanitosť mohla zohrať svoju pozitívnu úlohu je potrebné, aby si integrujúce sociálne zoskupenia najprv uvedomovali čo majú spoločné, čo ich spája a čo je základom synergetického efektu ich vzájomnej spolupráce.

Azda nie sú hneď nevyhnutné široko založené analýzy, siahodlhé skúsenosti na to, aby sme mohli pochopiť, že okrem vyhranených hospodárskych a všeobecných ekonomických možností máme každý osobitne a všetci spolu najmä možnosť jedinú, ak nie skoro výlučnú: máme možnosť osobitého prínosu a vkladu kultúrneho, čiže možnosť vkladu a prínosu jednoznačne tvorivého. Predovšetkým prostredníctvom kultúry – humanitnej, vedeckej, technickej, umeleckej – sa môžeme legitimovať ako štáty a národy prínosové. Kultúra a spolupráca na jej rozličných poliach nie je iba našou dominujúcou možnosťou, ale aj naším spoločným existenčným osudom, našou historickou zákonitosťou. Prijímame ju ako dar, alebo dejinné poslanie, ktoré je treba naplňať, zveľaďovať a odovzdávať nasledujúcim generáciám. Zdá sa, že iba v tejto optike perspektívy sa dá bezpečne predpokladať budúcnosť integrujúcej sa Európy. Teda Európy národov spojených identickými rozličnosťami. Iba tak môže zostať Európa jednotná, jednotnou v úplnom rešpektovaní odlišností.

Národy, ktoré sa ocitnú na rázcestí, musia sa pozrieť pravde do očí. Pravda, ktorú potrebujeme je pravda o nás, o sebe samých, o všetkých, a to pravda celá, nedeliteľná. Ak slovenský národ chce poznať seba, musí sa obzrieť dozadu. Je prirodzené, že v tomto spätnom zrkadle chce vidieť udalosti a skutky, ktoré mu dodávajú na dôvere a neoberajú ho o silu a sebavedomie. Navyše, v kultúrnom prostredí, ktoré sa vždy odvoláva na skúsenosti ako na zdroj poznania, národu prospieva, ak sa môže pozrieť na dlhodobú a súvislú cestu. Prejsť takou cestou znamená dozrieť, zmúdiť a duchovne sa zoceliť.

(napísané v r. 2006)

Ako bájny Fénix Jozef Janták

Je prvá štvrtina 21.storočia podľa Gregoriánskeho kalendára. Vplyvom globalizačných experimentov otriasajú svetovou civilizáciou hospodárske, finančné, sociálne, systémové, demografické a migračné krízy.

Šialené neoliberálne ideológie likvidujú všetko, čo robí ľudskú spoločnosť entitou vysoko civilizovaných bytostí, ktorá tisícročia budovala, tvorila a modelovala súčasný obraz sveta, jeho technickú vyspelosť, hodnotové, ideové, právne a morálne princípy.

Toto všetko dnes skupiny pološialených politických vodcov a liberálnych ideológov žijúcich vo virtuálnom svete svojich patologických predstáv surovo ničia a nahrádzajú úpadkovými hodnotami a dekadentnou kultúrou, ktoré nemajú žiadne morálne a ľudské hodnoty. Ich predstavy sú teóriou stáda bez vlastného názoru, etnickej príslušnosti, bez hrdosti na svoje nielen národné, ale i rodinné korene. Médiá sú plné podivných indíviduí bez vedomostí, slušnosti, a s vulgarizovaným vyjadrovaním, aké nemá obdobu. Podivné, takzvané mimovládne organizácie s veľmi nízkym mentálnym základom, ktorých členovia žiadne hodnoty pre spoločnosť nevytvorili, len na nej parazitujú a rozvracajú štátne a národné štruktúry, vykonávajú mimoriadny atak na mladú generáciu i celý vzdelávací systém s cieľom vykoreniť národné povedomie a zničiť dejiny. Všetko v mene ich zvrátených ideí. Nezadržateľne to vracia ľudstvo späť na začiatok jeho histórie, na začiatok jeho dejinnej evolúcie. Celý tento deštruktívny proces sa deje pod dáždnikom jadrového potenciálu tých mocností, ktoré sa pohrávajú s myšlienkou jeho použitia, čo by viedlo k definitívnemu koncu dejín.

Prebiehajúca civilizačná dráma determinovala zvláštny historický proces, proces obrody slovanského povedomia, proces uvedomovania si svojho miesta v dejinách. Zvláštny preto, lebo spoločenstvo tejto najväčšej európskej entity, najväčšieho zoskupenia národov hovoriacich príbuznými jazykmi, ktoré má spoločnú históriu prvého písma a spoločnú prastarú mytológiu, sa v posledných storočiach akoby uspokojilo s oficiálnym výkladom svojich dejín – starých vraj len jeden pol tisícročia! Sú to však „dejiny“, ktoré nezodpovedajú historickým faktom, ale len záujmom ich euroatlantických falšovateľov. Zhruba pred štyristo rokmi sa začal

proces deštrukcie slovanských dejín, proces zatajovania, falšovania, prepisovania, ale hlavne ničenia písomných prameňov a historických artefaktov a ich prisvojovania inými národmi. Písal sa nový dejepis, v ktorom sa tisíce rokov prebiehajúce dejinné procesy tvorené kmeňmi Slovenov pripísali iným, akoby historickým národom. Množstvo slovanských kmeňov nadobudlo novú identitu. Snaha vykoreniť, vymazať z mapy sveta slovanský fenomén pokračuje i dnes, a to v obzvlášť bezohľadnej a surovej podobe.

Preto je proces uvedomovania si svojej slovanskej podstaty zvláštny, lebo nezostal len pri obrane súčasných, z veľkej časti nanútených dejín, ale začal sa ponárať do histórie a objavovať svoju tisíce rokov starú minulosť. Minulosť, v ktorej sa normovala slovanská história Európy, Ázie a severnej Afriky. V tomto procese, ktorý v mnohých slovanských krajinách prebieha – bohužiaľ, mimo oficiálnej politiky štátu, si slovanské národy začínajú uvedomovať svoju skrytú silu, ale i zodpovednosť voči svetovým dejinám, v ktorých ako je zrejmé v budúcnosti zohrajú kľúčovú rolu.

Na procese odkrývania histórie Slovenov sa v súčasnosti podieľajú historici i archeológovia, ktorí sa vedia zorientovať vo svojej identite, ale hlavne zanietení amatérski historici, rôzne národne orientované združenia, skupiny i jednotlivci. Dnes badáme širokú paletu aktivít týchto skupín pri oživovaní slovanského povedomia. Tieto aktivity však neprebiehajú hladko. Ich aktéri sa stretávajú s množstvom urážok a dehonestáciou zo strany kabinetných „historikov“, ktorí nenachádzajú odvahu hľadať i mimo tisícikrát prepisovaných učebníc. Takisto s prenasledovaním médiami, obmedzovaním zo strany štátnej moci a zosmiešňovaním liberálnou luzou, ktorej mozgy už prešli procesom prípravy na novú zvrátenú spoločnosť. Trend rekultivácie národných a všeslovanských koreňov však pokračuje a niet dôvodu, aby ustal v polovici cesty.

V poslednom období vzniká veľké množstvo písomných a knižných materiálov, úspešných i menej úspešných, faktografických, ale i v polohe rozprávok. Snaha hľadať slovanské korene vzdialenej histórie je však úžasná. Mnohí ešte nespoznali, že tento proces je v moderných dejinách Slovenov ojedinelý. Po mnohých stáročiach si začíname uvedomovať, že my sme to boli, kto tvoril dejiny Európy a Ázie. Mnohí sa však ešte stále priam desia myšlienky, že slovanská história by mohla byť iná ako história akejsi masy rôznych kmeňov, neschopných samostatne o sebe rozhodovať a vládnuť bez výraznej kultúry. Iná ako história kmeňov, ktoré prišli do Európy, keď sa jej civilizačný vývoj skončil. Kmeňov

prichádzajúcich z východných močiarov. Pre súčasnú generáciu, ovplyvňovanú euroatlantickými médiami a stovky rokov sa nemeniacim dejepisom je nepredstaviteľné, že Sloveni priniesli tomuto svetu gramotnosť, že slovanský fenomén cítiť na pozadí všetkých veľkých kultúr v dejinách euroázijského priestoru od počiatku vekov. Preto bude cesta k obhajobe skutočných slovanských dejín ešte veľmi dlhá a ťažká. Zároveň si však nemôžeme naivne myslieť, že príslovečná vzájomná nevraživosť Slovenov pomínie, vznikne bratská všeslovanská komunita, tak ako si to predstavovali národní buditeľia slovanských národov v predminulom storočí. Moderné slovanské národy prešli určitým rozdielnym dejinným vývojom a očakávanie zrodu všeslovanskej federácie je už minulosťou. Dôležité je však iné. Odkrývanie dejín Slovenov ukazuje na náš spoločný dejinný vývoj, príbuzný jazyk, spoločné písmo, spoločnú mytológiu, spoločných bohov. Preto hoci viedli Slovani medzi sebou mnoho zničujúcich vojen, v čase ohrozenia svojich teritórií sa dokázali zjednotiť. Tento jav s podivom opisujú aj antickí autori. Toto je ten novodobý zjednocovací všeslovanský fenomén na pozadí deštrukcie európskej civilizácie. Historická skúsenosť tisícročí, vychádzajúca z pradávnej mytológie, ktorú si nesie každý národ Slovanov vo svojej podstate, nás zaväzuje.

In. Slovenské slovo, sept.2017

Jubileum Združenia slovanskej vzájomnosti

Rok 2018 je rokom viacerých významných historických i novodobých výročí, ktoré ovplyvnili a predurčili dnešnú tvár a podobu našej prítomnosti. Medzi ne bezpochyby patrí 1155. výročie príchodu vierozvestov Konštantína a Metoda, 1150. výročie uznania staroslovenčiny za štvrtý liturgický jazyk, 170. výročie prvého slovanského zjazdu v Prahe, 100. výročie vzniku Česko-Slovenska, 25. výročie vzniku samostatnej Slovenskej republiky 1.1.1993.

K dátumu 1.1.1993 vznikali okrem štátnych, verejných, samosprávnych inštitúcií aj spoločenské organizácie, ktoré dovtedy

vyvíjali svoju činnosť na území celej Českej a Slovenskej federatívnej republiky.

Táto udalosť sa bytostne dotkla aj nášho občianskeho združenia. Dňom 24. apríla 1993 sa zavŕšilo trojročné úsilie proreformne orientovaných členov a sympatizantov Spoločnosti priateľov s národmi SNŠ, ktorí si uvedomovali, že po rozpade Sovietskeho zväzu a bloku bývalých socialistických štátov sa vytvorila úplne nová situácia, nové predpoklady pre existenciu idey slovanskej vzájomnosti a súdržnosti. Združenie slovanskej vzájomnosti ako kultúrno-spoločenská, záujmová organizácia vznikla na prahu novej spoločenskej reality, v období, keď sa svet okolo nás dal do ťažko predvídateľného a čitateľného pohybu.

Zakladateľ Združenia slovanskej vzájomnosti Doc.Dr. Jozef Mravík, CSC. so svojím kolektívom funkcionárov, spolupracovníkov a priaznivcov mali jasnú predstavu o tom, akým spôsobom bude nové hnutie prezentovať a rozvíjať myšlienku slovanskej vzájomnosti medzi širokou verejnosťou, aj keď vedeli, že to úloha nebude ľahká, jednoduchá. Ako prvá organizácia v Slovenskej republike začala písať novú stránku idey slovanskej vzájomnosti, v nových podmienkach. Na tú dobu to bol veľmi odvážny počín.

Minister kultúry SR Dušan Slobodník na zakladajúcom valnom zhromaždení ocenil užitočnosť vzniku Združenia slovanskej vzájomnosti a vyslovil presvedčenie, že prítiažlivými formami svojej činnosti môže prispieť k tomu, aby Slovensko udržiavalo tradične dobré kontakty s ostatnými slovanskými národmi.

Už od samotných počiatkov koncipovania programového zamerania Združenia slovanskej vzájomnosti sme si boli vedomí toho, že slovanská vzájomnosť vznikla, alebo vznikala ako kultúrna a duchovná aktivita našich predkov. Zrodila sa v čase keď každý slovanský národ pocítil svoje neľahké postavenie. Spojilo ich spoločné ohrozenie, hrozba straty kultúrnej a národnej identity.

Cieľom tohto príspevku nie je výpočet našich aktivít za uplynulých 25 rokov, ani hodnotenie dosiahnutých výsledkov. To ukáže až história nakoľko sme naplnili naše predsavzatia a dokázali sme získať pre túto myšlienku dostatok mladých ľudí, ktorí budú schopní povzniesť a ďalej šíriť ideu slovanskej vzájomnosti pre budúce generácie.

Chceme poukázať na nadčasovosť myšlienok, téz, vyslovených a napísaných v období vzniku a uvedenia do života nášho Združenia jej zakladateľom, dlhoročným predsedom a čestným predsedom Jozefom Mravikom. Z nich sme vychádzali i doteraz vychádzame pri tvorbe a realizácii plánov aktivít na jednotlivé ročné obdobia. V skutočnosti ich môžeme považovať za novodobú definíciu Slovanstva a slovanskej vzájomnosti.

„ Pokiaľ idea slovanskej vzájomnosti ostane na duchovnej - kultúrnej, literárnej, jazykovej blízkosti, tak jej perspektívy porastú. Slovánska vzájomnosť nespočíva v politickom spojení všetkých Slovanov. Nespájame Slovanstvo s možnosťou jeho existencie ako politického bloku, ani ako mesianistickej ideológie. Vzájomnosť môže byť i tam, kde národ je rozdelený do viacerých štátov, vzájomnosť je možná i tam, kde je v jednom národe viacero náboženstiev, kde nájdeme rozličné písmo, zvyky a obyčaje. Vzájomnosť nie je v násilnom miešaní všetkých slovanských jazykov do jednej hlavnej reči, pretože jazyk v rovine kultúry predstavuje základ jej bytia. Vzájomnosť necháva na pokoji hranice, nedotýka sa práv a zákonov cudzích, žije s každým susedom v priateľstve. Všestranná spolupráca medzi slovanskými národmi na rozličných poliach nie je len dominujúcou možnosťou, ale je to náš spoločný osud, dejinné poslanie, ktoré treba zveľaďovať, naplňovať a odovzdávať nasledujúcim generáciám Vzhľadom na to, že Slovania tvoria viac ako polovicu obyvateľov Európy, nemožno hovoriť o Slovanstve bez európanstva, ale už vôbec nie o európanstve bez Slovanstva. Európa musí byť kontinentom rovnocenných kultúr, jazykov a národných identít, spolupracujúcich národných domov s nezastupiteľným miestom Slovanov. Len takto ponímaná idea slovanskej vzájomnosti má svoje logické opodstatnenie aj v 21. storočí v nových geopolitických a geostrategických podmienkach“.

Za dlhých 25 rokov nás sprevádzalo množstvo funkcionárov, priaznivcov, sympatizantov, ktorí sa pričínili jednak o zrod tejto organizácie a prispeli k tomu, že sme si vybudovali uznanie a rešpekt medzi širokou verejnosťou nielen doma ale aj v zahraničí.

Na tejto často trnistej ceste sme našli spoločnú reč s organizáciami ako Spolok slovenských spisovateľov, Filologické fakulty univerzít v Bratislave, Nitre a v Banskej Bystrici, Medzinárodné fórum Vyslanci Slovanstva, Spoločnosť slovenskej inteligencie Korene,

Matica slovenská, Mladá matica, Svetové združenie Slovákov v zahraničí, Unia slovenských novinárov, Slavica o.z. a atď.

Vám všetkým patrí veľké ĎAKUJEME.

Za Zduženie slovanskej vzájomnosti
Edita Dürrerová, predsedníčka

Medzinárodná slovanská rada – aktuálne

V hlavnom meste Bieloruska – Minsku v dňoch 2.-3. decembra 2017 zasadalo Prezídium Medzinárodnej slovanskej rady – prvé po skončení XI. Všeslovanského zjazdu. Potvrdilo zvolenie predsedu MSS Sergeja Nikolajeviča Baburina, štyroch podpredsedov, generálneho tajomníka Vladimíra Olegoviča Gruzdeva a členov Prezídia. **Za Zduženie slovanskej vzájomnosti boli potvrdení členovia Prezídia MSR: Dagmara Bollová, podpredsedníčka ZSV, tajomníčka Klubu slovanskej vzájomnosti-Záhorie a Viktor Luzin, poradca predsedníčky ZSV Edity Dürrerovej. Do Pléna MSR za našu organizáciu bol potvrdený Vladimír Mezencev, predseda ZSV Košicko.**

Na zasadnutí boli prijaté viaceré dokumenty: *O podpore antifašistických síl na Ukrajine, Zámer organizovať Slovenské olympijské hry, O slovanskej alternatíve*. Posledný menovaný je programom pre ďalšie obdobie činnosti orgánov a národných slovanských organizácií, preto sme sa rozhodli Vás, vážení čitatelia a priaznivci, s jeho znením zoznámiť.

O Slovanskej Alternatíve – uznesenie Prezídia MSS.

Po posúdení sociálne – ekonomických a politických otázok slovanského hnutia, zoznámiac sa s informáciou o výsledkoch Slovanskej porady v Belehrade 28. – 30.septembra 2017, ktorá prijala dokument Belehradská slovanská platforma, **Prezídium Medzinárodnej slovanskej rady sa uznieslo a ukladá:**

1. Zvolať Valné zhromaždenie MSR do Prahy na deň 7.jún 2018.

2. Považovať za nevyhnutné pripraviť k Pražskému zhromaždeniu programový dokument, formulujúci Slovanskú alternatívu ako model spoločenského rozvoja.
3. Slovanská alternatíva musí vo svojej podstate obsahovať prekonanie nezhôd medzi národnými duchovnými hodnotami, kresťanskou tradíciou a spoločenským poriadkom, založeným na ľudovláde a spravodlivosti. Národným slovanským výborom ukladá pripraviť odpoveď na otázku, čo má byť spoločným cieľom sociálneho rozvoja.
4. Rozvinúť širokú spoločenskú diskusiu o takých prvkoch Slovanskej alternatívy, ako sú:
 - a/ kooperácia vo všetkých jej formách ako základ národného hospodárstva,
 - b/ slovanská obec a družstvo ako základné sociálne bunky, výrobné kolektívy, prerodiace sa na národné podniky, spojenie individuálnej a kolektívnej zodpovednosti za výsledky práce,
 - c/ úcta k národným, náboženským a regionálnym osobitostiam pri organizovaní hospodárskej činnosti obyvateľstva, široké práva miestnej samosprávy,
 - d/ spravodlivosť v odmeňovaní, uspokojovanie duchovných potrieb každého podľa jeho požiadaviek a materiálnych potrieb podľa jeho práce,
 - e/ sociálna solidarita, odstraňovanie neúmerných majetkových rozdielov obyvateľstva, progresívne zdaňovanie,
 - f/ dlhodobé perspektívne i krátkodobé bežné plánovanie sociálno – ekonomického rozvoja,
 - g/ ľudová kontrola nad zákonnou disciplínou a nadobúdaním majetku.
5. Prezídium MSR vyjadruje podporu základným ideám Belehradskej platformy z 30.septembra 2017, považuje za možné využiť jej obsahové body pri príprave projektu rozhodnutí Pražského valného zhromaždenia 7.júna 2018.

Predseda MSR S.N.Baburin
Gen.tajomník MSR V.O.Gruzdev

Spracovala: Dagmara Bollová

Fašizmus ako loptička na hranie ? Július Handžárik

My starší, čo sme ešte zažili éru prvej Slovenskej republiky i dramatické mesiace Povstania, si ešte pamätáme niektoré goebbellsovské frázy, masívne používané vo vtedajších médiách v dosahu moci nacistického Nemecka. Tak napríklad všetko, čo nebolo v súlade s ideológiou nemeckej podoby fašizmu a čo nevyhovovalo zámerom Veľkého Vodcu a jeho anonymných sponzorov, dostalo epiteton constans et dehonestans b o ľ š e v i z m u s, alebo v horšom prípade ž i d o b o ľ š e v i z m u s. A po rozpútaní nemeckej okupácie európskych štátov všetci partizáni, odbojáři a povstalci proti nemeckej okupácii a všetci odporcovia blahodarných plodov národného socializmu dostali dehonestujúci goebbelsovský titul b a n d i t i a ich sebaobetavý odboj bol nazvaný brutálne znevažujúcim titulom b a n d i t i z m u s. Aj naše Povstanie malo v ich žargóne iba podobu p u č, z čoho potom vyplynul korenistý slovenský vtíp o stopovacích psoch v nemeckých Einsatzgruppen, ktorí mali za Povstania čo najskôr vyňuchať, kto na Slovensku mal prsty v

Veľký Vodca a jeho Goebbels sa chvalabohu už dávno stratili v prepadlisku európskych dejín, ale zdá sa, že ich pohrobkovia sa znova vynorili až kdesi za Veľkou mláskou a noví Goebbelsoni či Goebbelesi sa majú čulo k životu, aj s ich lexikálne zmodernizovaným a globalizovaným žargónom. A tak tí, čo nevyhovujú zámerom dnešného anonymného Veľkého Vodcu síce už nikde nie sú nazývaní priamo boľševikmi či nedajbože židoboľševikmi, ale dostali vo všetkých politických prejavoch a vo všetkých médiách epiteton constans e x t r é m i s t i a tí, čo sebaobetavým a neraz až samovražedným spôsobom bojujú proti cudzej okupácii svojej vlasti a proti blahodarným plodom New World Order už nie sú síce banditi, ale dostali rovnako dehonestujúci epiteton t e r o r i s t i.

Podme však na Slovensko. U nás k uvedeným a podobným i goebbelesovčinám pribudol ešte ďalší podobný jav - vo všetkých elektronických i tlačových médiách hlavného neslovenského prúdu sa pri debate o akejkol'vek téme v istom momente použije fráza f a š i z m u s. Moderátor ju vytiahne bez ohľadu na prerokúvanú tému, nadhodí ju interviewovanému ako loptičku na hranie vždy smerom k

prvej Slovenskej republiky a oslovený si považuje za povinnosť zasmievať vždy tým vopred určeným smerom. Z tejto goebbelesovskej propagandistickej „hry“ na Slovensku niet azda ani jedinej výnimky! Ani raz som totiž nepočul ani nečítal, že by takto oslovený a neraz aj zaskočený aktér debaty požiadal moderátora či novinára, aby on sám definoval, čo považuje za fašizmus a od interviewujúceho moderátora či novinára som jeho vlastnú definíciu fašizmu tiež nikdy nepočul ani nečítal! Frázu fašizmus tu propagandisticky a cielene používajú dnešní rýchlokvasení „antifašisti“, ktorí z vekových dôvodov reálny maďarský a nemecký fašizmus rokov 1938 až 1945 na Slovensku nezažili a nezodpovedne sa zahrávajú s frázou fašizmu ako s loptičkou na hranie tak, aby mohli znevažovať a okydávať slovenskú štátnosť rokov 1939 - 1945, ktorú taktiež nezažili. Ale táto odíozna hra s loptičkou fašizmu sa zneužíva, čuduj sa svete, aj proti súčasnej demokratickej Slovenskej republike a často nadobúda neuveriteľne komické či skôr tragikomické podoby. Tak som sa napríklad nedávno srdečne zasmial pri čítaní rozhovoru Milana Čupka s Etgarom Keretom, izraelským spisovateľom, narodeným v roku 1967 v Izraeli, ktorý patrí k najobľúbenejším autorom v Izraeli a je celkom oprávnené považovaný za majstra poviedky. Jeho rodičia sú poľskí židia, obaja prežili holokaust a poskytli svojim deťom autentické a neskreslené informácie o živote v gete a o holokauste. Čupka mu položil napríklad takúto „otázku“:

V jednom rozhovore ste spomínali, že vás prekvapilo, ako v Izraeli učia deti o holokauste. Že sa to odlišovalo od príbehov, ktoré ste počúvali doma.

A oslovený odpovedal vecne a konkrétne:

Holokaust je vlastne raison d' être pre existenciu našej krajiny. Izrael potrebujeme ako bezpečné miesto, kde nebudeme prenasledovaní, ako útočisko pri mimoriadnych udalostiach. V školách sa tomuto naratívu musí všetko podriaďovať. Keď skončíte strednú školu, odletíte na obhliadku koncentračného tábora v Auschwitzu (Osvienčime - pozn. J.H.) a po návrate domov nastúpíte na povinnú trojročnú vojenskú službu. Posolstvo je jasné - slúžim v armáde, aby nás už nikdy nikto nemohol ľahko poslať do koncentrákov.

Po ďalšej otázke vytiahol aj Čupka osvedčenú loptičku fašizmu a bez toho, aby on sám definoval čo považuje za fašizmus a koho menovite

považuje za fašistu v NR SR, nahral loptičku fašizmu Keretovi na smeč v “otázke”, čiže vlastne v arogantnom tvrdení:

Označovali vás ako hlas mladšej izraelskej generácie. Ako dnes vnímate návrat fašizmu do Európy? Práve sa nachádzate v krajine, kde sú fašisti aj priamo v parlamente.

Etgar Keret však nezasmečoval túto perfidnú loptičku fašizmu očakávaným smerom, ale znova celkom vecne a konkrétne konštatoval:

V niečom je to podobná situácia ako v Izraeli. Médiá za podpory politikov zveličujú relatívne malé fenomény a využívajú to na zastrašenie celej populácie. To ústi do nárastu xenofóbie, obmedzovania slobôd a oslabovania demokratických inštitúcií.

Nuž, srdečne som sa zasmial nad vtipným spôsobom, ako tento múdry človek “spláchol” ošúchané antifafašablóny súčasnej žurnalistiky - takýto spôsob “novinárskej práce” rozhodne nepotrebuje nijaký ďalší komentár. Na doplnenie tejto “hry” s frázou fašizmu a s veľkými dehonestujúcimi frázami však uveďme ešte aspoň dva citáty. Prvým je výrok vtedajšej ministerky zahraničných vecí (!!!) USA Madeleine Albrightovej, pôvodným menom Marie Jany Körbelovej, dcéry čs. kariérneho diplomata židovského pôvodu, ktorá koncom 90. rokov nazvala demokratickú Slovenskú republiku “čiernou dierou” na mape Európy. A už celkom na záver len ako kuriozitu v tejto “hre” s loptičkou fašizmu uveďme pre dnešný rýchlokvasený „antifafašizmus“ symptomatický výrok novinára Mikuláša Sliackeho: “Fašizmus je nenávisť ku všetkému západnému, k Európskej únii a USA” - už chýba len svetoznámy pokrik dobrého vojaka Švejka: “A víťazství je naše!”

F a š i z m u s je však príliš vážny a príliš nebezpečný jav na to, aby sme ho odbili hlúpymi frázami alebo vyhláseniami podkupných tárajov. Pozrime sa teda, ako ho definujú lexikóny a náučné slovníky - citujem z tých, ktoré mám poruke v mojej príručnej knižnici:

1. Krajne reakčné, šovinistické a rasistické hnutie, ktoré viedlo ... k nastoleniu diktatúry veľkiburžoázie, ... krajný prostriedok veľkiburžoázie na udržanie triednej nadvlády a na potlačenie robotníckeho hnutia (Slovník cizích slov, SPN Praha 1966).

2. Teroristická diktatúra monopolistického kapitálu (Encyklopédia Slovenska, II. zväzok, Bratislava 1978)

3. Najreakčnejšia šovinistická diktatúra veľkoberžoázie (Krátky slovník slovenského jazyka, Veda Bratislava 1989)

4. Teroristická hrôzovláda finančného kapitálu (Slovník cudzích slov, SPN Bratislava 1990).

Ani “modernejšie” či “democratickejšie” lexikóny však nemôžu k podstate tohto problému nič výstižnejšie povedať a myslím si preto, že akékoľvek ďalšie „vysvetľovanie“ pojmu fašizmus by bolo iba jeho zahmlieváním. Celkom jednoznačne každá forma fašizmu je vždy len zákulisnou teroristickou diktatúrou veľkoberžoázie, realizovanou hlavne monopolným finančným veľkokapitálom, bez ohľadu na to, akej národnosti sú jej reálni zákulisní nositelia a k akému vierovyznaniu sa hlásia.

Pozrime sa teda z tohto pohľadu na to, ako vyzeral slovenský fašizmus, alebo presnejšie povedané, fašizmus na Slovensku. Ak odhliadneme od sporadických pokusov maďarských fašistických “szabadsapatosov” Miklósa Horthyho z rokov 1920 - 1921 o preniknutie na územie Slovenska a nastolenie fašistického Maďarského kráľovstva, tak prvým vážnym pokusom o nastolenie fašizmu na Slovensku bol chystaný štátny prevrat, ktorý mala uskutočniť česká Národní obec fašistická 2. júla 1926 pod vedením jej predsedu generála Radola Gajdu (vlastným menom Richard Geidl). Prevrat bol však včas odhalený a znemožnený. Po Viedenskej arbitráži sa slovenský juh po prvý raz oboznámil s fašizmom Maďarského kráľovstva - s reálnym fašistickým režimom, ktorý bol v Maďarsku nastolený už v roku 1920 ako prvý v Európe, dva roky pred pochodom Mussoliniho “čiernych košiel” na Rím a takmer trinásť rokov pred nástupom Hitlera k moci v Nemecku! Brutálne prejavy tohto maďarského fašizmu na Slovensku a množstvo jeho obetí by si zaslúžili osobitnú kapitolu, ale na to tu teraz niet priestoru. Druhým, už reálne uplatneným fašizoidným opatrením v Česko-Slovensku bol zmocňovací zákon (ústavný zákon č. 330 Zb.z. a n. z 15.12.1938), ktorým pražský parlament de facto zlikvidoval autonómiu Slovenska (ktorú ten istý parlament dňa 22.11.1938 schválil ústavným zákonom č. 299 Zb. z. a n.). Zmocňovací zákon totiž splnomocnil vládu spravovať štát mimoriadnymi vládnymi nariadeniami bez ohľadu na predtým prijaté zákony i ústavné zákony! Rovnakými zmocňovacími zákonmi sa dostávali k moci fašisti aj v iných štátoch - napríklad Adolf Hitler v roku 1933 v Nemecku. Tento zákon napríklad oprávňoval predsedu pražskej

vlády Rudolfa Berana legálne okupovať autonómne Slovensko českými vojsko - policajnými jednotkami v noci z 9. na 10. marca 1939 a uväzniť aj viacerých slovenských občanov s poslanceckou imunitou, ba umožnil aj prezidentovi Emilovi Háchovi legálne a priamo z Berlína vyhlásiť kolaborantský fašistický Protektorát Čechy a Morava 15.3.1939.

S takouto predprípravou vstupovalo teda Slovensko 14. marca 1939 do svojej štátnej samostatnosti. Hlavne mníchovskou zradou našich západných demokratických spojencov sa Slovensko ocitlo v mocenskej sfére nacistického Nemecka a jeho fašistických spojencov a vo svojom štátoprávnom usporiadaní muselo akceptovať a prijať ich ideologicko-politické princípy, tak ako všetky ostatné európske štáty v tej dobe, s výnimkou Švajčiarska a Švédska. Prejavilo sa to napríklad v Ústave SR z 31. júla 1939 (ústavný zákon č. 185/1939 Zb. z. a n.) a pokiaľ to nestačilo, doplnili to opatrenia z “rokovania” s Veľkým Vodcom v Salzburgu. Takže Slovenský štát - I. Slovenská republika - bol naozaj štátom fašistickým, ale bol to štát importovaného a násilím nanúteného cudzieho fašizmu v najmiernejšej podobe, ktorý síce väznil svojich ideologických odporcov, ba vynášal aj politické rozsudky smrti, ale na rozdiel od *všetkých* ostatných európskych štátov v dosahu moci nacistického Nemecka, ani jeden vynesený rozsudok smrti nevykonal. Voľačo o tom predsa len viem, lebo som synom politického väzňa I.SR.

Pozrime sa však na otázku “slovenského fašizmu” z pohľadu základnej definície tohto antihumánneho javu. Keďže fašizmus je diktatúra monopolistickej a hlavne finančnej veľkoberžoázie, predpokladá jeho uplatnenie na území ktoréhokoľvek národa a štátu eo ipso nevyhnutnú prítomnosť a dominanciu takejto národnej veľkoberžoázie. Ako to teda bolo so Slovenskom v dvadsiatych, tridsiatych a štyridsiatych rokoch minulého storočia? Slovensko pri rozpade Rakúsko - Uhorska nijakú slovenskú veľkoberžoáziu nemalo a aj tú strednú ktorú malo, stratilo pri bratskej českej demontáži slovenského priemyslu po vzniku Česko - Slovenska. Ako spauperizovaný brat českého národa preživalo s vysokou nezamestnanosťou a najvyšším existenčným vyšťahovalectvom na európskom kontinente až do vzniku I.SR. Pravda veľkokapitál, ktorý by mohol byť zdrojom a nositeľom fašizmu, sa na území Slovenska aj vtedy vyskytoval, lenže komu patril a komu slúžil? Na to nám dáva celkom spoľahlivú odpoveď bilancia milionárov, ktorú vykonalo pražské Ministerstvo financií ku konca roka 1936. Podľa

nej bolo vtedy na území ČSR vyše tisíc evidovaných milionárov, z ktorých mali na Slovensku sídlo svojej firmy - až šiesti! K akej národnosti sa títo šiesti milionári zo Slovenska hlásili a aké náboženstvo vyznávali, to pražská štatistika nevykazuje, ale isté je, že aj títo šiesti sa po 14. marci 1939 dostali pod kuratelú nacistického Nemecka - napríklad pod krídla známej IG Farben alebo Goering Werke. Takže je aj štatisticky dokázané, k t o mohol na Slovensku v rokoch 1918 až 1945 iniciovať, postaviť na nohy a udržiavať pri živote fašizmus - Slováci to rozhodne neboli!

Nezabúdame

Dňa 6.decembra. 2017 zomrel v Bratislave vo veku 66 rokov, slovenský novinár, publicista, filmár a autor viacerých diel literatúry faktu **Mgr. Miloš Drastich**. Okrem iného publikoval v novinách aj veľkú sériu odborných článkov o prehistórii a najstaršej histórii Slovanov, ktoré potom spracoval v knihách **Atlantída Slo-Wánov?** (1993) a **(Slo)Wáni z tieňa** (2000). Na základe pátrania po stopách pôvodného slovanského osídlenia rozsiahlych neslovanských území dnešnej Európy predostrel v nich hypotézu o etnogenéze a autochtónnosti Slovanov v západnej a strednej Európe, doplnenú množstvom dokumentov a faktografického materiálu, ktorá vyvracia dodnes platné historiografické pangermánske tézy o príchode Slovanov na tieto územia až v 6.storočí, na konci údajnej etapy „sťahovania národov“.

Češť jeho pamiatke.

Redakcia

KULTÚRA V TOKU ČASU

Slovanská mytológia Maroš Puchovský

Prečo slovanská mytológia? Aký je dôvod, aby sme sa zaoberali vecami, ktoré sú tisícky rokov staré? Majú nejaký význam pre dnešok? To sú otázky, ktoré si položí každý, kto nazrie do tejto témy. A odpovede dáva život sám, pretože hoci si to mnohokrát ani neuvedomujeme, slovanskú mytológiu žijeme dodnes. Zažívame v celkom bežnom každodennom dani jej nekonečné pokračovanie. Rozmýšľame podľa vzorov, ktoré vznikli na samom úsvite vekov a naplňajú sa iba novými okolnosťami. Dodržiavame obrady spojené s pohybom nebeských telies rovnako, ako všetky generácie našich predkov, hoci ich podoba vekmi podlieha vonkajším zmenám. Cez naše hlavy prehrmeli mnohé ideológie, a predsa zostávame tými istými ľuďmi – spojenými ohňom slova, dychom nebies, tokom života a pôdou zeme. Či chceme alebo nie, pozeráme sa na svet slovenskými a slovanskými očami.

Čo tvorí slovanskú mytológiu? Ak by sme položili túto otázku náhodným chodcom na ulici, zrejme by sme sa nedočkali jednoznačnej odpovede. A predsa ju každý pozná. Prejavuje sa nekonečnými spôsobmi všade okolo nás. Už keď si v duchu zahrešíme „doparoma“, spomenieme jedno zo staroslovanských božstiev – Perúna. Ten sa mimochodom nachádza i v slovenskej a všeslovanskej hymne Hej, Slováci, vo verši, ktorý hovorí: Kto proti nám, toho parom zmetie Alebo keď hovoríme o svornosti, nevdojak spomíname Svaroga – božstvo vzduchu a nebies. Keď povieme, že je nejaké dievča ladané, vyvolávame podvedome staroslovanskú Ladu, patrónku súladu a krásy. A takto by sme mohli pokračovať veľmi dlho.

Sú však aj hmatateľnejšie prejavy slovanského bájoslovnia a zvykoslovnia. Keď sa napríklad na Veľkú noc oblievame vodou, darujeme si vajička a šibeme sa prútikmi, robíme len presne to, čo robili naši predkovia dávno pred rokom nula. Žiadne spoločenské

zmeny s týmito zvykmi a symbolmi nepohli. Veď voda je symbolom toku života, vajíčko je obrazom znovuzrodenia, prútik je časťou posvätného stromu.

Vráťme sa však k otázke, čo tvorí slovanskú mytológiu. Tak ako všetky mytologické sústavy sveta, člení sa i slovanské bájoslovie na niekoľko častí. Prvotné sú báje o stvorení sveta a vzniku človeka – takzvaná kozmogónia. Na ňu nadväzuje panteón duchov, božstiev a bytostí, ktoré dotvárajú vesmír a zem, ovplyvňujú dianie v prírode a vplývajú na osudy ľudí. S nimi je spojené aj zvykoslovie a obrady. Napokon sú to eposy – hrdinské báje, povesti a rozprávky, ktoré rozprávajú dejiny národa a jeho vetiev. To je pamäť národa, v ktorej sa uchovávajú jeho činy, spojenie so všehomírom a ľudské hodnoty.

Opäť sa dostávame k bodu, keď prichádzame na to, že slovanskú mytológiu vlastne dôverne poznáme.

Každá z vetiev slovanského pranároda má takéto eposy. V prípade nás, Slovákov, sú to slovenské ľudové rozprávky, kde sa zachovalo všetko podstatné z hlbín vekov, všetka symbolika, náznamy a znamenia. V prípade Čechov sú to napríklad Staré povesti české, vychádzajúce zo stredovekých kroník. V prípade Rusov sú to Byliny, hrdinské báje o bohatieroch, brániacich Matičku Rus proti nájazdom kočovníkov. V prípade Srbov sú to Srbské junácke spevy, ktoré sa zrodili počas piatich stoviek rokov protitureckého boja.

Ak chceme poznať dušu národa, musíme sa zoznámiť s jeho bajami, mýtmi, hrdinskými povestami a rozprávkami. Tam je všetko uložené. Ako príklad si uvedme slovenskú ľudovú rozprávku, ktorá bola zapísaná zberateľmi z bratislavského Slovanského seminára na strednom Slovensku pod Poľanou ešte začiatkom dvadsiateho storočia. Svojou podstatou patrí k tvoriteľským mýtom, ktoré sa odohrávajú medzi stvorením a konečným dotvorením zeme a ľudí. Postavy majú síce mená, ovplyvnené kresťanskou tradíciou, jadro príbehu je však jednoznačne praslovanského pôvodu.

Akokoľvek sa zdá, že ide o ľudovú rozprávku, táto povesť skrýva v sebe viaceré mytologické významy. Je ozvenou prastarých predstáv o stvorení zeme a ľudí.

Aké boli teda predstavy Starých Slovanov o vzniku sveta?

Prvotné stvorenie bolo podľa Slovanov dielom jediného Stvoriteľa, podobne ako to opisujú starí Indovia v Rigvéde, či Gréci a Rimania prostredníctvom Ovídiových Metamorfóz. On stvoril všetok duchovný i hmotný svet, všetky bytosti, duchov, bohov i ľudí.

Odovzdal im správu nad svetom a sám sa stiahol do najvyššieho neba. Druhotné stvorenie dotváralo telo zeme a ľudí prebiehalo ako boj dobra a zla, poriadku a chaosu, svetlých a temných bytostí. Takýto boj o stvorenstvo zúri dodnes. Práve tento zápas má nekonečne veľa podôb a dočkal sa nespočetných umeleckých, literárnych i hudobných znázornení.

Slovanská predstava o vzniku sveta, v legende o spiacom stvoriteľovi, *ktorú sme uviedli v prvej kapitole*, sa vyznačuje presnou metaforou. Praboh spí a až keď sa zobudí, vzniká svet. Praboh stojí mimo svojho stvorenia, stvorenie je jeho dielom, no on nie je jeho fyzickou súčasťou, podobne ako spisovateľ nie je fyzickou súčasťou svojej knihy, ale je jej duchom. Preto pre svoje dielo vytvára bytosti, ktoré ho dotvárajú a formujú. Vytvára základne sily – živly, ktoré dostávajú svojich správcov – božstvá.

Správcom ohňa a slova je Svarog, správcom vzduchu a neba je Perún, správcom vody a toku života je Don, správcom zeme a hmoty je Veles. Na pomoc dostávajú Ladu, strážkyňu súladu, ktorým sa udržiava v rovnováhe celé stvorenie, a Živu, strážkyňu životnej sily, ktorou je prepojený celý všehomír.

Tieto hlavné bytosti si ďalej vytvárajú svojich pomocníkov v duchovnom svete až po úroveň strážcov lesných studničiek. Riadia deje v stvorení a spolupôsobením tvoria to, čo zvykneme nazývať prírodou. Tým vstupujú do vzťahu s človekom. Človek je však osobitný prípad.

Človek podľa slovanskej predstavy vznikol z božej kvapky, má teda priame spojenie s prastvoriteľom. Je jeho spojením s jeho dielom, jeho očami a ušami na tomto svete. Z toho vyplýva zvláštne a rozporuplné postavenie ľudí v tomto stvorení. Na jednej strane väzia v hmote a sú podriadení zákonom, ktoré riadia správcovia živlov, na druhej strane vzhládajú nahor a snažia sa dovidieť na prastvoriteľa.

Legenda hovorí aj o konci a novom začiatku. Keď Praboh zaspí, skončí sa toto stvorenie, keď sa znovu zobudí, začne sa stvorenie nové. Z toho vyplýva, že správcovia živlov skončia s koncom tohto stvorenia, človek však v podobe božej kvapky prejde do stvorenia nového.

Keď rozprávame o najstaršej mytológii Slovanov, nutne sa vynára otázka: Odkiaľ to všetko vieme? Veď slovanské bájoslovie sa nezachovalo ako ucelený, kanonizovaný a zapísaný systém ako napríklad u starých Grékov či Indov. Slovanské báje sú akési

neuchopiteľné, večne sa meniace, ako keby živé a stále sa vyvíjajúce. Napriek tomu sa zachovalo dosť písomných prameňov, aj keď rozdielnej kvality a veľmi rozličných druhov. Tu veľmi záleží od toho, či chceme slovanský duchovný svet pochopiť, alebo zrekonštruovať.

Pre rekonštrukciu sa musíme ponoriť do starovekých a stredovekých kroník, letopisov a záznamov. Paradoxne najviac materiálu sa zachovalo v nemeckých kronikách z 10.-12. storočia. Najčastejšie sú citovaní Thietmar, Adam Brémsky, Helmold a Saxo Grammaticus. Oni popísali so severskou dôkladnosťou dejiny, zvyky a vieru Polabských Slovanov. Vec má iba jeden háčik – stáli na tej strane vojska, ktorá dobýjala a plienila krajiny Slovanov. Po štyroch storočiach zápasu boli Polabskí Slovania vyhubení, asimilovaní a na miestach staroslovanských svätýň postavili Nemci kostoly. Podrobné nemecké správy o Slovanoch boli teda robené s úmyslom čo najlepšie poznať svojho nepriateľa. Že sú to záznamy zaujaté, je viac ako jednoznačné.

Na druhom konci Európy sa môžeme oprieť o byzantské kroniky. Najviac správ prináša Prokopios Caesarejský. Vzhľadom na stáročia bojov medzi Byzantíncami a Slovanmi prenikajúcimi na Balkán však narážame na ten istý problém predpojatosti, ako pri nemeckých záznamoch. Arabské letopisy, napríklad Al-Masúdí, sú objektívnejšie, avšak písané z príliš vzdialenej perspektívy

Neskôr sa už množia kroniky písané v samotných slovanských krajinách. V ruskom priestore je to najmä Nestorova kronika, nesmierne vzácny prameň z 12. storočia, ktorý je dôležitý i pre poznanie vlastnej etnogenézy Slovanov. Neskôr sa objavuje Legenda o Tiberiadskom jazere, Verš o hlbinej knihe, či toľko diskutovaná Velesova kniha a mnohé ďalšie. Ruské stredoveké pramene však majú tiež jeden háčik – sú už písané z kresťanskej perspektívy a mnohokrát i s úmyslom vykoreniť takzvané staroslovanské poverky. To isté platí pre poľskú kroniku Długoszovu a českú kroniku Kosmasovu.

Kdesi okolo 13. storočia sa tak dostáva staroslovanská tradícia do slepej uličky. Predsa však nezaniká, ako o tom svedčí napríklad slávne Slovo o pluku Igorovom.

Slovo o pluku Igorovom vzniklo na Kyjevskom kniežacom dvore na rozhraní 12. a 13. storočia. Opisuje boj kniežaťa Igora Sviatoslaviča s Polovcami, ktorý sa odohral v roku 1185. Svojou formou celkom jasne nadväzuje na staroslovanské piesne igricov.

Bájneho pevca Bojana nazýva Velesovým vnukom, bujné vetry sú vnukmi Stribohovými, ruské bojové šíky sú vnukmi Dažboga, spomínajú sa časy Trojanove. Celá pieseň je pretkaná odkazmi na slovanskú mytológiu, ktorá bola v tom čase na Rusi ešte celkom živá.

Po trinástom storočí však priame pripomienky staroslovanského duchovna v písomnostiach ustávajú. Potom ale padli na celý ohromný slovanský svet ťažké časy. Z východu sa prihnali mongolsko-tatárske hordy a ovládli skoro celú Rus. Zo západu pokračoval nemecký Drang nach Osten a zužoval životný priestor Slovanstva. Z juhu sa cez Balkán privalili Turci a zastavili sa až na Slovensku. Slovanské národy sa akoby v tej chvíli ponorili pod hladinu Európy.

Ale prežili sme. Ba nielen to, Slovanstvo sa začalo nevidane rozrastať. Navyše, počas stáročí vojen o prežitie sa začali formovať nové mytologické cykly jednotlivých slovanských národov. Najlepšie to vidieť na príklade srbských junáckych spevov, ktoré vznikli počas boja južných Slovanov proti Turkom. Hlavným hrdinom eposu je kráľovič Marko, historická postava, syn kráľa Vukašina, ktorý vládol v rokoch 1371 – 1394. V spevoch sa však stáva mýtickým hrdinom, obrazom svojho národa, človekom, ktorý hovorí s duchovnými bytosťami slovanského panteónu.

Srbské junácke spevy zozbieral a utriedil až v 19. storočí Vuk Karadžič, významný srbský vzdelanec, historik a jazykovedec. Vyvolali ohromný ohlas nielen v slovanskom svete. Bola to doba, keď sa prebúdzali národy celej Európy. Historici, vedci i zapálení nadšenci zbierali pramene k najstarším dejinám svojich národov a objavovali vlastné korene. V našom priestore to boli najmä Pavol Jozef Šafárik, Lubor Niederle, ale i Ľudovít Štúr a hlavne Pavol Dobšinský. Dobšinského prstonárodné povesti slovenské a Slovenské obyčaje, povery a čary sú dodnes pokladom a prameňom slovenskej i všeslovanskej mytológie.

Vedci sa potom v ďalších desaťročiach pustili do práce systematicky. Postupne ponachádzali a roztriedili stredoveké kroniky, letopisy a záznamy. Popisovali do kníh zbierky ľudových povestí, príslaví a zvykov. Zhrnuli na jednu veľkú pomyselnú kopu všetok dostupný materiál. Nakoniec sa im podarilo zrekonštruovať kosť slovanskej mytológie, mená slovanských božstiev a niektoré príbehy. No stále tomu čosi chýbalo. Bolo to ako dávať dokopy

črepiny rozbitého džbánu. Hoci jednotlivé časti sedeli, celok sa akosi rozplýval. Chýbala mu vnútorná jednota.

Ťažkosti boli aj v prístupe k téme. Najbrilantnejší bernolákovský básnik a národný buditeľ Ján Hollý sa celý život zaoberal slovanskou mytológiou a uvedomoval si jej význam pre prežitie slovenského národa. No bol zároveň katolíckym kňazom. Preto vo svojom epose Cyrilometodiáda nechal Konštantína a Metoda putovať po Slovensku a bojovať so staroslovanskými božstvami. Takýmto spôsobom ich nakoniec všetky vymenoval a popísal. Zobrazil tak na jednom mieste súmrak slovanského bájoslovia v storočí deviatom a jeho znovuzrodenie v storočí devätnástom.

No staroslovenské božstvá nespadli nadhlo. Znovuzrodenie slovanského bájoslovia sa nakoniec stalo skutočnosťou. Cez diela básnikov, spisovateľov a vedcov opäť vstalo z popola. Lenže medzičasom sa ukázalo, že medzi ľuďmi žilo vždy. Zvykoslovie, ľudové obrady, hudba – to všetko má korene staré tisíciky a tisíciky rokov. Práve tam sa prejavoval duch národa. Práve tam kdesi sa ukrývalo to tajomné spojivo, ktoré chýbalo vedcom pri rekonštrukcii čriepkov slovanskej mytológie.

Spomenuli sme, že staré kroniky pomohli výskumníkom zrekonštruovať kostru slovanského bájoslovia. No nepomohli im pochopiť srdce slovanského sveta. To sa dá jedine znútra, účasťou, citom. Veď všetko, čo bolo kedy povedané a učené, ostáva zapísané medzi nebom a zemou. Treba len nájsť kľúč, ktorý to umožní prečítať. Tak hľadajme každý v sebe.

Či chceme alebo nie, pozeráme sa na svet slovanskými očami. Slovanská mytológia určuje základné vzory myslenia slovanských národov už od nepamäti. Napriek všetkým zmenám v spoločnosti i v histórii je pevne zakorenená v duchovnom svete Slovanov. Je odrazom toho kúska prasneta, ktorý bol daný práve našim predkom.

Starí Slovania, Iránci, Indovia, ale i Germáni, Kelti, Gréci, Rimania, pili zo spoločného duchovného prameňa, pretože boli kedysi jedným pranárodom. Ale v strede toho ohromného, ako srdce pulzujúceho indoeurópskeho sveta boli a sú práve Slovania. Národ slova, ktorý dal slovo všetkým a ku ktorému sa slovo stále vracia. Strážme ho preto a čakajme, kým príde jeho čas.

(krátené)

In: M. Puchovský: Mytológie sveta – Od starých Slovanov po Matrix, Vydalo ŽSV v edícii Slovanské reflexie , 2013

Etická občianska spoločnosť - posolstvo Tarasa Ševčenka a Ivana Bunina o.z.

Rozhodol som sa s priateľmi v septembri 2017 založiť občianske združenie v súlade so zákonom čis. 83/1990 Zb. o združovaní občanov, ktoré MV SR koncom októbra 2017 zaregistrovalo. Cieľom občianskeho združenia je budovanie etickej občianskej spoločnosti cez kultúrne dedičstvo dvoch slovanských velikánov.

Moderný význam občianskej spoločnosti vo všeobecnosti sa zužuje na kontrolu vecí verejných, to jest inštitúcií verejnej správy. Uniká pojem budovania spoločného etického štátu, v ktorom musí byť jasne definované čo je dobré a čo je zlé. A táto definícia musí byť vstrebávaná človekom, takpovediac, s materským mliekom. Vychádzam z hodnôt – čo je morálne zlé – nikdy nemôže byť správne v politike, v kultúre, v obchode, ani v prípade že za to hlasovala nejaká väčšina. Zneužívanie väčšiny na zlé účely sa vždy vypomstilo, či už v podobe vojen alebo, v podobe nástupu spotrebiteľských generácií, uctievajúcich jedine idola zvaného peniaze.

Akými spôsobmi môžeme utvoriť v osobe rozsah morálnych hodnôt a orientačných bodov?

Jeden z hlavných spôsobov je čítať dobré knihy, hľadať odpovede v nich na hlavné životné otázky, posolstvá, ktoré urobia človeka šťastnejším aj s tým čo má alebo nemá.

Materiálne potreby sú zanedbateľné v porovnaní s potrebami duše, povedal **Taras Hryhorovič Ševčenko**. Jeho kultúrne posolstvo je natoľko povzbudzujúce pre nasledujúce generácie, že by malo byť nielen napísané v školských učebniciach, no častejšie pripomínané aj dospelým. Poklonu Tarasovi Ševčenkovi zložil aj americký prezident John F.Kennedy: «...tvorivá práca (Tarasa Ševčenka) je ušľachtilou súčasťou nášho historického dedičstva».

Taras Ševčenko je známy predovšetkým ako preslávený ukrajinský plamenný básnik-vlastenec, menej už ako geniálny maliar a filozof. Na rozdiel od geniálneho Ukrajinca N.V.Gogoľa, ktorý písal po rusky, Taras Ševčenko tvoril nielen po ukrajinsky, ale sú diela, ktoré napísal po rusky. Takže Ševčenko patrí obidvom národom – ukrajinskému a ruskému, ktoré v tom čase spoločne

zápasili proti nevoľníctvu. Aj keď niektoré fakty v biografii Tarasa Ševčenka musia byť ešte preskúmané, základným ostáva, že sa narodil ako nevoľník. Za 47 rokov svojho života bol 10 rokov politickým väzňom a len 13 rokov bol slobodným človekom.

15 ročný Taras išiel za „kozačka“-lokaja k Engelhardtovi. Tento porušený Nemec vlastnil dediny spolu s ľuďmi a jeho majetkom bol aj Taras Ševčenko. V roku 1832 Taras ako 18 ročný sa dostal spolu so svojím pánom do Sankt-Peterburgu, kde sa začal učiť maliarstvu. V tom čase mladý Ševčenko sa zoznamuje s predstaviteľmi ukrajinskej a ruskej kultúry (ukrajinským básnikom Hrčinkom, maliarom Briulovom, Venecianovom, ruským básnikom Žukovským). Požiadali Engelhardta, aby prepustil Ševčenka na slobodu, lebo má veľký talent a musí študovať na Sankt-Peterburskej akadémii umenia. Briulov namaľoval portrét Žukovského a za získaných 2500 rubľov (portrét kúpil cár Mikuláš I.) vykúpili 24 ročného Ševčenka. Tento prípad – vykúpenie z nevoľníctva – je svojou povahou jedinečný v dejinách kultúry.

Ševčenko venoval Žukovskému báseň „Katarína“ (1838), Grigorovičovi – tajomníkovi Akadémie umenia - „Hajdamakov“ (1841), Briulova zvečnil vo svojom autobiografickom prozaickom diele „Umelec“ (1856), ktoré napísal vo vyhnanstve po rusky. Prvá zbierka jeho básní bola vydaná v Petrohrade v roku 1840 - „Kobzár“. Sú to ľudové piesne ukrajinských spevákov – kobzárov. V roku 1841 vyšli „Hajdamáci“ o ukrajinských povstalcov bojujúcich proti útlaku poľskej šľachty na Ukrajine. V epilógu „Hajdamakov“ sa obrátil k širokému slovanskému programu. V prvej polovici 40-tych rokov 19. storočia Ševčenko dosiahol vrchol básnickej tvorby: cyklus „Tri roky“, (1843-1845), „Sen“, „Kaukaz“, „Posolstvo“, „Kacír“, „Rozrytá mohyla“, „Závet“, „Veľké podzemie“.

Za poému „Sen“ sa Ševčenko dostal do 10-ročného vyhnanstva – boli to vyjadrenia proti samotným základom ruskej samovlády. V diele „Kaukaz“ (1845) opísal zápas slobodomylných kaukazských horalov.

Ešte za života sa Ševčenko stal najväčším kultúrnym, politickým buditeľom a mysliteľom Ukrajiny. Jeho diela už v čase jeho života sa prekladali do ruštiny, poľštiny, češtiny a bulharčiny a tak Ševčenkovo dielo pôsobilo na celý slovanský svet. Vo svojej tvorbe sa Ševčenko venoval nielen Ukrajine, ale celému slovanskému svetu - vzdal hold Husovi a Žižkovi, ospevoval Kollára i Šafárika. V básni Kacír, venovanej veľkému Slovákov P. J. Šafárikovi, Taras Ševčenko v 1845 roku písal:

«... by sa stali vše Slovania dobrými bratiami, Slnka pravdy synmi boli...»

Prvý český knižný výber Ševčenka vyšiel v Prahe v roku 1900 (preklady Ruženy Jesenskej) a po roku 1945 vyšlo až 12 českých vydání.

Dňa 9. marca 2019 uplynie 205 rokov od narodenia Tarasa Hryhorovyča Ševčenka. Dúfam, že sa nám podarí v rámci nami plánovaných podujatí umiestniť pamätnú tabuľu na ulici Ševčenka v Bratislave.

Druhý slovanský velikán **Ivan Alexejevič Bunin** sa narodil v cárskom Rusku 22. októbra 1870 roku, zomrel 8. novembra 1953 v Paríži. Urodzený šľachtic, geniálny spisovateľ, ktorý nikdy neprijal Októbrovú revolúciu 1917 v Rusku.

Literárna činnosť Bunina sa začala koncom 80-tych rokov 19. storočia. Mladý spisovateľ v takých príbehoch ako "Kastriuk", "Na cudzinec", "Na farme" a iné, opisuje zúfalú chudobu roľníkov. V príbehu "Hranica sveta" autor opisuje presídlenie chudobných roľníkov Ukrajiny do vzdialeného regiónu Ussurijského kraja, vyjadruje tragické skúsenosti osadníkov v čase odlúčenia sa od ich rodných miest, slzami detí a myšlienkami starších ľudí.

V roku 1894 sa Bunin zoznámil s Levom Nikolajevičom Tolstým a doslova omámený jeho učením sa rozhodol cestovať po cárskemu Rusku a spoznávať jednoduchý ľud.

V roku 1895 sa zoznámil s K.D.Balmontom, V.J.Briusovom a A.P.Čechovom, s ktorým ho spojilo úprimné priateľstvo, neskôr spolu veľa času trávili v dome Antona Pavloviča v Jalte (Krym). V Jalte Bunina zastihla revolúcia roku 1905, ktorú neprijal a pochopil ju len ako výraz túžby sociálnej spodiny po anarchii a rozkrádačke. V 50. rokoch 20. storočia Bunin napísal životopisné dielo o Čechovovi.

Denník z revolučných rokov Prekliate dni je nielen literárne dielo, ale aj veľmi dôležité pravdivé svedectvo o reálnych udalostiach.

Za tretiu básnickú zbierku „Opadáva lístie“ Bunin obdržal Puškinovu cenu a podľa M.Gorkého sa stal „prvým básnikom súčasnosti“. Napriek úspechom v poézii, Bunin začal písať aj prózu. Najznámejšie dela: poviedky Dedina (1910), Pán zo San Francisca (1915), Miľova láska (1924), Temné aleje (publikované v New Yorku v roku 1943, neskôr v Paríži v roku 1946).

Precestoval polovicu sveta, no jeho život bol najviac spojený

s Ruskom, Ukrajinou (v dnešných geografických hraniciach) a Francúzskom.

Za román *Arsenievov život* a za celoživotné dielo v roku 1933 Ivan Bunin bol odmenený udelením Nobelovej ceny za literatúru. Vznešenosť, čistota, ideálny ruský jazyk, nestarnúce príbehy s nenahraditeľnou životnou energiou – to sú veci, ktoré robia dielo Bunina nadčasovým - potrebným osobitne dnešnej vystresovanej generácii bez veľkých duchovných medzníkov.

Odmietnutie požiadavky Ruska Francúzskou republikou na prenesenie pozostatkov Ivana Bunina do Ruska (prenesené pozostatky Saľapina, kňaza Romanova), potvrdzuje jeho uznanie Francúzmi, aj keď všetky jeho diela v emigrácii boli napísané v ruštine. Veľký záujem o diela Ivana Bunina v Rusku sa začal rozvíjať po ukončení socialistického obdobia. Oficiálnym uznaním spisovateľov v Rusku bolo polozenie kvetov na hrob Ivana Bunina (na cintoríne ruských emigrantov v Sainte-Geneviève-des-Bois na predmestí Paríža) prezidentom Ruskej federácie Vladimírom V. Putinom v roku 2000.

Odpoveď na otázku, čo môže spájať dvoch slovanských velikánov Tarasa Ševčenka a Ivana Bunina okrem Ruského impéria, nájdeme v reči Bunina pri príležitosti udelenia Nobelovej ceny za literatúru v novembri 1933: «Existuje však niečo neotrasiteľné, ktoré nás spája: sloboda myslenia a svedomia - to, čo dlžíme civilizácii. Pre spisovateľa je táto sloboda nevyhnutná najmä preto, že ide o dogmu, o axióm».

V novembri 2018 si budeme pripomínať Ivana Bunina - uplynie 85 rokov od udelenia Nobelovej ceny, 65 rokov odo dňa úmrtia. Plánujeme usporiadať podujatia na Slovensku s cieľom pripomenúť jedného z najvýznamnejších spisovateľov Ruska, pripomenúť jeho diela.

Budovanie etickej občianskej spoločnosti je veľká výzva, ktorá je náročná na čas, ochotu a prostriedky, ale dúfame že vklad nášho združenia bude prospešným pre všetky slovanské národy.

Ing. Ivan Trančík
predseda združenia

Bratia a hriech

Balet ako most medzi včerajškom a zajtrajškom

*„Sledujúc vývoj súčasných dejín našej krajiny za ostatných dvadsať rokov som čoraz viac presvedčený o nadčasovej platnosti tohto literárneho diela, ktoré je považované za duchovné posolstvo a dedičstvo tohto veľkého autora – Dostojevského. Víziu kľúčových myšlienok románu ponúkame prostredníctvom reči tela, ktorého potenciál – v snahe objaviť vnútorný svet človeka – ustavične rozširujeme. Balet *Bratia Karamazovovci* v sebe nesie a zároveň rozvíja tradíciu umenia psychologického baletu,“* hovorí o svojom diele jeden z najvýznamnejších choreografov dneška Boris Eifman. Jeho strhujúci epos na motívy románu Fiodora Michajloviča Dostojevského je od novembra m.r. v repertoári Baletu SND.

Sám autor baletného spracovania svetoznámeho románu *Bratia Karamazovovci* choreograf a režisér Boris Eifman uviedol svoje dielo na bratislavskej scéne týmito pozoruhodnými slovami:

Po prvý raz sme svedkami uvedenia novej verzie *Za hranicami hriechu* na motívy Dostojevského románu *Bratia Karamazovovci* mimo môjho divadla v Petrohrade. Balet Slovenského národného divadla mal skutočne veľkú odvahu, keď si vybral práve tento balet, ktorý považujem zo svojej tvorby za najťažší. Moji tanečníci nie sú len tanečníkmi, sú rovnako hercami, spájajú tanečnú techniku s divadlom. A to všetko sa museli naučiť aj vaši tanečníci. Dokázali to a urobili vo svojej kariére obrovský skok. Po prvý raz sa tento balet hral so živým orchestrom – tu v Bratislave. Priznám sa, že som sem prichádzal s obavami, pretože tu nejde o baletnú hudbu, ale o symfonickú hudbu troch veľikánov 20.storočia –Musorgského, Rachmaninova a Wagnera. Bol som očarený, s akým nasadením hral orchester, výkonmi zboru aj spevákov.

Nerobím svoje balety, aby som ľuďí poučal, nechcem byť prorokom. Mám však pocit, že dnešní mladí ľudia veľa strácajú, ak nepoznajú veľkolepé diela v hudbe a literatúre, ktoré vznikli v 19. storočí. Mladí ľudia sa dnes nezaujímajú o dejiny, nevedia aké úžasné kultúrne dedičstvo zdedili. Máme nádherné múzeá a galérie, ako je napríklad petrohradská Ermitáž, ale z mladých tam už takmer nikto nechodí ... Naozaj sa obávam, že raz sa toto dedičstvo preruší. Ľudia sa zmenia na akési zvláštne bytosti so zabudovanými čipmi v tele a nakoniec stratia svoju ľudskosť. Ja si ešte pamätám na dobu,

keď neexistovali telefóny, dnes máme celý svet vo vrecku. Na jednej strane šialený rozvoj technológie, na strane druhej zabúdame, aké úžasné veci boli ľudia schopní vytvoriť v minulosti.

Dúfam, že ľudia, ktorí prídu na môj balet, sa zamyslia a zistia, že im niekde niečo uniklo, možno sa začnú viac zaujímať o dejiny ľudstva, literatúru – o vlastné dejiny. V mojom svete som nositeľom jedinečnej kultúry, ktorá pomaly zaniká. Nosím ju v sebe a chcel by som ju odovzdať budúcim generáciám. Je dobre, že nie som v tom jediný, ale som jedným z umelcov, ktorí to tak cítia. Môj balet je mostom medzi minulosťou a budúcnosťou.

Boris Eifman, národný umelec, laureát štátnej ceny Ruskej federácie, zakladateľ a tvorca svojho vlastného divadla a svojho baletného univerza, známy ako jeden z kľúčových choreografov vo svete a fascinujúci divadelný mág. Narodil sa na Sibíri v roku 1946. Vrodený zmysel pre pohyb a inštinkt komponovať priviedli Eifmana na Leningradské konzervatórium, kde študoval choreografiu. Neskôr sa dostal na Vaganovej akadémiu ruského baletu, kde pôsobil desať rokov ako choreograf, komponujúc nové diela pre študentov. V roku 1977 si založil vlastný baletný súbor. Tu sa začína Eifmanov príbeh. Začal tvoriť vlastné divadlo – divadlo baletu – Leningradský nový balet. V súčasnosti milovníci tohto umenia na celom svete ho poznajú pod názvom Petrohradský Eifman Ballet. Príznačné pre Eifmanovo divadlo bol vlastný prístup k tvorbe repertoáru, v ktorom čoraz viac vychádzal z klasickej literatúry. Siahla na diela veľkých autorov alebo na životy géniov a interpretuje ich jazykom baletu. Svoj žáner sám Eifman definuje ako psychologický balet. Brillantne kombinuje to najpokrokovejšie vo svete baletu s tým čo sa naučil v akademickej škole klasickej ruskej choreografie, s ktorou spája svoje korene.

(eg) upravila redakcia

Slovanské združenie Bulharska – Slovanský kalendár 2018

Počiatky bulharského slovanského združenia siahajú do roku 1899. Ustanovujúce zhromaždenie, zložené z 57 hrdinov – priamych

účastníkov Rusko-tureckej vojny /1877-78/, zvolilo za čestného predsedu metropolitu Tarnova Klimenta – obč. menom Vasil Drumev.

V súčasnosti je predsedom Slovánskeho združenia Bulharska akademik Stoil Ferdov, člen Medzinárodnej slovanskej akadémie vied, umenia a kultúry, generálnym sekretárom je Krum Lazarov, absolvent Ekonomického inštitútu K.Marxa v Sofii a Všeľvazovej akadémie zahraničného obchodu v Moskve.

Na zasadnutí 1.-3. decembra 2017 v Moskve Prezídium Medzinárodnej slovanskej rady potvrdilo Stoila Ferdova do funkcie prvého podpredsedu MSR a Kruma Lazarova ako člena Prezídia MSR.

Bulharské združenie patrí k aktívnym členom MSR. V októbri 2014 zorganizovalo Medzinárodnú vedeckú konferenciu na tému „Slovanstvo v XXI. storočí“, v apríli 2017 na tému „Slovanská duchovnosť a národná identita“ a iné. K záslužným vydavateľským aktivitám patria Slovánske kalendáre.

Slovanský kalendár na rok 2018 obsahuje výročia historických udalostí a významných dejateľov slovanskej histórie a kultúry, z ktorých vyberáme:

- 165. výročie narodenia veľkého bulharského vlastenca a slavianofila Štefana Bobčeva
- 140. výročie narodenia bulharského básnika Peja Javorova
- 140. výročie porážky osmanskej armády Bulharmi v priesmyku Šipka
- 170. výročie narodenia veľkého bojovníka za národnú a všeľudskú slobodu, básnika Christo Boteva
- 115. výročie narodenia antifašistu európskeho významu Júliusa Fučíka
- 545 rokov od narodenia slovanského génia – Poliaka Mikuláša Koperníka
- 160. výročie narodenia česko-bulharského archeológa Hermana Škorpila. V okrese Varna je po ňom pomenovaná obec Škorpilovce.
- 135 rokov od narodenia Jaroslava Haška, symbolickej osobnosti odporu voči dehumanizácii
- 150 rokov od narodenia autora bulharskej hymny Cvetana Radoslavova

- V pamäti Bulharska je zachovaná i pamiatka na 200.výročie narodenia ruského imperátora Alexandra II.- cára osloboditeľa Bulharska od Turkov
- 150.výročie narodenia bulharského generála Vladimíra Vazova – účastníka I.sv.vojny
- 155 rokov od oficiálnej oslavy sviatku sv.Cyrila a Metoda
- 170.výročie otvorenia *I.Všeslovanského zjazdu v Prahe z iniciatívy P.J.Safárika, F.Palackého a L.Štúra.*
- 225 rokov od narodenia slovenského básnika a národného buditeľa Jána Kollára
- 180.výročie narodenia najznámejšieho chorvátskeho jazykovedca Vatroslava Jagiča
- 175 rokov od narodenia zakladateľa bulharskej armády – ruského generálmajora Petra Dmitrijeviča Parensova
- 140.výročie najsvetlejšej udalosti bulharských dejín – ukončenia Rusko-tureckej vojny, oslobodenia Bulharska a obnovy bulharskej štátnosti
- 200 rokov od narodenia zakladateľa ruského romantizmu a oslavovateľa ruského jazyka Ivana Sergejeviča Turgeneva
- 175.výročie ruského generála Michaila Škobeleva, ktorý počas 19 rokov velil vojskám v 70 bitkách bez jedinej prehry
- 140 rokov od narodenia bulharského folkloristu akademika Michaila Arnaudova, ktorý obhájil doktorskú dizertáciu v roku 1904 na Karlovej univerzite v Prahe
- 140.výročie založenia Bulharskej národnej knižnice
- 220 rokov od narodenia predstaviteľa poľského romantizmu Adama Mickiewiça.

Združenie slovanskej vzájomnosti ďakuje autorom Kalendára za súhlas s uverejnením stručného prehľadu výročných udalostí a osobností so skrátenými informáciami z originálu.

Preklad: Dagmara Bollová

Lenka Mayerová: 25 slovenských rokov
Vydavateľstvo: Mayer media, Bratislava, november 2017

Publikácia **25 slovenských rokov** z dielne vydavateľstva Mayer media sa zrodila pri príležitosti 25. výročia vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Predstavuje prierez hodnotením udalostí na Slovensku od dohody vtedajších predsedov vlád SR a ČR Vladimíra Mečiara s Václavom Klausom o rozdelení Českej a Slovenskej Federatívnej republiky na dva samostatné štáty z pohľadu rôznych autorov. V knihe nájdete samotné znenie Deklarácie slovenského národa, ale napríklad aj originálnu báseň spisovateľky Zlady Solivajsovej, ktorú napísala pri príležitosti prijatia Deklarácie o zvrchovanosti Slovenskej republiky. Na úvod sa čitateľom prihovárajú realizátori myšlienky vydať publikáciu 25 slovenských rokov Lenka Mayerová a Roman Stopka. Publikácia ponúka články z pera dnes už nežijúcich tvorcov Ústavy SR Augustína Mariána Húsku či Romana Hofbauera. Kniha poskytne čitateľovi aj ekonomický pohľad na delenie spoločného majetku s konkrétnymi dokumentmi. O svoje vnímanie vzniku samostatnej Slovenskej republiky sa v rozhovoroch podelia Vladimír Mečiar, Ivan Gašparovič, Jozef Prokeš, Katarína Tóthová, Roman Hofbauer, Ladislav Lysák či Emília Hrabovec. Pestrú mozaiku dopĺňajú aj odpovede 25 slovenských osobností, ktoré stáli pri zrode samostatného Slovenska – napríklad Vladimíra Mečiara, Jána Cupera, Sergeja Kozlíka, Júliusa Bindera, Mariána Tkáča, Štefana Hrušovského, Emila Vestenického, Matúša Kučeru, Ivana Bellu či Štefana Nižňanského na otázky, ako prežívali moment vzniku SR v roku 1993, ako hodnotia jej štátotvorný príbeh a kam podľa nich povedú jej ďalšie kroky. Odľahčenou zaujímavosťou publikácie je vedomostný test s 25 otázkami o Slovenskej republike, ale aj príbeh slovenskej hymny. Obohatením publikácie je samostatná farebná príloha s vyobrazením prvých platidiel obnoveného štátu - slovenských korún a štátnych symbolov SR. Nájdete v nej aj súbor fotografií z obdobia vzniku štátu a unikátne dobové dokumenty.

Geopolitika Ruska

Najnovší pohľad Oskara Krejčího
Peter Juza

Z d'alekej Astany prišla správa, že Petrovi Juzovi, veľvyslancovi SR v Kazašskej republiky udelili štátne vyznamenanie – zlatú Medailu k 25. výročiu nezávislosti Kazachstanu. Na základe poverenia prezidenta Kazašskej republiky Nursultana Abiševiča Nazarbajeva mu ju 7. decembra 2017 slávnostne odovzdal výkonný tajomník Ministerstva zahraničných vecí Kazachstanu Anarbek Bachtygazovič Karašev.

Veľvyslanec Peter Juza je druhým Slovákom, ktorému udelili toto štátne vyznamenanie. Predtým, 15. marca 2017 ho odovzdali Miroslavovi Lajčiakovi, ministrovi zahraničných vecí a európskych záležitostí SR ako vyjadrenie uznania za vklad do rozvoja dvojstranných vzťahov.

Pri tejto príležitosti uverejňujeme príspevok Petra Juzu o knihe Oskara Krejčího Geopolitika Ruska.

Pred pár minútami mi na pracovnom stole, presne v deň stého výročia jednej z revolúcií v Rusku, „pristál“ najnovší produkt z dielne profesora PhDr. Oskara Krejčího, CSc., objemný knižný text (534 strán) s názvom: Geopolitika Ruska. Kniha vonia tlačiarenskou čerňou, knihárskym lepidlom a pri jej listovaní strany šuštia krištáľovo čistým zvukom. Ostatná práca O. Krejčího, ktorej fragmenty už boli ad hoc prezentované na stránkach Slova, je nielen bohatá formou a obsahom, ale má aj silnú doplnkovú kapacitu. Súčasťou knihy je 115 tabuliek, 28 máp a 24 grafov a s tými je už ťažko polemizovať a sporiť sa.

Autor sa rozhodol svoje videnie Ruska, Rossii, Ruskej federácie, teda pracovne – ruskej geopolitiky či geopolitiky Ruska (Ruskej impérie) – zhrnúť do piatich fundamentálnych kapitol: Fénix Rusko, Formovanie suverenity, Štátna Idea, Mocenský potenciál a nakoniec Rusko v priestore. Tie pokrývajú základné prvky poznania o ruskej historiografii, geografii či ruskej politickej teórie a určite sa stanú (a to je dobre) predmetom vášnivých odborných sporov, ale aj nemiestnych a vulgárnych (a to je zlé) príspevkov na rôznych blogoch a v neosobných internetových diskusiách. Ale je už na svete!

Britský geograf H. J. Mackinder bol jedným z prvých, ktorý si všimol bohatstvo a moc priestoru, ktorý nazval Heartlandom Eurázie.

Jeho téza, že kto vládne Heartlandu, ovláda Svetový ostrov a kto ovláda Svetový ostrov ovláda svet, nestratila nič na svojej aktuálnosti. Ukončenie existencie ZSSR položilo bodku za bipolárnym svetom 20. storočia a od základu preformulovalo vzťahy v Eurázii. Vznikli samostatné štáty, zmenila sa rovnováha síl a vzniknuté mocenské vákuum bolo (žiaľ) rýchlo vyplnené novými hrozbami, ktoré sa demaskovali, napríklad aj v Sýrii.

Klasická geopolitika pritom hlása, že kontrolu nad priestorom strácajú tie subjekty, ktoré nemajú potrebné možnosti udržania vplyvu a nie sú u nich príznaky dostatočnosti. Strata kontroly nad priestorom znamená, že ju získal niekto iný. Z. Brezinski dávnejšie upozornil na to, že kolaps ZSSR transformoval Heartland Eurázie na priestor s geopolitickým vákuom, bez živej spätosti so skutočnou realitou. Tu prichádzajú na um Kantove syntetické súdy a „živá spätosť“, ktorá siaha od jedného obsahu k druhému. Ako uvádza ruský mysliteľ N. O. Lossinskij „... spätosť uznaná rozumom vedie od myslenia predmetu k mysleniu predikátu a možno ju nazvať reláciou príčiny a účinku...“ [1]

V knihe Geopolitika Ruska (Praha: Professional Publishing, s.r.o., 2017, 534 strán. ISBN 978-80-906594-9-0) autor o.i. pracuje s myšlienkou, že znovuzrodenie ruskej geopolitickej školy na prelome 20. a 21. storočia nie je – a to treba otvorene priznať – dôsledkom akýchsi zásadných (aj keď boli) zmien a posunov vo svetovláde, ale predovšetkým (a najmä) reakciou na úroveň vnútropolitického diskurzu v krajine a na reálnu pozíciu Ruska vo svete. Preto je vcelku logické, že v podmienkach duchovného vákuu a svetonázorového chaosu sa pri hľadaní a vysvetľovaní vlastnej identity súčasní ruskí geopolitici začali pevnejšie opierať o národno-historické korene.

Nová geostratégia

V snahe ponúknuť modernizovanú geostratégiu súčasného Ruska sa vcelku objektívne odvolávajú na starú ruskú geopolitickú školu. Ruský filozof N. Berd'ajev sformuloval svoje presvedčenie v tomto smere nasledujúco: „... naše národné a náboženské poslanie treba vnímať len ako poslanie sprostredkovateľa medzi Východom a Západom, ako poslanie zjednotiteľa pravdy Východu s pravdou Západu, transformácia dvoch druhov kresťanskej náboženskej skúsenosti a dvoch druhov kultúry...“ [2]

O klasickej ruskej geopolitike treba hovoriť bez „závoja nevedomosti“. Navyše, ak sa medzi „mladými“ geopolitikmi

všeobecne rozšírila téza, že po sublimácii Sovietskeho zväzu je geopolitika ako taká nepotrebná, lebo v podstate už neexistuje rivalita o globálnu moc. Lenže čas ukázal, že tento a tiež aj podobné koncepty o „konci“ niečoho (geopolitiky, ideológie či dokonca histórie...) boli a sú predčasné, pretože vývoj spoločnosti po špirále pokračuje.

Geopolitika ako vedecká disciplína sa formovala na styku epoch, keď svet dospel do štádia stabilného rozdelenia medzi centrami moci s odpudzujúcimi sa silami a nové delenie sveta sa zúžilo do „prerozdelenia rozdeleného“.

Zmena z delenia na prerozdelenie v konečnom dôsledku znamenala zvýšenie konfliktnosti medzinárodnej politiky. A tá zasa iniciovala hľadanie (vedecké) ciest smerujúcich k racionalizácii faktorov súvzťažnosti geopolitických síl na svetovej scéne. Čo bolo akcelerátorom, resp. spúšťačom? V prvom rade to bolo:

pochopenie tendencie vytvárania a formovania globálneho trhu spolu s uzatváraním sa svetového priestoru;

spomalenie, resp. pozastavenie európskej teritoriálno-priestorovej expanzie v dôsledku ukončenia prerozdelenia sveta;

presun v dôsledku týchto procesov nestabilnej rovnováhy medzi európskymi mocnosťami do iných častí „uzatvoreného“ sveta;

dejiny ľudstva už neboli len dejinami Európy, resp. dejinami Západu, ale stali sa globálnymi dejinami;

v nadväznosti na predchádzajúce body sa začali formovať nové teoretické základy silovej politiky na medzinárodnej úrovni, čo je základom tzv. politického realizmu.

Geopolitika ako umenie nutného

Geopolitika ako časť politickej geografie s kategóriou územia štátu, umožňuje analyzovať politické regióny. Pritom je možné v rámci politických regiónov vypreparovať menšie jednotky, než je územie štátu, alebo konštruovať väčšie – makroregióny – a neskĺznuť pritom k nespútanému globalizmu.

Z doteraz identifikovaných geopolitických koncepcií, ktoré mali a majú vplyv nadstavbový (duchovný) a vplyv geograficko-prírodný:

Geograficko-prírodný fenomén sa vymedzuje prostredníctvom geografického štatútu konkrétneho subjektu, pričom je potrebné brať do úvahy „maličkosti“ ako: zložitosť a dĺžka hranice, komplexnosť vzťahov, dopravno-geografická väzba, možnosť, resp. pravdepodobnosť vnútorných konfliktov, geografické špecifická teritória a pod.

Vznik geopolitiky ako vedy na prelome 19. a 20. storočia bol dôsledkom nielen logiky vývoja poznania, ale pravdepodobne najmä reakciou na potrebu vysvetlenia a pochopenia novej politickej reality a politických realíí.

Geopolitika nie je ani doktrínálnou záležitosťou, ani koncepciou zahraničnej politiky štátu a ani prognózou vychádzajúcou z geografického štatútu. Navyše samotné prognózovanie v tejto oblasti je: „... nerozumným proctvom...“[3]

Historické pozadie geopolitiky Ruska

Počas vlády Petra I. sa paradoxne realitou stávajú okolnosti priaznivo vplývajúce na vývoj Ruska. Faktom sa stalo posilnenie absolutistickej moci panovníka a súčasne oslabenie postavenia Švédska a Turecka. V hospodárskej sfére je zaznamenaný, tak ako dnes, fakt zatiaľ bezkonceptného využívania prírodných zdrojov za Uralom.[4]

Samotný proces vrcholiaci za Petra I., bol však zahájený vznikom centralizovaného ruského štátu koncom 15. storočia, keď sa podarilo pripojiť k Moskve Novgorod (1478) a Tverské kniežactvo (1485). Vymanenie Ruska z mongolsko-tatárskeho jarma (1480) a dve spomenuté udalosti, znamenali vznik ruskej štátnej nezávislosti a umožnili Rusku vstúpiť do svetových dejín.

Ruská ríša vznikala v pestrom a protivorečivom regióne, čo sa aj zakódovalo do jej podstaty. Historicky muselo Rusko viesť súboj s problémami, ktoré mali charakter prírodno-geografický a historicko-politický. Hranice Ruska boli od počiatku nestabilné a pri pohľade na mapu vidíme, že mimo severných oblastí všetky ostatné hranice neznamenali skoro žiadnu prírodnú prekážku vonkajšej hrozbe. Navyše Čierne more, Baltické more, nekonečné stepi na východe krajiny boli prirodzeným a provokujúcim nástupišťom síl proti Rusku. Na západe bolo Rusko neustále v napätých vzťahoch s Litovským kniežatstvom a Poľskom. V severozápadnom smere sa sformovalo reálne nebezpečenstvo v podobe Švédska, ktoré dlhú dobu vplývalo na vnútoruské pomery. Na juhu a východe tvorili nebezpečenstvo fragmenty Zlatej hordy – Krymské, Kazanské, Astrachánske a Sibírske chánstva.

Prakticky do 18. storočia nemalo Rusko prístup k moru, ak neberieme do úvahy zamrznuté vody Severného ľadového oceánu, ktoré boli v tej dobe nevhodné pre využívanie obchodného a vojenského loďstva. Tieto faktory znamenali, že Rusko muselo od momentu svojho vzniku riešiť tri zásadné geopolitické tajničky, bez

vyriešenia ktorých by zanikla podstata samotného Ruska. Ako bude neskôr analyzované, ich aktuálnosť ostáva z pohľadu dnešného Ruska stále živá. Ide o:

nutnosť zaistiť si bezproblémový prístup k Baltickému moru a zaistiť permanentný prielom „kordon sanitare“ v smere na Západ, potrebu mať spoľahlivý obchodný a vojenský prístup k Čiernemu moru,

snahu zaistiť bezpečnosť a stabilitu v strategickom smere: severný Kaukaz a Stredná plus Centrálna Ázia.

Tieto tri body potvrdzujú, že hlavnou úlohou ruskej geopolitiky tak v minulosti, ako aj teraz – je udržanie prirodzených hraníc Ruska, ktoré by zaistovali bezpečnosť a životaschopnosť krajiny.

Tón geopolitickému postaveniu Ruska určilo obdobie panovania Ivana Hrozného (1533 – 1584), ktorému sa podarilo vzdialiť a posilniť východné hranice ruského štátu podmanením si Kazanského (1552) a Astrachánskeho (1556) chánstva. Prvý pochopil potrebu prístupu k Baltickému moru, čím sformuloval jednu z priorít ruskej geopolitiky.

Po hmatateľnom spomalení geopolitického samodefinovania Ruska spôsobeného sublimáciou dynastie Riurikovcov, novú epochu zahájilo panovanie Alexeja Michailoviča (1645 – 1676), ktorý vystriedal na tróne prvého Romanova – Michaila Romanova (1596 – 1645). Ten zaistil znovuzjednotenie Ruska a Ukrajiny.

18. storočie v dejinách ruskej geopolitiky je možné charakterizovať ako prelomové obdobie vďaka Petrovi Veľkému a Kataríne II. Vtedy sa podarilo stabilizovať prítomnosť Ruska v Baltickom a po vojne s Tureckom (1768 – 1774) aj v Čiernom mori.

Snaha získať vplyv na Azovské more sa skončila v roku 1711 fiaskom, napriek tomu boli vytvorené všetky nutné podmienky k tomu, aby Rusko koncom 18. a začiatkom 19. storočia prežilo zásadnú geopolitickú premenu – stalo sa jedným zo svetových centier moci, limitované možnosťami. Nakoniec limity, najmä po víťazstve nad Napoleonom, prestali platiť. Rusko sa transformovalo na eurázijskú veľmoc.

Po stabilizácii svojich geografických a etnografických hraníc na západe sa Rusko obrátilo v 19. storočí na juh a východ. Kaukazská vojna (1817 – 1864) znamenala vtedy pripojenie k Rusku Čečenska, Horského Dagestanu. V spojení s dnešným vývojom možno túto akciu vnímať ako naštartovanie krvavej paradigmy vzťahov, ktoré smerujú ku stavu pred rokom 1817. Aj keď vtedy ešte nezohrávala svoju vplyvnú úlohu ropa, ako tomu je zatiaľ dnes. Pohyb Ruska

smerom k Strednej a Centrálnej Ázii bol zahájený v roku 1864 a jeho hlavným dôvodom bola snaha zaistiť si vzdialenú a jasnú hranicu, získať vplyv na trhy v Taškente a Bucharé, ako i eliminovať expanzibilitu Anglicka v tomto priestore. Tak sa začala Great game. V tomto čase vzniká pred ruskou geopolitikou a geopolitickou praxou i potreba jasne formulovať tzv. ďalekovýchodné hranice impéria. Tak ako dnes, aj vtedy bola aktuálna otázka Sibíri a jej surovín.

Z koncepčného prechodu od kvantity ku kvalite v tomto období bol zahájený proces korekcie geopolitických potrieb Ruska. Záujmy prestali byť formulované do teritoriálnych požiadaviek, resp. snahy o teritoriálnu expanziu. Tú nahradila snaha stabilizovať svoje hranice a minimalizovať ekonomický vplyv svojich susedov. V tomto prístupe je potrebné hľadať príčinu vzniku vojny s Japonskom (1904 – 1905) a následne revolučných pohybov 1905 – 1907 a 1917, ktoré v konečnom dôsledku vyprovokovali novú – sovietsku geopolitiku.

Geopolitické myslenie v dosovietskom a postsovietskom Rusku

Historické zlomy a geografia formujúceho sa Ruska mali vplyv aj na teoretický rozmer politickej geografie – ruský ekvivalent geopolitiky. Po prvý raz sa pojem politickej geografie začína používať v odborných diskusiách v roku 1720 vďaka profesorom nemeckého pôvodu v Sankt-Peterburgu, H. V. Kraftovi a H. N. Winzeiheimovi.

Na prelome 19. a 20. storočia v snahe vysvetliť vplyv geografických špecifik na formovanie ruskej štátnosti sa politická geografia stala súčasťou metodológie prístupu filozofov S. M. Solovieva, alebo V. O. Ključevského. Z tohto obdobia je zaznamenaná hodná koncepcia N. J. Danilevského, podľa ktorej sa Rusko z dôvodov historických a kultúrno-náboženských nikdy nemôže stať plnoprávnym členom, resp. členom vôbec, politického systému Európy. Preto sa musí snažiť vytvoriť čosi ako Vseslovanskú federáciu. Táto má potom, v rámci konceptu panslavizmu, resp. geopolitického konceptu na báze panslavizmu, zachrániť ľudstvo od smrtonosnej dominancie Európy. Danilevskij aj vysvetľuje, kto by mal byť členom takejto federácie: a) prostredníctvom viery a pokrvného príbuzenstva – Bulhari, Srbi, b) prostredníctvom pokrvného príbuzenstva – Česi a Poliaci, c) prostredníctvom náboženstva – Rumuni a Gréci.[5]

V roku 1992 zomrel v emigrácii L. N. Gumil'ev, ktorý zrozumiteľne doformuloval ruskú geopolitickú koncepciu, ktorá sa

začala identifikovať začiatkom 20-tych rokov medzi pooktóbrovými emigrantmi. Šlo o predstavu Ruska ako Eurázie so špecifickým typom kultúry, pričom táto je podporená aj geografickými a historicko-politickými osobitosťami Ruska. Napríklad politické hranice Ruska sú prakticky totožné s geografickými hranicami Eurázie. Táto koncepcia nachádza svoju novú reedíciu v podobe snahy sformulovať Spoločenstvo nezávislých štátov (a neskôr Eurázijskú ekonomickú úniu) ako protiváhu europocentризmu.

Geopolitický nádych je možno vystopovať aj v prácach filozofa I. A. Ilina, podľa ktorého Rusko bolo organizmom donúteným k večnej obrane.[6] Vo svojej práci Geografia víťazstva – základy ruskej geopolitiky G. Ziuganov prirovnáva I. A. Ilina k R. Kjellénovi. Názory Ilina, že Rusko sa nevytváralo ako mechanická suma teritórií, ale ako limitovaný jedinec, mu pripomínajú „limitovanú teóriu“ Kjelléna[7].

Rozhodujúci vplyv na vytváranie konštrukcie geopolitiky v Rusku mala geografia. Myšlienka vplyvu riek na vývoj civilizácie. Geograf a sociológ L. I. Mečnikov formuluje geografickú teóriu progresu a sociálneho rozvoja. Základom moci (nad prírodou v priestore a čase) je geografická syntéza histórie – geochronopolitika.

Začiatkom 20. storočia, v predrevolučnom Rusku sa začínajú objavovať práce čisto posvätené geopolitike. Ide predovšetkým o prácu A. Vandama Naš stav z roku 1912[8], v ktorej vysvetľuje potrebu expanzie Ruska s cieľom získať prístup k teplému moru. Ďalej obhajuje potrebu vytvorenia koalície proti Anglicku, ako námornej veľmoci.

Za klasika ruskej geopolitiky možno považovať Semenova-Ľjan-Šanského, ktorý ako syn cestovateľa zrejme zdedil lásku k priestorom a jeden z jeho konceptov vychádzal z faktu delenia veľkého teritória Ruska na rozvinuté a relatívne zaostané oblasti. Udržať a následne posilniť súdržnosť takého systému je podľa jeho názoru možné len presunutím geografického centra štátnosti. V praxi navrhoval mesto Jekaterinburg.[9]

Ruská praktická geopolitika, ktorá sa sformovala v 16. storočí a podmienila aj vznik prvej ruskej geopolitickej doktríny Moskva – Tretí Rím, následne vyprovokovala aj vlastnú geopolitickú teóriu. Treba zobrať do úvahy fakt, že: „... obsadením Turkami „Druhého Ríma“ a slovanských štátov na Balkáne, sa Moskva utvrdila v presvedčení, že práve Rusko je jedinou kresťansko-pravoslávnu pevnosťou na svete...“[10] Vtedy sformuloval Filofej svoj koncept, ktorý je možno parafrázovať: „... Prvý Rím padol z dôvodu svojej

amorálnosti, Druhý z dôvodu útoku moslimov, Tretím Rímom je Moskva a Štvrtý - nebude!....“ Lenže, ako neskôr ukázal čas, o Štvrtom Ríme sa viedli diskusie počas sovietskej éry, no a dnes niektorí hovoria o „misií Piateho Ríma.“

Ruská (postsovietska) geopolitika

Téma geopolitiky sa tak stala jednou z najmódnejších tém autorov, ktorí sa venujú problematike medzinárodných vzťahov. Pritom sám predmet geopolitiky vo väčšine prác nedávno publikovaných v postsovietskom priestore je zväčša zahalený nejasnosťou. Autori ho s obľubou prekrývajú akousi „geostrategickou analýzou“, v rámci ktorej osvetľujú modely štátov a vzťahy medzi nimi, vybudované na vymedzenej surovinovej mape s jasnými kontúrami. Pritom, a tu sa ruský píšuci autori vzáčne zhodujú, inou oblasťou sa javí geopolitika ako zosumarizovanie vedomostí o organizovaní politiky na kvalitatívne vymedzenom priestore.

Pri pohľade na súčasnú ruskú geopolitickú školu (ak ju tak možno charakterizovať) je zjavné, že autori cítia potrebu stanoviť, na akom štádiu sa geopolitika reálne nachádza, a či po všetkých jej historických peripetiách a excesoch možno vôbec hovoriť o geopolitike ako o vede. Jej autori sa prikláňajú, nielen z dôvodov funkčného spomienkového faktoru, k tézam:

Ako ideológia môže geopolitika používať akékoľvek argumenty, spojené s geografickými podmienkami. Pritom nie je potrebný žiaden argumentačný systém. V takom prípade geopolitika, jej „geografický“ komponent, tvorí súčasť ideológie.

Ako veda musí byť geopolitika slobodná a neprinútiteľná pochlebovať, resp. zdôvodňovať akúkoľvek moc. Geopolitika ako súčasť filozofie histórie je o. i. ovplyvňovaná historickými náhodami. Geografické zákony majú inú logiku a charakter než zákony ľudských vzťahov. Politika je pokus o zhmotnenie subjektívneho vplyvu v rámci spomenutých ľudských vzťahov.

Nakoniec, ak vnímame geopolitiku ako filozofiu politiky, musí byť lokalizovaná v oblasti všeobecných zákonomerností, t. j. v oblasti globalizácie politiky. V danom prípade sa predpokladá, že politika je fenomén týkajúci sa celej planéty v kontexte spoločných problémových čŕt v dejinách ľudstva.

Práca stredovekého mysliteľa N. Machiavelliho, ktorý o týchto parametroch písal už v 16. storočí, je priam ukážkovým dielom a zrejme silnou motiváciou pre časť postsovietskych geopolitikov. Tu

je možné nahliadnuť aj do spisov emigranta a filozofa N. Berďajeva, ktorý vo svojej knihe O otroctve a slobode človeka (vyšla v1939) písal: „... to čo bolo nemravné pre osobnosť, bolo pokladané za úplne mravné pre štát. Štát vždy používal hanebné prostriedky, špionáž, klamstvo, násilie, vraždy, rozdiel bol len v ich miere. Také prostriedky, bezosporu veľmi hanebné, boli vždy ospravedlňované dobrým a vznešeným cieľom, ktorý sa nikdy neuskutočnil... Nikto nemohol nikdy jasne vysvetliť a ospravedlniť, prečo to, čo je pre osobnosť nepochybnou neprávosťou – pýcha, domýšľavosť, egoizmus, koristníctvo, lož a zákernosť – je pokladané za dobré a za hrdinstvo v mene štátu a národa. Je to najväčšia lož svetových dejín...“[11]

Pri takomto prístupe, ktorý je ruskou modernou geopolitikou akceptovaný, je nedostatočné používať len „kontúrne (obrysové) mapy“, ale je potrebné pracovať s modelmi zjednocujúcimi informácie o charakteristikách priestoru (klimatické podmienky, geomorfologické...) s informáciami o logike politickej organizácie území.

Predovšetkým sa tak analyzuje, aké limity vôbec plynú z geografických faktorov a ich pôsobenia na politickú prax a ktoré z týchto faktorov môžu byť efektívne využité, resp. použité pri formulovaní a činnosti abstraktnej, či konkrétnej politickej organizácie.

Preto je geopolitická analýza objektu, čo je charakteristikou ruských prác, spojená s analýzou jeho geografických faktorov a až neskôr konštruovanie (od tohto faktoru závislého) politického sveta danej spoločnosti.

Samotná geopolitika všeobecne automaticky netvrdí, že najbohatším (najvplyvnejším) je ten subjekt, ktorý má k dispozícii najväčšie surovinné bohatstvo. Pri akceptovaní takéhoto geopolitického prístupu, najvplyvnejším je práve ten subjekt, ktorý dokáže zhmotniť predovšetkým psychologicko-fyzické vlastnosti a formuluje svoju politiku akceptujúc ich symbiózu. Mnohé z rozvinutých (politicky, ekonomicky, v dimenzii demokracie...) štátov nemajú k dispozícii veľké prírodné zdroje, ale dokázali zaistiť svojim obyvateľom vysokú životnú úroveň.

Myšlienky a idey, ktoré obyčajne pripisujeme v ľubovoľnej forme ruskej geopolitike, získali zvláštnu popularitu na prelome 19. a 20. storočia, keď sa geopolitika stala jednak populárnou, ale predovšetkým sa sformovala ako samostatná oblasť výskumu medzinárodných vzťahov. Vtedy popísal špecifické politické,

ideologické a náboženské vnútorné okolnosti Ruska filozof G. Fedotov: „... naľavo je ‚večný hľadač‘, nadšenec, svätý utopista ... a napravo úzkoprýsý, obmedzený realista – „ročvenik“ (почвеник)...“ [12]

V prípade Ruska ako eurázijského fenoménu fakticky a zákonite reč ide o špecifickom prístupe, keď geograficko-prírodné parametre mali presahujúci vplyv v porovnaní s duchovným rozmerom problematiky. Otázka, či je tomu i dnes. Idealizácia ruskej geopolitiky vychádzala práve z potreby idealisticky zvýrazňovať politicko-geografický štatút Ruska.

Poznámka ku geopolitike Ruska.

Línia ruskej geopolitiky sa rodila a padala na téze geografickej (priestorovej) a kultúrnej špecifickosti Ruska v priamej úmere s otázkou osobnosti. Možné porovnanie minulostných prístupov s dnešnými snahami naznačuje, že bez ohľadu na rôzne „modernizačné“ impulzy, Rusko ostane, aj keď sa jeho geografické parametre po sovietskej historickej epizóde vrátili do prakticky pôvodných rozmerov, krajinou s geopolitickým status quo, pričom nie je vylúčené, že modernizovaná terminológia bude šľavatejšia, pikantnejšia a ostrejšia, ale smutný pravoslávny konzervativizmus ostane primárnym.

Geopolitická realita postavila Moskvu pred novú situáciu. Dôležité je vedieť aj to, či si v Moskve uvedomujú, že Rusko vstúpilo do 21. storočia v stave, keď nemalo jasnú predstavu, v akú spoločnosť sa pretransformuje, najmä – a to je rozhodujúce – akú koncepciu demokracie si osvojí. Znovuzrodenie ruskej geopolitickej školy na prelome 20. a 21. storočia je spojené aj s vnútornými posunmi v krajine nasmerovanými na modernizačnú paradigmu, ako aj s novými civilizačnými výzvami. Akože reformy M. S. Gorbačova jasne a presvedčivo dokázali, že zrušenie ríšskych foriem moci vedie aj k okamžitému oslabeniu a sublimácii impéria. Uvedený omyl, resp. jeho opakovanie, ako počas éry V. V. Putina, (našťastie) však nehrozí.

Text O. Krejčího zachytáva novú geopolitickú situáciu na báze miernej kritiky stalinizmu, čo však neznamená rehabilitáciu (ani obsahu a ani formy) sovietskeho prístupu. Prístup dnešnej Moskvy je pružný, moderný a zodpovedajúci – najmä – národnoštátnym záujmom Ruskej federácie, ktorú netvorí len Rusi!

Postsovietska ruská geopolitika súčasnosti – napriek svojim slabostiam, ponúka svoju víziu 3. tisícročia, silno pritom reflektujúce

svoje spomienky – vytvára veľký priestor na erudovanú diskusiu, čo autor – O. Krejčí – efektívne v práci pokrýl.

Geopolitika ako veda a geopolitické myslenie, bez ohľadu na národnostný pôvod svojich obhajcov či odporcov, (žiaľ) predpokladá, že mocenské spory sa budú riešiť najmä používaním mocenského potenciálu veľmocí pri minimalizovanej úlohe medzinárodného práva.

Knihu O. Krejčího: Geopolitika Ruska odporúčam prečítať nielen rusofilom, ale najmä a predovšetkým rusofómom, ktorí sa vynárajú na hladinu geometrickým radom, pritom žiaľ, zväčša ani nevedia pochopiť elementárny rozdiel medzi kategóriami „Русский – Российский“. Co je však najcennejšie, kniha je aj, alebo najmä o tom, čo bolo a je Slovanom po tisícročia vlastné – **Byť a nie sa plaziť pred druhými!**

Použitá literatúra:

[1] Lossinskij, N.O.: Filozofia intuitivizmu, Bratislava 2000, ISBN 80-967301-8-5),s.63

[2] Averincev, S. S.: Vizantija I Rus: dva tipa duchovnosti, Novij mir, Moskva, 7/1988. s. 212.

[3] Merton, R.: Social Theory and Social Structure, Free Press N.Y., 1968, s. 65.

[4] In: Брзезински З.: Геостратегия для Евразии, In: Независимая газета 24.10.1997.

[5] In.: Данилевский Н.Я.: Россия и Европа, Москва 1991, с.365-434.

[6] Ильин И.А.: Наши задачи, Москва 1993, Т.2, с.297.

[7] Зюганов Г.А.: География победы-основы российской геополитики, Москва 1997, с.46.

[8] Вандам А.: Наше положение, Санкт-Петербург 1912, с. 99-100.

[9] Семенов-Тянь-Шанский В. П.: О могущественном территориальном владении применительно к Росси, Пг. 1915.

[10] Урушев, Д.: Падение Третьего Рима, In: НГ 21. 07. 2004, s. 7.

[11] Berd'ajev N.: O otroctve a slobode človeka, Oikoymenh Praha 1995.

[12]: Федотов, Г.П.: Судьба и грех России, In.: Izbrannijestatji po filosofii rusckoj istorii kultury, II. Tom, Sofia, 1992, s. 173.

ZAVJALO NÁS

Bude mať Slovensko nového suseda? Vladimír Mohorita

Alebo rovnakého na juhu i na východe? Väčšina poslancov na Podkarpatskej Rusi má pas Maďarska. Maďarsko vyvíja na Zakarpatí neobyčajnú aktivitu. Postup Budapešti hrozí odtrhnutím oblasti od Ukrajiny, bijú na poplach kyjevské noviny Deň, ktorých šéfredaktorkou je Larisa Ivšinová, manželka dobre informovaného bývalého šéfa ukrajinskej tajnej služby SBU Jevgenija Marčuka.

Na ukrajinskom televíznom kanáli 1+1 v programe Tajné materiály tiež priniesli príspevok o situácii v Zakarpatskej oblasti Ukrajiny. Šéf ukrajinskej štátnej administrácie na Zakarpatí Gennadij Moskaľ tvrdil v príspevku, že na Zakarpatí niet žiadnych osobitných problémov pre Ukrajinu.

No kanál 1+1 mu kontroval: „V dvoch rajónoch oblasti na štátnych inštitúciách Ukrajiny z akéhosi dôvodu visia štátne vlajky – Maďarska. Čo to má znamenať? Azda je to už územie Uhorského kráľovstva? Maďarské a rumunské štátne vlajky na Zakarpatí a v Černovickej oblasti nie sú o nič lepšie než vlajky Ruskej federácie na oficiálnych ustanovizniach Ukrajiny v Doneckej a Luhanskej oblasti v roku 2014. Maďarsko na Zakarpatí neustále „prikrmuje“ ukrajinských úradníkov, učiteľov, spoločenských aktivistov, kupuje si ich lojálnosť. Viac než polovica zakarpatských poslancov všetkých úrovní má pasy Maďarska. Akému štátu teda slúžia?“ – pohoršuje sa kanál 1+1. Miestna učiteľka novinárom z „Tajných materiálov“ vysvetlila: „U nás iba idiot neprijme maďarský pas“. (Názov maďarský pas používa autor pre tzv. Maďarský Preukaz- Preukaz Maďarského Príslušníka, ktorý vydávajú od roku 2001 na podnet Viktora Orbána štátne orgány Maďarska štátnym občanom susedných štátov, hlásiacich sa deklaratívne k maďarskej národnosti a o vydanie takého preukazu požiadajú. Je to akási

„modernizovaná“ obdoba iredentistických aktivít Henlein –Hitler pri rozklade prvej ČSR koncom tridsiatych rokov minulého storočia – (pozn. red.)

Dnešná Zakarpatská oblasť Ukrajiny bola po stáročia súčasťou Uhorska a v období medzi prvou a druhou svetovou vojnou bola pod názvom Podkarpatská Rus súčasťou Československa s vlastnou hymnou, s právom na vlastnú autonómiu, parlament a vládu, čo však bolo pre odpor pražského centralizmu a unitarizmu realizované až v októbri 1938, podobne ako na Slovensku. Počas druhej svetovej vojny celú Podkarpatskú Rus so súhlasom Hitlera okupovalo horthyovské Maďarsko, miestni Rusíni a všetci proruský zmýšľajúci obyvatelia, ktorých bola väčšina, boli prenasledovaní a oblasť mala prejsť procesom násilnej totálnej maďarizácie. Po druhej svetovej vojne zase boli proruskí Rusíni vystavení vyše polstoročnej vlne násilnej ukrajinizácie.

Väčšinu obyvateľov Podkarpatskej Rusi ani zďaleka netvorila Maďari, ktorých je tam percentuálne iba o niečo viac ako na Slovensku. Väčšina obyvateľov kraja by sa omnoho prirodzenejšie cítila v súštatí s nejakým slovanským susedom, pričom nemáme na mysli Ukrajinu a dokonca ani nie Poľsko.

In: [www. Hlavné správy](http://www.HlavnéSpravy)

Možnosti spolupráce slovanských štátov **Eduard Chmelár**

Hystéria, ktorú vyvolalo vystúpenie predsedu NR SR Andreja Danka v ruskej Štátnej dume, vyplavila na povrch okrem oprávnenej kritiky aj čoraz zreteľnejší a otvorenejší šovinizmus namierený proti Rusku ako takému. Treba otvorene povedať, že keby také nenávistné postoje, aké prezentujú o najväčšej krajine sveta František Šebej, Peter Osuský, Juraj Mesík a podobní, odzneli o USA, Francúzsku alebo Nemecku, už dávno by mali dotyční páni na krku obvinenie z trestného činu hanobenia národa. Na tento problém treba začať upozorňovať, lebo to, čo sa nám tu celkom legálne rozmáha vo

verejnom priestore, už dávno nie je kritika ruskej politiky, ale politika štvania a nenávisťi proti ruskému národu, čiže šovinizmus najhrubšieho zrna.

Nevidím dôvod, prečo by predseda parlamentu suverénneho štátu nemal vystupovať v ktoromkoľvek parlamente iného štátu a už vôbec nerozumiem, prečo by takáto cesta mala byť porušením našej zahraničnopolitickej orientácie. My sme sa vari zaviazali k tomu, že budeme chodiť už len do krajín EÚ a NATO a kamarátiť sa len so západnými štátmi? Čo je toto za ohavnú obmedzenosť? Keď sa v novembri 1989 strihali osnaté drôty medzi Slovenskom a Rakúskom, všetci sme sa tešili, že nás už nikto nebude obmedzovať v cestovaní a spolupráci s inými národmi. Neviem ako vy, ale ja som na námestia počas revolúcie nechodil preto, aby nám opäť niekto diktoval, s kým sa máme priateľiť a s kým nie, aby opäť niekto vytváral nepriechodné hranice pre zmenu s východnými štátmi. Tak ako vtedy, aj teraz som vnútorne slobodný človek a nenechám sa o túto slobodu pripraviť modrými politrukmi.

Samozrejme, Dankov prejav nebol svojím obsahom najšťastnejší. Opäť doplietol, čo mohol, pomýlil si nás s východnými Slovanmi a namiesto „bez veľmoci“ oznámil prekvapeným ruským poslancom, že s veľmocami sa nedá vytvárať mier. Rovnako mu vyčítam, že ako deklarovaný priateľ Ruska nedokázal využiť tento prejav na to, aby otvoril niektoré boľavé kapitoly našich vzájomných vzťahov, ponúkol ich novú perspektívu a vyzval Rusov k odvahe začať budovať novú kvalitu vzťahov so Západom. Na to totiž sú priatelia – aby si vo vzájomnom pochopení dokázali vysvetliť aj nepríjemné veci, ktoré sa takto ľahšie prijímajú. Toto všetko bolo zrejme nad mentálne schopnosti Andreja Danka, ale rozhodne mu nemožno vyčítať, že pred Štátnou dumou vystúpil, lebo takéto prejavy sa považujú v medzinárodných vzťahoch za česť a zároveň sa nimi vzdáva česť občanom krajiny, nie politikom.

Osobitnou kapitolou Dankovho príhovoru bol jeho dôraz na slovanskú vzájomnosť. Z úst koalíčných i opozičných poslancov zaznievalo rozhorčenie, že je to vraj nezmysel. „Aká slovanská vzájomnosť? Tá, ktorá umožňuje Rusom zabíjať na Ukrajine?!“ rozčuľoval sa predseda zahraničného výboru NR SR František Šebej. Nás by mohol rozčuľiť takýto obmedzený prístup, lebo je to niečo podobné ako keby niekto po druhej svetovej vojne tvrdil, že jednota a mier v Európe nie sú možné, lebo veď pozrite sa na Francúzsko a Nemecko, ako medzi sebou po stáročia bojovali. Je to teda hlboké

nepochopenie. Zmysel slovanskej vzájomnosti nikdy nebol v tom, že by popierala konflikty medzi Rusmi a Poliakmi alebo Srbmi a Chorvátmi, ale práve v humanistickej myšlienke, ako tieto spory urovnať. Ešte zahanbujúcejšiu mieru nevzdelanosti preukázal poslanec za SaS a čerstvý bratislavský župan Juraj Droba, ktorý pri kritike predsedu parlamentu vyhlásil, že slovanská vzájomnosť je „mýtus a utópia, ktorá tu nikdy neexistovala“. Ak pán poslanec nechce vyznieť ako hlupák, mal by si naštudovať základné fakty z histórie. Kollárovu koncepciu slovanskej vzájomnosti, ku ktorej sa prihlásilo ako k svojej zakladateľskej myšlienke Masarykovo Československo. Slovanský zjazd v Prahe počas revolúcie roku 1848. Pomoc, ktorú nám preukázali juhoslovanské národy najprv počas štúrovského povstania (keď nám dodali zbrane), potom počas Mnichovskej zrady (keď sa pred naším veľvyslanectvom v Belehrade hlásili tisíce dobrovoľníkov ochotných bojovať za Československo a za bratov Čechov a Slovákov so zbraňou v ruke) a napokon v roku 1968, keď maršal Tito po invázii vojsk Varšavskej zmluvy do našej vlasti ponúkol všetkým našim dovolenkárom buď získať politický azyl alebo odísť na Západ – a mnohí túto pomoc využili. Samozrejme, že toho bolo oveľa viac, toto je len pre zorientovanie sa politických ignorantov, ktorí, žiaľ, spravujú našu vlasť bez znalosti našich dejín (a potom sa čudujeme, že jej nerozumejú).

Kritici všeslovanskej myšlienky však majú pravdu v tom, že nie všetky jej aspekty sú dnes použiteľné. Zaliečať sa Rusom všeslovanskou vzájomnosťou znamená chodiť po veľmi tenkom ľade. Jednak preto, že tento ideový smer nikdy nebol v centre ruského myslenia či politiky. No najmä preto, že Moskva zneužívala slovanskú vzájomnosť vždy iba na mocenské ciele. Panslavizmus ako úsilie o zjednotenie slovanských národov pod vládou ruského impéria bol preto v Uhorsku trestným činom (vzťahoval sa naň § 127 trestného zákona). Táto vízia u nás ovládla na konci života aj Ľudovít Štúra a najmä Svetozára Hurbana-Vajanského – Poliáci sa k nej zasa nikdy nepridali. Práve túto odnož všeslovanskej vzájomnosti – panslavizmus ako politický smer – považujem za neproduktívnu a nepoužiteľnú.

Ak chceme oživiť ideu slovanskej vzájomnosti, musíme sa vrátiť k jej kollárovskej koncepcii: povýšiť zmysel svojho národného bytia na čistú humanitu. Ak chcú Slovania výraznejšie zasiahnuť do európskych dejín, tak to dokážu len na vyššej ako národnej úrovni – toto pochopil z Kollára už Masaryk. Zmyslom existencie Slovanov je

vybojovať spoločne „korunu humanity“. Slovanská vzájomnosť nemala byť účelová zastávka na ceste k národnej identite, ale príspevok k duchovnému životu celého ľudstva. Kollár sa preto rozchádzal so Štúrom nielen v otázke spisovného jazyka, ale predovšetkým vo filozofii, že cieľom národnej identity má byť hodnotný duchovný prínos pre ľudstvo, a nie v prvom rade pomoc sebe samým, ako to zdôrazňovali štúrovci.

Spoluprácu slovanských národov si viem preto dnes predstaviť na úrovni Európskej únie. Ak by mala podobu organizovanej alebo koordinovanej štruktúry (podobne ako Višegrádska štvorka), mohla by zásadným spôsobom zasiahnuť do vývoja Európy. Populácia šiestich slovanských štátov EÚ (Poľsko, Česko, Slovensko, Slovinsko, Chorvátsko, Bulharsko) dnes predstavuje vyše 66 miliónov obyvateľov, čo je sila porovnateľná s Francúzskom. Keď sa k nim v blízkej budúcnosti pridá 7-miliónové Srbsko, dosiahol by počet obyvateľov týchto krajín úctyhodných 73 miliónov. Takáto sila sa nedá ignorovať. Je samozrejme vecou diskusie, či by malo ísť len o spoluprácu kultúrnu alebo aj ekonomickú a politickú, v každom prípade si myslím, že je v našom záujme pokúsiť sa o vytvorenie niečoho na spôsob „Slovanskej iniciatívy“ alebo „Ligy slovanských štátov“, ktorá by mohla koordinovať naše postoje v rámci EÚ. Počul som už síce vyjadrenia niektorých západných diplomatov na Slovensku, s ktorými som tento nápad súkromne konzultoval, že veľkí hráči ako je Nemecko, Francúzsko, ale aj USA vraj niečo také nikdy nedopustia, nuž ale pýtať si od nich dovoľenie nebudeme. Spolupráca slovanských štátov na báze regionálneho zoskupenia môže byť výrazným kvalitatívnym prínosom pri budovaní spoločnej Európy. Mohla by prispieť k mieru, porozumeniu, vzájomnej podpore a zblížovaniu stanovísk. Prirodzene, toto je štátnická iniciatíva, ktorá by sa najlepšie ujala, keby ju navrhol a presadil napríklad slovenský prezident. A hoci od toho súčasného to očakávať nemožno, ponúkam túto ideu ako príspevok do diskusie o novej kapitole vzťahov slovanských štátov, ktorá by sa zamerala na spoločné záujmy a budúcnosť v európskom priestore a neblúznila by o politickom zjednotení pod labou ruského medveďa.

In: edochmelar.sk

Špecifické multietnické b'abotanie

Antikomunisticý prevrat v roku 1989 priniesol so sebou na Slovensku aj jeden veľmi pozoruhodný jav. Antislovakizmus všetkých farieb i proveniencií, maskovaný dovtedy pláštikom proletárskeho internacionalizmu, stratil dovtedajšie krytie šedých eminencií pražského ústredného výboru a musel s farbou von. Musel aj mohol, lebo mu to liberálne podmienky vznikajúcej demokracie umožňovali. A tak, popri všetkých vzletných rečiach o demokratických právach a slobode, protislovenské živly všetkých druhov a proveniencií okamžite nastúpili do útoku proti všetkému, čo by nedajbože mohlo viesť aj v prípade slovenského národa k naplneniu jeho základného práva na sebaurčenie v samostatnom demokratickom štáte. Príslušníkom týchto živlov pritom vôbec nevadilo a dodnes nevádi, že na uvedenom základnom ľudskom práve stojí celá Organizácia spojených národov a že aj oni sami svojím etnickým pôvodom (s výnimkou "slovenských" poturčencov a profesionálnych politických lokajov) patria k tým národom, ktoré si toto právo celkom legitímne už dlhodobo uplatňujú v samostatných národných štátoch.

Útoky týchto živlov sa začali zdanlivo odťažitými útokmi proti Vodnému dielu Gabčíkovo-Nagymaros, pokračovali "pomlčkovou vojnou", zvyšovaním požiadaviek na ďalšie "práva" (čiže neadekvátne a nerecipročné výsady) národnostných menšín na Slovensku, útokmi proti štátnemu jazyku, atď., atď. a končili sa útokmi proti slovenskej zvrchovanosti a proti Ústave Slovenskej republiky. O tom, kto na domácej pôde "tejtokrajiny" v skutočnosti stál za všetkými týmito a ostatnými nevymenovanými deštrukčnými akciami sa najlepšie presvedčíme, keď sa pozrieme na hlasovania v Slovenskej národnej rade a vo Federálnom zhromaždení o troch rozhodujúcich zákonoch, ktoré viedli k obnoveniu štátnej samostatnosti Slovenska a k zániku "spoločného štátu":

Pri hlasovaní v SNR o návrhu **Deklarácie o zvrchovanosti SR** dňa 17.7.1992 hlasovali p r o t i (alebo sa "zdržali hlasovania", čo sa rovnalo taktiež hlasovaniu proti deklarácii) v š e t c i poslanci z maďarskej strany Spoluzitie a z KDĽ a navyše zo SDĽ poslanci J.Zselenák, J.Varjú a Š.Daňo.

Pri hlasovaní v SNR dňa 1.9.1992 o návrhu **Ústavy SR** hlasovali p r o t i prijatiu ústavy (aj "zdržaním sa" hlasovania) v š e t c i poslanci KDĽ a poslanci E.Bárány, P.Bogdan, J.Varjú a J.Zselenák z

SDL a svojou neúčastou na hlasovaní sa de facto proti prijatiu ústavy postavili aj poslanci E.Rózsa, E.Bauerová, A.Duka-Zólyomi, M.Fehér, J.Fil'akovský, Š.Harna, L.Dobos, L.Koteles zo Spolužitia, V.Bugár, P.Csáky, P.Bárta, J.Fóthy, P.Farkaš z MKDH a B.Chmelík z KDH. Ospravedlnil sa Mikuláš Dzurinda.

Pri hlasovaní v pražskom Federálnom zhromaždení dňa 25.11.1992 p r o t i **zániku ČSFR** a tým vlastne p r o t i konštituovaniu samostatnej SR (aj "zdržaním sa" hlasovania a neprítomnosťou na hlasovaní!) hlasovali v š e t c i poslanci KDH, SDL, SDSS a maďarskej MKDH-ESWS.

Pre všetkých občanov Slovenskej republiky, bez ohľadu na ich národnosť či náboženské presvedčenie, by mala zostať natrvalo nezabúdaným varovaním skutočnosť, že hlavne na uvedených troch hlasovaniach o nezadateľnom demokratickom práve každého národa na sebaurčenie v samostatnom štáte sa p r o t i tomuto právu slovenského národa postavili v neprimerane veľkom počte práve predstavitelia tých národností, ktorých materské národy už dlhodobo uplatňujú toto svoje základné právo v samostatných národných štátoch. V tomto prípade nám títo imigranti a potomkovia imigrantov naozaj arogantne a opakovane predvádzali, a mnohí z nich doteraz predvádzajú, eklatantné ukážky svojej nevraživosti až nepriateľstva voči hostiteľskému slovenskému národu a štátu!

Po obnovení samostatnej SR sa metódy týchto živlov museli zmeniť a tak od útokov proti slovenskej štátnosti prešli ku "kritike" slovenskej histórie (ktoré zatiaľ vyvrcholili stiahnutím zo škôl vynikajúceho diela profesora M.S.Đuricu Dejiny Slovenska a Slovákov v časovej následnosti faktov dvoch tisícročí), k všestrannému osočovaniu prvej Slovenskej republiky, k neustálemu jednostrannému pripomínaniu slovenskej deportácie (nie nemecko - maďarského fašistického vyvražďovania!) židov a k znevažovaniu všetkého, čo len trochu zaváňalo (či im skôr zapáchalo!) akoukoľvek slovenskosťou. Aktivity týchto živlov si neraz vyberajú za cieľ neuveriteľne odľahité "problémy" a takmer vždy vyúsťia do neuveriteľne hlúpych záverov. Zaoberali sa napríklad už aj slovenskými ľudovými krojmi - ale akýže tam vlastne slovenský ľudový kroj? Veď je predsa historicky dokázané, že krpce nosili už severoamerickí Indiáni, široké gate nosia až doteraz argentínski gaučovia a s holými pupkami tancujú hlavne Tahit'ania. Ten kroj teda nie je vôbec slovenský či detviansky, ale naopak, je dôkazom o špecifickom a svetovo celkom unikátnom indiánsko-argentínsko-tahit'anskom multietnickom pôvode dnešných obyvateľov Slovenska

a vyhlasovať ho za slovenský je jasným prejavom zadubeného slovenského nacionalizmu. A kto tomu neverí, strela jeho materi!

Skúsenosť nám hovorí, že práve tie najhlúpejšie tvrdenia, ak sú dosť agresívne hlásané, sa najviac zachytia v pamäti a podvedomí mnohých ľudí, keďže tí nemajú čas na skúmanie ich pravdivosti či nepravdivosti - práve na tomto poznatku spočívala úspešnosť propagandy Josefa Goebbelsa. K takým tvrdeniam, v ostatnom čase nápadne často opakovaným a omieľanými, patri napríklad tvrdenie o akejsi celosvetovo unikátnej etnickej zmiešanosti obyvateľov dnešného Slovenska skade ruka stade noha. Tak sa teda trochu venujme podstate týchto multietnických tvrdení.

O *“špecifickej zmiešanosti a multietnicite Slovákov v rámci sveta či aspoň v rámci Európy”* vykrikujú iba nevzdelanci a s nimi v ostatných dvoch desaťročiach hlavne tí, čo už vedia, že pravý opak je pravdou a nehodí sa im to do ich politických zámerov. Na základe podrobného genetického výskumu krajín strednej Európy, podnieteného a financovaného Kongresom USA, sa totiž už pred dvomi desaťročiami zistila a exaktne dokázala šokujúca skutočnosť, že najvyšší stupeň autochtónnosti v rámci Európy (najvyššiu mieru dlhodobého a nepretržitého osídlenia daného priestoru) má dnešné obyvateľstvo Slovenska, čo je v diametrálnom rozpore s doterajšími oficiálnymi germanofilnými a hungarofilnými fabuláciami archeológov a historikov a hlavne s tézou o *“stáňovaní národov”*. **Rozbormi DNA sa zistilo a opakovane potvrdilo, že vyše 85% dnešných obyvateľov Slovenska pochádza od predkov, ktorí obývali Slovensko nepretržite od paleolitu, čiže v dobe zhruba pred 20 000 až 80 000 rokmi, takmer 10% má predkov z doby neolitu, čiže z doby zhruba pred 10 000 až 20 000 rokmi a iba 5% dnešných obyvateľov Slovenska má predkov, ktorí k nám privandrovali za ostatných 10 000 rokov.** Najnižšiu mieru autochtónnosti v tejto oblasti Európy má obyvateľstvo Maďarska, čo podrobným genetickým výskumom už v rokoch 1990-1991 zistil americký genetik prof. L.L.Cavalli-Sforza a uverejnil v periodiku SCIENTIFIC AMERICAN v novembri 1991 - každý si to tam môže prečítať. Podľa zistení genetikov z dnešných obyvateľov Maďarska pochádza od predkov z prelomu 9.-10. storočia n.l., ktorých možno ako-tak považovať za maďarských, po materskej línii DNA zhruba 6,5% a po otcovskej línii necelých 2.4%.

Pravda, o národnostiach a národoch v paleolite a neolite ešte zďaleka nemožno hovoriť. Rečovú kompetenciu získal človek na

našom území asi pred 45 000 rokmi, jazykovú kompetenciu asi pred 10 000 až 20 000 rokmi a až po sformovaní jazykových protovetiev sa v Európe tieto transformovali na prelome neolitu a doby bronzovej v 3. tisícročí pred n.l. na tri jazykové a etnické protovetvy: keltskú (západne od Rýna po Atlantik), germánsku (Šlezvicko-Holšteinsko, Jutský polostrov a hlavne Škandinávia) a slovanskú (od Rýna až po Don). Takže 95% našich predkov sídlilo od praveku nepretržite až dodnes na tomto území, obhospodarovalo ho podľa svojich schopností a možností a rozvojom svojej rečovej a jazykovej kompetencie sa cez protoslovanskú etnickú identitu dopracovalo k svojej dnes už najmenej dvetisícročnej slovenskej národnej identite. Skrátka, tu sme doma, toto je odjakživa naša vlasť - o pôvodnej etnicite autochtónneho obyvateľstva dnešného Maďarska, Moravy, Rakúska a väčšiny Bavorska pritom radšej pomlčíme.

Veľmi častá je aj insinuácia protislovenských živlov o údajnom slovenskom odmietaní prisťahovalcov, napriek tomu, že každá osoba sa musela na Slovensku viackrát stretnúť s prisťahovalcami a s utečencami alebo potomkami utečencov, ktorí ušli z Ruska počas boľševickej revolúcie, alebo so sirotami gréckych odbojárov-komunistov, ktorých povraždili po druhej svetovej vojne v Grécku britské vojenské jednotky, s vietnamskými sirotami, ktorých rodičov zavraždili francúzske a neskôr americké jednotky vo Vietname, atď., atď. A čo sa týka Cigánov (multikulti autori ich nazývajú rasistickým názvom Rómovia - Človekovia), koľko ich na Slovensku žilo, povedzme ku koncu roka 1956 a koľko ku koncu roka 2016 pri tom údajnom slovenskom odmietaní? Alebo si to máme vysvetľovať tak, že Cigáni trpia akýmsi špecifickým typom kolektívneho masochizmu a usídľujú a množia sa najradšej tam, kde ich najviac odmietajú a utláčajú?

Pravda, bolo by vážnou chybou vnímať toto „multietnické“ či „multikultúrne“ bľabotanie protislovenských živlov len ako prejavy ich osobnej zadubenosti či akéhosi čierneho humoru! Naopak, pri všetkej patologickosti týchto prejavov ide o veľmi vážnu vec – ide o vzťah prisťahovalcov všetkých proveniencií a ich potomkov – plnoprávných občanov nášho štátu – k nášmu hostiteľskému národu a hostiteľskému štátu. Ak sa ten „vzťah“ prejavuje hlavne odmietaním alebo znevažovaním všetkého slovenského, bude musieť náš hostiteľský štát na tieto prejavy primerane reagovať – demokraticky, ale suverénne – tak, ako všetky ostatné demokratické a suverénne štáty.

(šr)

Warren Buffet (*1930)

Jasnovidec z Omahy, previazaný s politickými kruhmi

Richard Strážan

Vďaka dobre načasovaným akciovým obchodom a zdanlivo unikátnym mentálnym zručnostiam pri vedení svojich spoločností ho desaťročia nazývali jasnovidcom z Omahy. Pri pohľade späť na posledné obdobie je však jasné, že Buffet zarobil svoje miliardy nie príliš slušným spôsobom.

Americký magnát a „filantrop“ Warren Edward Buffett je považovaný za jedného z najúspešnejších investorov, pričom v auguste 2017 bol s celkovou hodnotou majetku 81,1 miliardy dolárov druhým najbohatším mužom Spojených štátov a štvrtým na svete.

Svoj záujem o podnikanie prejavoval už od mladosti, keď v roku 1947 nastúpil na Whartonskú školu Pensylvánskej univerzity a o dva roky na Nebraskú univerzitu v Lincolne. Ďalej pokračoval absolvovaním Kolumbijskej univerzity so zameraním na investičnú filozofiu Benjamina Grahama a špecializáciou na Newyorskom finančnom inštitúte, kde nadväzoval prvé obchodné partnerstvá a väzby.

Miláčik médií

Známe sú Buffettove dary pre Nadáciu Billa a Melindy Gatesovcov, ktorá na verejnosti diktuje tempo snáh mocipánov o depopuláciu planéty. Médiá mu za tento krok zložili poníženú poklonu a vyjadrili neuveriteľný rešpekt, čím z neho urobili takmer Santa Clausa pre dospelých. Nedá sa však klamať všetkých a stále, tak je to aj v prípade Warrena a jeho starostlivo vytvoreného mediálneho imidžu. Pre tých, ktorí sledujú jeho kariéru s miernym odstupom a aspoň minimálnou mierou objektivity je ťažké prehliadnuť, že táto osoba je majstrovským manipulátorom.

Len hrubá kniha by obsiahla všetky nekalé spôsoby, ktoré Buffett praktizuje, či už v súkromnej alebo politickej sfére. Peter Schweizer z portálu Reason sa o to snažil v krátkom dokumente a napísal: „Vlastní banky, ktoré vytvárajú a predávajú brakové aktíva svetovým investorom. Disponuje ratingovými agentúrami, ktoré účtujú

obrovské poplatky za hodnotu týchto bezcenných aktív. Znovu využíva banky, ktoré vsádzajú proti hodnote týchto nehodnotných prostriedkov. Vládne mediálnym spoločnostiam, ktoré bezpečne odvedú pozornosť obyvateľstva, aby nezistilo pravdu. Vytvoril záchranný plán americkej vlády, ktorým sa zároveň snažil zachrániť svoje investície. Jeho podniky profitovali na realizácii globálneho „záchranného plánu“, a keď sa ekonomika zrútila, poradil prezidentovi, aby do nej napumpoval ďalšie miliardy prostredníctvom masívnych stimulov. Spôsobom ekonomickej deštrukcie a prestavby viedol udalosti a zbohatol na nich ako nikto iný.“

Donor sociálnych inžinierov

Okrem využívania ekonomík na ciele skrytej vrchnosti je Buffett fanatikom v oblasti financovania najradikálnejších skupín, ktoré sa snažia o zníženie počtu obyvateľov. Jeho nadácie poskytli takmer dve miliardy dolárov v grantoch združeniam ako Negative Population Growth, Asociácia pre dobrovoľnú sterilizáciu, Planned Parenthood, Population Institute, Rada pre sexuálnu informovanosť a vzdelávanie a ďalším, ktoré propagujú potraty, radikálny feminizmus a redukciu ľudstva na tzv. zlatú miliardu. Napríklad členovia Negative Population Growth (NPG) veria, že drastické zníženie celkovej populácie predstavuje jedinú životaschopnú alternatívu, ktorá je v súlade s ľudským prežitím. Ironia a protirečenie delikátne zaobaleného vyhlásenia sa však často prehliada. Navyše NPG žiada, aby USA (a neskôr každý štát) prijal program, ktorý zníži svetovú populáciu na polovicu súčasného počtu do 90-100 rokov.

Buffetova Berkshire Hathaway vo februári oznámila nákup miliónov akcií (v hodnote viac ako 800 miliónov dolárov) spoločnosti Monsanto, ktorá šíri svoje GMO lahôdky po celom svete. V decembri 2015 začal podporovať prezidentskú kandidatúru Hillary Clintonovú a Donalda Trumpa vyzval, aby zverejnil svoje daňové priznanie. Spája sa aj so slobodomurárstvom a elitným klubom Bohemian Grove, praktizujúcim zvrátené a okultné rituály, medzi ktoré dokonca majú patriť ľudské obete. Podľa okruhu záujmov Warrena Buffetta vidieť, v čích službách (v čí prospech) pracuje. Je to v prospech bežných obyvateľov, ktorí z nevedomosti obdivujú jeho miliardy a šikovnosť, alebo v prospech vrstvy, ktorá má s gójmi vlastný zámer? Kto zomiera a trpí následkom opatrení, ktoré Buffett

pomáha tvoriť, podporuje alebo priamo financuje? Okrem iného pracuje na sociálnej skaze s priamymi a zamýšľanými následkami. Zničené ekonomiky, štáty a rodiny, milióny rozvrátených manželstiev, rovnaký počet psychicky zaťažených detí a do neba volajúci nemravný život sekularizovanej, ale prakticky ateistickej spoločnosti – presne to skrytá vrchnosť potrebuje. Taká spoločnosť jej v žiadnom prípade nebude schopná rozhodným spôsobom vzdorovať, alebo spozná až príliš neskoro, že má byť brutálne zotročená vo svetovej diktatúre.

(krátené)

In: Zem a vek , január 2018

JUBILEÁ

Jubileá v 2. štvrtroku 2018

Sláva národa hodná je obetí

Jozef Miloslav Hurban

Apríl

-5. apríla 1943 bola vo vtedajšom Turčianskom Svätom Martine **založená tlačiareň Matice slovenskej NEOGRAFIA, a.s.** Dosiahla vynikajúcu úroveň výroby – okrem matičných kníh a časopisov tlačila aj papierové peniaze a platidlá, známky, kolky, cenné papiere. Bola úspešným podnikateľským podnikom ako na Slovensku i v zahraničí. Na konci roka 1943 zamestnávala už 246 pracovníkov. V marci 1948 bola znárodnená, v roku 1994 ju štát vrátil Matici slovenskej. V súčasnosti pôsobí ako akciová spoločnosť s 99 percentom akcií Matice slovenskej – **70. výročie založenia.**

- 12. apríla 1898 sa narodila v Liptovskej Sielnici, **lekárka, mikrobiologička MARGITA STOLZOVA-SUTORISOVA.** Organizátorka transfúznej služby v Prahe, Bratislave, riaditeľka Ústavu hygieny pri Lekárskej fakulte v Košiciach. Skúmala vážne náklady, ako škvrnitý týfus, čierny kašeľ a Bangovú chorobu. Propagátorka vakcínoterapie. Zakladateľka a prvá predsedníčka Živeny v Prahe.- **120. výročie narodenia.**

- 13. apríla 1888 sa v Očovej narodil evanjelický kňaz, redaktor, publicista, cirkevný hodnostár EUDOVÍT ŠTEFAN ŠENŠEL. Zomrel 22. júla 1956 v Liptovskom Mikuláši. Pochádzal z učiteľskej rodiny. Vyštudoval evanjelickú teológiu a stal sa kaplánom, neskôr farárom v Liptovskej Porúbke. Mnohostranný cirkevný činiteľ – liptovský senior, dištriktuálny a generálny presbyter, podpredseda synody, vedúci komisie pre úpravu duchovných piesní. Správca a predseda spolku Transcius, redaktor viacerých časopisov a predseda Hurbanovej evanjelickej literárnej spoločnosti. Autor Slovenskej štylistiky, činný v Jazykovednom odbore Matice slovenskej. Zapájal sa do politickej činnosti – podpredseda Rázusovej SNS, spoluorganizátor občianskeho protifašistického

odboja – predseda ilegálneho revolučného národného výboru v Liptovskej Porúbke i okresného RNV v Liptovskom Mikuláši. Poslanec Slovenskej národnej rady. – **130. výročie narodenia.**

- **16. apríla 1908 sa narodil** v Bedforde v USA **slovenský novinár a prekladateľ ANDREJ VRBACKÝ**. Mal filozofické a právnické vzdelanie, redigoval množstvo novín a časopisov v Juhoslávii, na Slovensku i v Čechách. Spolupracoval aj s krajaňskou tlačou. Zaslúžil sa o rozširovanie slovensko-juhoslovanských kontaktov. Zo srbčiny, chorvátčiny, ruštiny i bulharčiny preložil vyše 200 diel. Pracoval ako dokumentarista v Novinárskom študijnom ústave v Bratislave. Zomrel 4. apríla 1974 v Bratislave. - **110. výročie narodenia.**

- **24. apríla 1893** vo vtedajšom Turčianskom Svätom Martine **založili Muzeálnu slovenskú spoločnosť**. Bol to celoslovenský spolok s rozsiahlou členskou základňou. Vznikla z podnetu Andreja Kmeťa a pôvodne mala byť vedeckým spolkom. Na zakladajúcom valnom zhromaždení dostala však širšiu náplň – zberateľskú, muzeálnu a organizovanie vlastivedného výskumu. Na jej čele stál až do smrti Andrej Kmeť. V roku 1960 bola zrušená – jej úlohy plnilo štátne Slovenské národné múzeum. Spoločnosť bola obnovená v roku 1990 – **120. výročie založenia.**

- **30. apríla 1928 sa narodil** v Dolnom Ďure **slovenský historik VLADIMÍR MATULA**. Vedecký a vedúci pracovník Historického ústavu SAV. Zameriaval sa na obdobie národného obrodzenia (Ľ.Štúr) a problematiku slovanských vzťahov. V rokoch 1958-1962 riaditeľ Slovenského národného múzea v Martine. Je autorom množstva pramenných vydaní. Zomrel 13. februára 2011– **90. výročie narodenia.**

Máj

- **5. mája 1908 sa začal tzv. KOVAČICKÝ PROCES – súdna dohra pre konanie bohoslužieb v maďarskom jazyku.** Mestečko Kovačica leží v Srbskej Vojvodine a od prelomu 18. a 19. storočia je osadené Slováckmi z Liptova a Oravy – zo 4546 obyvateľov bolo 4141 Slovákov. Maďari, ktorých bolo 212, sa domáhali maďarských bohoslužieb. Slováci protestovali a v čase maďarských bohoslužieb obsadili kostol a slovenským spevom zabránili ich konaniu. Vtedy do kostola vtrhli ozbrojení Maďari a siedmi žandári, ktorí sa násilím snažili vytlačiť Slovákov z kostola. Troch Slovákov spúťali, 60 zatkli, vyšetrovali a bili. Udalosti mali súdnu dohru – 56 osôb oslobodili a 35 odsúdili do väzenia. Najviac si vytrpel mladý kňaz

Ján Čaplovič, ktorý bol súdne zbavený kňazského úradu – **110. výročie.**

- v roku **1648** sa v Spišských Vlachoch **narodil slovenský spisovateľ memoárovej a cestopisnej prózy JÁN SIMONIDES.** Zomrel 7. mája 1708 v Banskej Bystrici. Pochádzal z rodiny evanjelického kňaza, vzdelanie získal v Prešove a vo Wittenbergu. Po štúdiách pôsobil v Brezne ako rektor školy. Po odhalení Vešelénihó sprisahania ho väznili v Leopoldove a odsúdili na neapolské galeje. Cestou na galeje ušiel s Tobiašom Masníkom, ale ich chytili. Zo zajatia ich vykúpil istý nemecký kupec. Precestoval veľa krajín, ktoré opísal vo svojich denníkoch. Neopisoval len svoje zážitky, ale aj opisy krajov, regionálnych zvyklostí, etnografické pomery a architektúry. – **370. výročie narodenia, 310. výročie smrti.**

- **10. mája 1848** v Liptovskom Sv. Mikuláši z iniciatívy Š. M. Daxnera zídění slovenskí národovci **prijali ŽIADOSTI SLOVENSKEHO NÁRODA.** V štrnástich bodoch obsahovali program slovenského národného hnutia – národnú samobytnosť a právo na riadenie svojich osudov v rámci habsburskej monarchie. Boli základným národnorevolučným programom Slovákov v revolúcii meruôsmeho roku. O ich rozšírenie sa zaslúžil spolok Tatrín, ktorý ich vydal v päťtisícovom náklade. Maďarská vláda vyhlásila stanné právo a na Štúra, Hurbana a Hodžu vydala zatykač. - **170. výročie prijatia.**

- **11. mája 1978 zomrel v Mani historik, literárny historik, knihovník, františkán VŠEVLAD JOZEF GAJDOŠ.** Narodil sa 15. mája 1907 v Mani. Venoval sa výskumu knihovníctva, literárnej a kultúrnej histórie, jazykovedy, filozofie, hudobných dejín, najmä františkánskych knižníc a archívov. Pre Maticu slovenskú spracoval Zaiovskú knižnicu v Uhrovci a Aponiovskú v Oponiciach. Objavil najstaršie dokumenty k národným i literárnym dejinám, mnohé neznáme osobnosti i hudobné rukopisy. - **40. výročie smrti.**

- **20. mája 1908 sa narodil v Jasenovej režisér, herec, divadelný pedagóg, prekladateľ JÁN JAMNICKÝ.** Zomrel 4. augusta 1972 v Poprade, pochovaný je v Bratislave. Pôsobil v Slovenskom národnom divadle v Bratislave a tiež ako filmový scenárista. Ťažiskom jeho pôsobenia bola divadelná réžia. Inscenoval 24 divadelných hier a vytvoril 80 hereckých úloh. Je tvorcom slovenského poetického lyrického divadla. – **110. výročie narodenia.**

- **21. mája 1928 zomrel** v Pakraci v bývalej Juhoslávii **prozaik MARTIN KUKUČÍN, vlastným menom Matej Bencúr**. Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine. Narodil sa 17. mája 1860 v Jasenovej na Orave. Prozaik, **dramatik, publicista, predstaviteľ slovenského literárneho realizmu**. Autor umeleckých poviedok i rozsiahlych románov patrí medzi najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej realistickej prózy. - **90. výročie smrti**.

- **25. mája 1908 sa narodila** v Senici **bibliografka a knihovníčka ANNA FERIENCIKOVÁ**, rodená Zacharová. Zomrela 12. novembra 1978 v Bratislave. Absolvovala Filozofickú fakultu UK v Bratislave, špeciálny kurz pre knihovníkov a Goetheho inštitút pri Deutsche Akademie v Mníchove. Stala sa stredoškolskou profesorkou a 28 rokov knihovníčkou v Univerzitnej knižnici v Bratislave. Spracovala knižnú produkciu na Slovensku z rokov 1945 – 1956. Okrem toho spracovala historický knižný fond Slovanského ústavu v Bratislave a pramene k literárnohistorickému výskumu na Slovensku – **110. výročie narodenia**.

- **28. mája 1958 zomrel** v Bratislave **hudobný skladateľ, pedagóg a organizátor hudobného života MIKULÁŠ SCHNEIDER-TRNAVSKÝ**. Narodil sa 24. mája 1881 v Trnave. Do smrti bol regenschori chrámu sv. Mikuláša a pedagóg v učiteľskom ústave v Trnave. Zaslúžil sa o rozvoj slovenského hudobného školstva (20 rokov bol inšpektorom). Spoluzakladateľ Hudobnej a dramatickej akadémie v Bratislave. V jeho skladateľskej činnosti stojí v popredí piesňová tvorba a cirkevná hudba. Mnohé jeho umelé piesne znárodneli. V mnohých použil texty slovenských básnikov. Komponoval vlastné skladby (symfonická báseň Pribinov sľub, Veseloherná predohra, opereta Bellarosa) a písal aj učebnice spevu – **60. výročie smrti**.

- **30. mája 1918 podpísali v Pittsburgu predstavitelia slovenských a českých krajských organizácií** za prítomnosti T.G. Masaryka **dohodu známu pod názvom PITTSBURSKÁ DOHODA**. V nej vyslovili súhlas s utvorením spoločného štátu s rovnoprávnym postavením slovenského i českého národa - „*v samostatnom štáte z Českých zemí a Slovenska Slovensko bude mať vlastnú administratívu, svoj snem a svoje súdy. Slovenčina bude úradným jazykom v škole, v úrade a vo verejnom živote vôbec*“. - **100. výročie podpísania**.

- **v roku 1328 Karol Róbert založil MINCOVNŮ v KREMNICI**. Uhorský kráľ Karol Róbert od roku 1323 začal uskutočňovať projekt veľkej peňažnej reformy, ktorú si vyžadovala

hospodárska situácia krajiny. Vykúpil všetky majetky, na ktorých sa dolovalo zlato a striebro a zakázal vývoz týchto kovov v surovej forme do cudziny, Súčasťou projektu bolo zriadenie mincovne, v ktorej od roku 1329 razili strieborné uhorské groše a od roku 1335 aj zlaté florény – kremnické dukáty - ktoré boli z čistého zlata (23 karátov). Ročne ich vyrazili až dvadsaťtisíc kusov. Mincovňa pracuje odvtedy nepretržite, patrí medzi najstaršie mincovne v Európe – **690. výročie vzniku.**

Jún

- **1. júla 1888 sa narodila** v Martine **kultúrno-osvetová pracovníčka ANNA MILOSLAVA ČAJAKOVÁ.** Zomrela 16. augusta 1981 v Banskej Bystrici. Redigovala časopis Slovenská žena a učila angličtinu na obchodnej akadémii. V rokoch 1905 – 1919 pôsobila v USA ako popredná predstaviteľka slovenského ženského hnutia najmä v ženskej jednote, spevokole Lipa a Slovenskej lige v Amerike. Cez prvú svetovú vojnu organizovala pomoc vojenským jednotkám. V Živene organizovala rôzne formy pomoci opusteným deťom. Počas druhej svetovej vojny sa zapojila do protifašistického odboja a pomáhala rasovo prenasledovaným. Nacvičovala divadlá a prispievala do americkej tlače. – **130. výročie narodenia.**

- **2. júna 1848 sa začal** v Prahe **SLOVANSKÝ ZJAZD, prvé verejné medzinárodné vystúpenie slovanských národov.** Snažil sa jednotne vyriešiť slovanskú otázku v rakúskej monarchii. Vystúpili na ňom aj Slováci - L. Štúr a J.M. Hurban, P.J. Šafárik a i. Štúr kritizoval austroslavistické postoje českých liberálov a slovenskí rečníci protestovali proti maďarizačnému útlaku v Uhorsku. Zjazd bol prerušený povstaním, po potlačení ktorého už nepokračoval. - **170. výročie konania.**

- **5. júna 1938 zomrel** v Bratislave **maliar, grafik, ilustrátor, výtvarný pedagóg MIKULÁŠ GALANDA.** Narodil sa 4. mája 1895 v Turčianskych Tepliciach. Patrí medzi zakladateľov moderného výtvarného prejavu na Slovensku. Pozornosť venoval otázkam národnosti a slovenskosti maľby. Nestotožňoval ju s folklórom, tvrdil, že musí byť duchom slovenská. Má vyjadrovať spevnosť, vôňu i hranatosť prostredia. Časté námety – ženský akt a materstvo, sedliaci a zbojníci, sociálne a mestské prostredie, cyklus ikon. Jeho "Súkromné listy L. Fullu a M. Galandu" sú pokladané za manifest slovenskej výtvarnej moderny. - **80. výročie smrti.**

- **23. júna 1843 sa narodil** v Jasenovej **encyklopedista, pedagóg, spisovateľ a prekladateľ IVAN BRANISLAV ZOCH.** Zomrel 27.

decembra 1921 v Modre. Vyštudoval prírodné vedy a pedagogiku. Učil na slovenskom gymnáziu v Revúcej, ale aj v Osijeku a Sarajeve. Bol literárne činný, písal prózu i divadelné hry, jazykovedné aj publicistické príspevky. Jeho hlavný význam je vo vede – je autorom vyše 270 vedeckých prác a štúdií z fyziky, matematiky, chémie, meteorológie, geológie, botaniky a zoológie. Prekladal z nemčiny a chorvátčiny – **170. výročie narodenia.**

- **25. júna 1848 zomrel v Pezinku zeman, právnik a publicista JURAJ ĐURIKOVIĆ.** Narodil sa 12. júla 1783 v Ivanovciach pri Trenčíne. Úradník Bratislavskej stolice, senátor Bratislavy, sudca viacerých stolíc, venoval sa histórii, zemepisu a kultúrnym dejinám. Napísal-rozšíril prácu M. Bela o Oravskej stolici a zozbieral dokumenty k ďalším stoliciam. - **235. výročie narodenia, 170. výročie smrti.**

- **27. júna 1968 prijala Slovenská národná rada Zákon o MATICI SLOVENSKEJ.** Zákon obnovil členskú základňu, utvoril Členské ústredie a rozšíril stále pracoviská o Biografický ústav a Ústav na výskum života a dejín zahraničných Slovákov. Vstúpil do platnosti od 3. augusta 1968. Spolkové hnutie Matice slovenskej sa začalo lavínovito rozvíjať. - **50. výročie prijatia.**

- **29. júna 1948 zákonom SNR zriadili SLOVENSKÚ NÁRODNÚ GALÉRIU** v Bratislave ako vrcholnú celonárodnú galerijnú inštitúciu. Jej expozície otvorili v roku 1955. Predchádzala jej Národná galéria slovenská otvorená v roku 1933 v SNM v Martine. Má svoje vysunuté pracoviská vo Zvolene, Ružomberku a Strážkach. Vede centrálny katalóg diel slovenských galérií a múzeí. Poriada pravidelné výstavy. Zorganizovala dve svetové výstavné podujatia: Bienále ilustrácií Bratislava a Trienálie inšitného umenia. Reprezentuje slovenskú výtvarnú kultúru doma i v zahraničí. – **70. výročie vzniku.**

Michal Eliáš

